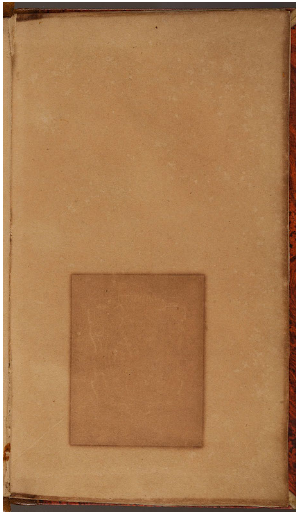

Latin

Questa edizione benchè abbia la data del 1501, pure è posteriore ad un tal anno; e basta a dimostrarlo il dirla stampata Venetiis in aedibus Aldi et Andreae Soceri; giacchè si sa che la Società d'Aldo con Andrea d'Asola non ebbe principio che parecchi anni dopo il 1501.

Anche questa ediz. però è molto rara

IVVENALIS.

PERSIVS.

AL DVS

ALDVS SCIPIONI CARTE ROMACHO SVO. S.

I. Iuuenalis, & A. Persij Satyras, ut commodius teneri manibus, & edisci, nedũ legi ab omnibus queãt, minima forma excusas publicamus, atq; eo tempore, quo omne uitium magis stat in praecipiti, quã stabat, cum conderentur. non enim dubito, ne non cognoscat mores uita, legatq; suos. Eas ad te mittimus Scipio Suauiss. ut tibi iterum familiares sua breuitate fiant, ut olim fuerant, cum te Romae Adolescens continebas, quando eas non minus tenebas memoria, quàm digitos, unguesq; tuos. VALE.

IVNII IVVENALIS AQVINATIS SATYRA PRIMA.

SEMPER EGO AVDITOR
tantum? nunquam'ne reponam
Vexatus toties rauci theseide
Codri?
Impune ergo mihi recitauerit ille
togatas?
Hic elegos? impune diem consumpserit ingens
Telephus? aut summi plena iam margine libri
Scriptus & in tergo, nec dum finitus, Orestes?
Nota magis nulli domus est sua, quàm mihi lucus
Martis, & aeolijs uicinum rupibus antrum
Vulcani. Quid agant uenti, quas torqueat umbras
Aeacus, unde alius furtiuae deuehat aurum
Pelliculae, quantas iaculetur Monychus Ornos,
Frontonis Platani, conuulsaq; marmora clamant
Semper, et assiduo ruptae lectore columnae.
Expectes eadem à summo, minimoq; poeta.
Et nos ergo manum ferulae subduximus, & nos
Consilium dedimus Syllae, priuatus ut altum
Dormiret. stulta est clementia, cum tot ubiq;
Vatibus occurras, periturae parcere chartae.
Cur tamen hoc libeat potius decurrere campo,
Per quem magnus equos Auruncae flexit alumnus,
Si uacat, & placidi rationem admittitis, edam.
Cum tener uxorem ducat spado, Meuia thuscum
Figat aprum, & nuda teneat uenabula mamma,
Patricios omnes opibus cum prouocet unus,

Quo tondente grauis iuueni mihi barba ſonabat,
Cum pars niliacæ plebis, cum uerna Canopi
Criſpinus, tyrias humero reuocante lacernas
Ventilet æſtiuum digitis ſudantibus aurum,
Nec ſufferre queat maioris pondera gemmæ,
Difficile eſt ſatyram non ſcribere. nam quis iniquæ
Tam patiens urbis, tam ferreus, ut teneat ſe?
Cauſidici noua cum ueniat lectica Mathonis
Plena ipſo, & poſt hunc magni delator amici,
Et cito rapturus de nobilitate comeſa
Quod ſupereſt, quē Maſſa timet, quē munere palpat
Carus, & à trepido Thymele ſummiſſa Latino,
Cum te ſummoueant, qui teſtamenta merentur
Noctibus, in cœlum quos euehit optima ſummi
Nunc uia proceſſus, uetulæ ueſica beatæ.
Vnciolam Proculeius habet, ſed Gillo deuncem,
Partes quiſq; ſuas ad menſuram inguinis hæres
Accipiat ſanè mercedem ſanguinis, & ſic
Palleat, ut nudis preſſit qui calcibus anguem,
Aut lugdunenſem Rhetor dicturus ad aram.
Quid referam, quanta ſiccum iecur ardeat ira?
Cum populū gregibus comitum premat hic ſpoliator
Pupilli proſtantis? at hic damnatus inani
Iudicio. quid enim ſaluis infamia nummis?
Exul ab octaua Marius bibit, & fruitur dijs
Iratis, at tu uictrix prouincia ploras.
Hæc ego non credam uenuſina digna lucerna?
Hæc ego non agitem? ſed quid magis heracleas,
Aut diomedeas, aut mugitum labyrinthi?
Et mare percuſſum puero, fabrumq; uolantem?

Cum leno accipiat moechi bona, si capiendi
Ius nullum uxori, doctus spectare lacunar,
Doctus & ad calicem uigilanti stertere naso,
Cum fas esse putet curam sperare cohortis
Qui bona donauit praesepibus, & caret omni
Maiorum censu, dum peruolat axe citato
Flaminiam, puer Automedon nam lora tenebat,
Ipse lacernatae cum se iactaret amicae.
Non'ne libet medio ceras implere capaces
Quadriuio? cum iam sexta ceruice feratur
Hinc atq; inde patens, ac nuda penè cathédra,
Et multum referens de Mecoenate supino
Signator falso qui se lautum, atq; beatum
Exiguis tabulis, & gemma fecerat uda.
Occurrit matrona potens, quae molle calenum
Porrectura uiro miscet sitiente rubetam,
Instituitq; rudes melior Locusta propinquas
Per famam, & populum nigros efferre maritos.
Aude aliquid breuibus Gyaris, & carcere dignū,
Si uis esse aliquis. probitas laudatur, & alget.
Criminibus debent hortos, praetoria, mensas,
Argentum uetus, & stantem extra pocula caprum.
Quem patitur dormire nurus corruptor auarae?
Quem sponsae turpes? & praetextatus adulter?
Si natura negat, facit indignatio uersum
Qualēcunq; potest, quales ego, uel Cluuienus.
Ex quo Deucalion nimbis tollentibus aequor
Nauigio montem ascendit, sortesq; poposcit,
Paulatimq; anima caluerunt mollia saxa,
Et maribus nudas ostendit Pyrrha puellas.

Quicqd agunt homines, uotum, timor, ira, uoluptas,
Gaudia, discursus, nostri farrago libelli est.
Et quando uberior uitiorum copia? quando
Maior auaritiæ patuit sinus? alea quando
Hos animos? neq; enim loculis comitantibus itur
Ad casum tabulæ, posita sed luditur arca.
Prælia quanta illic dispensatore uidebis
Armigero. simplex'ne furor sestertia centum
Perdere? & horrenti tunicam non reddere seruo?
Quis totidem erexit uillas? quis fercula septem
Secreto cœnauit auus? nunc sportula primo
Limine parua sedet, turbæ rapienda togatæ.
Ille tamen faciem prius inspicit, & trepidat, ne
Suppositus uenias, ac falso nomine poscas.
Agnitus accipies, iubet à præcone uocari
Ipsos Troiugenas. nam uexant limen & ipsi
Nobiscum? da prætori, da deinde tribuno.
Sed libertinus prior est, prior inquit ego sum.
Cur timeam, dubitem'ue locum defendere? quãuis
Natus ad Euphraten, molles quod in aure fenestræ
Arguerint, licet ipse negem, sed quinq; tabernæ
Quadringenta parant. quid confert purpura maius
Optandum, si laurenti custodit in agro
Conductas Coruinus oues? ego possideo plus
Pallante, & Licinis, expectent ergo tribuni.
Vincant diuitiæ, sacro nec cedat honori
Nuper in hanc urbem pedibus qui uenerat albis.
Quandoquidem inter nos sanctissima diuitiarum
Maiestas, & si funesta pecunia templo
Non dum habitas, nullas nummorũ ereximus aras,

Vt colitur pax, atq; fides, uictoria, uirtus,
Quæq; salutato crepitat concordia nido.
Sed cum summus honor finito computet anno,
Sportula quid referat, quantum rationibus addat,
Quid facient comites, qbus hinc toga, calceus hinc est,
Et panis, fumusq; domi? densissima centum
Quadrantes lectica petit, sequiturq; maritum
Languida, uel prægnans, & circunducitur uxor.
Hic petit absenti nota iam callidus arte
Ostendens uacuam, & clausam pro coniuge sellam.
Galla mea est inquit, citius dimitte, moraris.
Profer Galla caput. noli uexare, quiescit.
Ipse dies pulchro distinguitur ordine rerum.
Sportula. deinde forum, iuris q; peritus Apollo,
Atq; triumphales, inter quas ausus habere
Nescio quis titulos Aegyptius, atq; arabarches,
Cuius ad effigiem non tantum meiere fas est.
Vestibulis abeunt ueteres, lassiq; clientes,
Votaq; deponunt, quanquam longissima cœnæ
Spes homini, caules miseris, atq; ignis emendus.
Optima syluarum interea, pelagiq; uorabit
Rex horum, uacuisq; toris tantum ipse iacebit.
Nam de tot pulchris, & latis orbibus, & tam
Antiquis, una comedunt patrimonia mensa.
Nullus iam parasitus erit, sed quis feret istas
Luxuriæ sordes? quanta est gula, quæ sibi totos
Ponit apros, animal propter conuiuia natum?
Pœna tamen præsens, cum tu deponis amictus
Turgidus, & crudum pauonem in balnea portas,
Hinc subitæ mortes, atq; intestata senectus.

I t noua, nec tristis per cunctas fabula cœnas
D ucitur iratis plaudendum funus amicis.
N il erit ulterius, quod nostris moribus addat
P osteritas, eadem cupient, facientq; minores.
O mne in præcipiti uitium stetit. utere uelis,
T otos pande sinus, dicas hic forsitan, unde
I ngenium par materiæ? unde illa priorum
S cribendi quodcunq; animo flagrante liberet
S implicitas, cuius non audeo dicere nomen?
Quid refert dictis ignoscat Mutius, an non?
P one Tigillinum, teda lucebis in illa,
Qua stantes ardent, qui fixo gutture fumant,
E t latum media sulcum deducit arena.
Qui dedit ergo tribus patruis aconita, uehatur
P ensilibus plumis, atq; illinc despiciat nos?
C um ueniet contra, digito compesce labellum,
A ccusator erit, qui uerbum dixerit hic est.
S ecurus licet Aeneam, rutulumq; ferocem
C ommittas, nulli grauis est percussus Achilles,
A ut multum quæsitus Hylas, urnamq; secutus.
E nse uelut stricto quoties Lucilius ardens
I nfremuit, rubet auditor, cui frigida mens est
C riminibus, tacita sudant præcordia culpa,
I nde iræ, & lachrymæ. tecum prius ergo uolute
H æc animo ante tubas. galeatum sero duelli
P œnitet. experiar quid concedatur in illos,
Quorum flaminia tegitur cinis, atq; latina.

SATYRA SECVNDA.

Ltra Sauromatas fugere hic libet, et glacialē
u Oceanum, quoties aliqd de moribus audent
Qui Curios simulant, et bacchanalia uiuūt,
Indocti primum, quanquam plena omnia gypso
Chrysippi inuenias, nam perfectissimus horum
Si quis Aristotelem similem uel Pittacon emit,
Et iubet archetypos pluteum seruare Cleanthas.
Frontis nulla fides. quis enim non uicus abundat
Tristibus obscœnis? castigas turpia, cum sis
Inter socraticos notissima fossa cinædos.
Hispida membra quidem, et duræ per brachia setæ
Promittunt atrôcem animum, sed podice leui
Cæduntur tumidæ medico ridente mariscæ.
Rarus sermo illis, & magna libido tacendi,
Atq; supercilio breuior coma. uerius ergo,
Et magis ingenue Peribonius. hunc ego fatis
Imputo, qui uultu morbum, incessuq; fatetur.
Horum simplicitas miserabilis, his furor ipse
Dat ueniam. sed peiores, qui talia uerbis
Herculis inuadunt, & de uirtute locuti
Clunem agitant. ego te ceuentem Sexte uerebor
Infamis Varillus ait, quo deterior te?
Loripedem rectus derideat, Aethiopem albus.
Quis tulerit Gracchos de seditione querentes?
Quis cœlum terris non misceat, & mare cœlo,
Si fur displiceat Verri? homicida Miloni?
Clodius accuset mœchos? Catilina Cethegum?
In tabulam Syllæ si dicant discipuli tres?
Qualis erat nuper tragico pollutus adulter

Concubitu? qui tunc leges reuocabat amaras
Omnibus, atq; ipsis Veneri, Martiq; timendas,
Cum tot abortiuis fœcundam Iulia uuluam
Solueret, & patruo similes effunderet offas.
Non'ne igitur iure, ac merito uitia ultima fictos
Contemnunt Scauros, & castigata remordent?
Non tulit ex illis toruum Laronia quendam
Clamantem toties, ubi nunc lex Iulia? dormis?
Ad quem subridens, felicia tempora, quæ te
Moribus opponunt, habeat iam Roma pudorem.
Tertius e cœlo cecidit Cato, sed tamen unde
Hæc emis? hirsuto spirant opobalsama collo
Quæ tibi? ne pudeat dominum monstrare tabernæ.
Quod si uexantur leges, ac iura, citari
Ante omnes debet Scatinia. respice primum
Et scrutare uiros. faciunt hi plura, sed illos
Defendit numerus, iunctæq; umbone phalanges.
Magna inter molles concordia. non erit ullum
Exemplum in nostro tam detestabile sexu.
Tædia non lambit Cluuiam, nec Flora Catullam,
Hispo subit iuuenes, & morbo pallet utroque.
Nunquid nos agimus causas, ciuilia iura
Nouimus? aut ullo strepitu fora uestra mouemus?
Luctantur paucæ, comedunt colliphia paucæ.
Vos lanam trahitis, calathisq; peracta refertis
Vellera, uos tenui prægnantem stamine fusum
Penelope melius, melius torquetis Arachne,
Horrida quale facit residens in codice pellex.
Notum est, cur solo tabulas impleuerit Hister
Liberto, dederit uiuus cur multa puellæ.

D iues erit, magno quæ dormit tertia lecto.
T u nube, atq; tace. donant arcana cylindros.
D e nobis post hæc tristis sententia fertur.
D at ueniam coruis, uexat censura columbas.
F ugerunt trepidi uera, ac manifesta canentem
S toicidæ, quid enim falsi Laronia? sed quid
N on facient alij, cum tu multitia sumas
C retice? & hanc uestem populo mirante perores
I n Proculas, & Pollineas? est mœcha Labulla.
D amnetur, si uis, etiam Carphinia, talem
N on sumet damnata togam. sed Iulius ardet,
A estuo, nudus agas. minus est insania turpis.
E n habitum, quo te leges, ac iura ferentem
V ulneribus crudis populus modo uictor, & illud
M ontanum positis audiret uulgus aratris.
Q uid? non proclames, in corpore iudicis ista
S i uideas? quæro an deceant multitia testem.
A cer, & indomitus, libertatisq; magister
C retice pelluces. dedit hanc contagio labem,
E t dabit in plures. sicut grex totus in agris
V nius scabie cadit, & porrigne porci,
V uaq; conspecta liuorem ducat ab uua.
F œdius hoc aliquid quandoq; audebis amictu.
N emo repente fuit turpissimus. accipient te
P aulatim qui longæ domi redimicula sumunt
F rontibus, & toto posuere monilia collo,
A tq; Bonam teneræ placant abdomine porcæ,
E t magno cratere deam. sed more sinistro
E xagitata procul non intrat fœmina limen.
S olis ara deæ maribus patet. ite profanæ

C lamatur, nullo gemit hic tibicina cornu.
T alia secretæ coluerunt orgia teda
C ecropiam soliti baptæ lassare Cotytto.
I lle supercilium madida fuligine tactum
O bliqua producit acu, pingitq; trementes
A ttollens oculos, uitreo bibit ille priapo,
R eticulumq; comis auratum ingentibus implet
C œrulea indutus scutulata, aut galbana rasa,
E t per Iunonem domini iurante ministro.
I lle tenet speculum pathici gestamen Othonis.
A ctoris Aurunci spolium, quo se ille uidebat
A rmatum, cum iam tolli uexilla iuberet,
R es memoranda nouis annalibus, atq; recenti
H istoria, speculum ciuilis sarcina belli.
N imirum summi ducis est occidere Galbam,
E t curare cutem summi constantia ciuis,
B ebriaci in campo spolium affectare palati,
E t pressum in faciem digitis extendere panem,
Quod nec in asyrio pharetrata Semiramis orbe,
M œsta nec actiaca fecit Cleopatra carina.
H ic nullus uerbis pudor, aut reuerentia mensæ.
H ic turpis Cybeles, & fracta uoce loquendi
L ibertas, & crine senex phanaticus albo
S acrorum antistes, rarum, ac memorabile magni
G utturis exemplum, conducendusq; magister.
Quid tamen expectant, phrygio quos tẽpus erat iã
M ore superuacuam cultris abscindere carnem?
Quadringenta dedit Gracchus sestertia dotem
C ornicini, siue hic recto cantauerat ære.
S ignatæ tabulæ. dictum feliciter ingens.

Cœna sedet · gremio iacuit noua nupta mariti·
O' Proceres censore opus est, an aruspice nobis?
Scilicet horreres, maioraq; monstra putares,
Si mulier uitulum, uel si bos ederet agnum?
Segmenta, & longos habitus, & flammea sumit
Arcano qui sacra ferens nutantia loro
Sudauit clypeis ancilibus · ô pater urbis
Vnde nefas tantum latiis pastoribus? unde
Hæc tetigit Gradiue tuos urtica nepotes?
Traditur ecce uiro clarus genere, atq; opibus uir·
Nec galeam quassas, nec terram cuspide pulsas,
Nec quereris patri · uade ergo, & cede seueri
Iugeribus campi, quem negligis · officium cras
Primo sole mihi peragendum in ualle Quirini·
Quæ causa officij? quid quæris? nubit amicus,
Nec multos adhibet, liceat modo uiuere, fient,
Fient ista palàm, cupient & in acta referri·
Interea tormentum ingens nubentibus hæret,
Quod nequeunt parere, & partu retinere maritos·
Sed melius, quod nil animis in corpore iuris
Natura indulget, steriles moriuntur, & illis
Turgida non prodest condita pixide Lyde,
Nec prodest agili palmas præbere luperco·
Vicit & hoc monstrum tunicati fuscina Gracchi,
Lustrauitq; fuga mediam gladiator arenam
Et Capitolinis generosior, & Marcellis,
Et Catulis, Paulisq; minoribus, & Fabijs, &
Omnibus ad podium spectantibus, his licet ipsum
Admoueas, cuius tunc munere retia misit·
Esse aliquos manes, & subterranea regna,

Et contum, & stygio ranas in gurgite nigras,
Atq; una transire uadum tot millia cymba,
Nec pueri credunt, nisi qui non dum ære lauantur.
Sed tu uera puta. Curius quid sentit, & ambo
Scipiadæ? quid Fabricius, manesq; Camilli?
Quid Cremeræ legio, & Cannis consumpta iuuentus,
Tot bellorum animæ? quoties hinc talis ad illos
Vmbra uenit, cuperent lustrari, siqua darentur
Sulfura cum tedis, et si foret humida Laurus.
Illuc heu miseri traducimur. arma quid ultra
Littora Iuuernæ promouimus? & modo captas
Orcadas? ac minima contentos nocte Britanos?
Sed quæ nunc populi fiunt uictoris in urbe,
Non faciunt illi, quos uicimus, & tamen unus
Armenius Zalates cunctis narratur ephebis
Mollior ardenti sese indulsisse tribuno.
Aspice quid faciant commercia. uenerat obses.
Hic fiunt homines. nam si mora longior urbem
Indulsit pueris, nonnunquam deerit amator,
Mittentur bracæ, cultelli, frena, flagellum.
Sic prætextatos referunt Artaxata mores.

SATYRA TERTIA.

Vamuis digressu ueteris confusus amici,
q Laudo tamen uacuis quod sedē figere Cumis
Destinet, atq; unum ciuem donare Sibyllæ.
Ianua Baiarum est, & gratum littus amœni
Secessus, ego uel Prochytam præpono Suburræ.
Nam quid tam miserum, et tam solū uidimus, ut non
Deterius credas horrere incendia, lapsus
Tectorum assiduos, ac mille pericula sæuæ

Vrbis, & Augusto recitantes mense poetas?
Sed cum tota domus rheda componitur una,
Substitit ad ueteres arcus, madidamq; Capenam,
Hic ubi nocturnæ Numa constituebat amicæ.
Nunc sacri fontis nemus, & delubra locantur
Iudæis, quorum cophinus, fœnumq; supellex.
Omnis enim populo mercedem pendere iussa est
Arbor, & eiectis mendicat sylua camœnis.
In uallem Aegeriæ descendimus, & speluncas
Dissimiles ueris. quanto præstantius esset
Numen aquæ, uiridi si margine clauderet undas
Herba, nec ingenuum uiolarent marmora tophum?
Hic tunc Vmbritius quando artibus inquit, honestis
Nullus in urbe locus, nulla emolumenta laborum,
Res hodie minor est, here quàm fuit, atq; eadem cras
Deteret exiguis aliquid, proponimus illuc
Ire, fatigatus ubi Dædalus exuit alas,
Dum noua canicies, dum prima, & recta senectus,
Dum superest Lachesi quod torqueat, & pedibus me
Porto meis, nullo dextram subeunte bacillo.
Cedamus patria. uiuant Arturius istic,
Et Catulus, maneant qui nigrum in cãdida uertunt,
Queis facile est ædem conducere, flumina, portus,
Siccandam eluuiem, portandum ad busta cadauer.
Et præbere caput domina uenale sub hasta.
Quondam hi cornicines, et municipalis arenæ
Perpetui comites, notæq; per oppida buccæ,
Munera nunc edunt, & uerso pollice uulgi
Quemlibet occidunt populariter, inde reuersi
Conducunt foricas. & cur non omnia? cum sint

Quales ex humili magna ad fastigia rerum
Extollit, quoties uoluit Fortuna iocari.
Quid Romæ faciam? mentiri nescio, librum
Si malus est, nequeo laudare, & poscere, motus
Astrorum ignoro, funus promittere patris
Nec uolo, nec possum, ranarum uiscera nunquam
Inspexi, ferre ad nuptam quæ mittit adulter,
Quæ mandat, norint alij, me nemo ministro
Fur erit, atq; ideo nulli comes ex eo, tanquam
Mancus, & extinctæ corpus non utile dextræ.
Quis nunc diligitur nisi conscius? et cui feruens
Aestuat occultis animus, semper'q; tacendis?
Nil tibi se debere putat, nil conferet unquam,
Participem qui te secreti fecit honesti.
Carus erit Verri, qui Verrem tempore, quo uult,
Accusare potest, tanti tibi non sit opaci
Omnis arena Tagi, quodq; in mare uoluitur aurũ,
Vt somno careas, ponendaq; præmia sumas
Tristis, et à magno semper timearis amico.
Quæ nunc diuitibus gens acceptissima nostris,
Et quos præcipue fugiam, properabo fateri,
Nec pudor obstabit. Non possum ferre Quirites
Græcam urbem, quãuis quota portio fecis achææ.
Iam pridem Syrus in Tyberim defluxit Orontes,
Et linguam, & mores, et cum tibicine chordas
Obliquas, necnon gentilia tympana secum
Vexit, & ad circum iussas prostare puellas.
Ite, quibus grata est picta lupa barbara mitra.
Rusticus ille tuus sumit rechedipna Quirine,
Et ceromatico fert niceteria collo.

Hic alta

Hic alta Sicyone, ast hic Amidone relicta,
Hic Andro, ille Samo, hic Trallibus, aut Alabãdis
Aesquilias, dictumq; petunt à uimine collem,
Viscera magnarum domuum, dominiq; futuri.
Ingenium uelox, audacia perdita, sermo
Promptus, & Isæo torrentior ede quid illum
Esse putes? quemuis hominem secum attulit ad nos
Grammaticus, rhetor, geometres, pictor, aliptes,
Augur, schœnobates, medicus, magus, omnia nouit
Græculus esuriens, in cœlum iusseris, ibit.
Ad summã nõ Maurus erat, nec Sarmata, nec Thrax
Qui sumpsit pennas, medijs sed natus Athenis.
Horum ego non fugiam conchylia? me prior ille
Signabit? fultusq; toro meliore recumbet
Aduectus Romam, quo pruna, & coctona uento?
Vsqueadeo nihil est, quod nostra infantia cœlum
Hausit Auentini bacca nutrita sabina?
Quid quod adulandi gens prudentissima, laudat
Sermonem indocti, faciem deformis amici,
Et longum inualidi collum, ceruibus æquat,
Herculis, Antæum procul à tellure tenentis.
Miratur uocem angustam, qua deterius nec
Ille sonat, quo mordetur gallina marito.
Hæc eadem licet & nobis laudare, sed illis
Creditur, an melior cum Thaida sustinet, aut cum
Vxorem comœdus agit, uel Dorida nullo
Cultam palliolo, mulier nempe ipsa uidetur,
Non persona loqui, uacua, & plana omnia dicas
Infra uentriculum, et tenui distantia rima.
Nec tamen Antiochus, nec erit mirabilis illic

A ut Stratocles, aut cum molli Demetrius Hœmo,
N atio comœda est, rides? maiore cachinno
C oncutitur, flet si lachrymas aspexit amici,
N ec dolet, igniculum brumæ si tempore poscas,
A ccipit endromydem, si dixeris æstuo, sudat.
N on sumus ergo pares, melior qui semper, & omni
N octe, dieq; potest alienum sumere uultum,
A` facie iactare manus, laudare paratus,
S i bene ructauit, si rectum minxit amicus,
S i trulla inuerso crepitum dedit aurea fundo.
P ræterea sanctum nihil est, & ab inguine tutum,
N on matrona laris, non filia uirgo, neq; ipse
S ponsus leuis adhuc, non filius ante pudicus.
H orum si nihil est, aulam resupinat amici.
S cire uolunt secreta domus, atq; inde timeri.
E t quoniam cœpit græcorum mentio, transi
G ymnasia, atq; audi facinus maioris abollæ.
S toicus occidit Baream delator amicum,
D iscipulumq́; senex, ripa nutritus in illa,
A d quam gorgonei delapsa est penna Caballi.
N on est Romano cuiquam locus hic, ubi regnat
P rotogenes aliquis, uel Diphilus, aut Erimanthus,
Q ui gentis uitio nunquam partitur amicum.
S olus habet, nam cum facilem stillauit in aurem
E xiguum de naturæ, patriæq; ueneno,
L imine summoueor, perierunt tempora longi
S eruitij. nusquam minor est iactura clientis.
Q uod porro` officiū, (ne nobis blandiar,) aut quod
P auperis hic meritum? si curet nocte togatus
C urrere, cum prætor lictorem impellat, & ire

Præcipitem iubeat dudum uigilantibus orbis,
Ne prior Albinam, aut Modiam collega salutet.
Diuitis hic serui cludit latus ingenuorum
Filius, alter enim quantum in legione tribuni
Accipiunt, donat Caluinæ, uel Catienæ,
Vt semel, atq; iterum super illam palpitet, at tu
Cum tibi uestiti facies scorti placet, hæres,
Et dubitas alta Chionen deducere sella.
Da testem Romæ tam sanctum, quàm fuit hospes
Numinis idæi, procedat uel Numa, uel qui
Seruauit trepidam flagranti ex æde Mineruam,
Protinus ad censum, de moribus ultima fiet
Quæstio, quot pascit seruos, quot possidet agri
Iugera, quàm multa, magnaq; paropside cœnat.
Quantum quisque sua nummorum seruat in arca,
Tantum habet & fidei, iures licet et Samothracum,
Et nostrorum aras, contemnere fulmina pauper
Creditur, atq; Deos, Dijs ignoscentibus ipsis.
Quid, quod materiam præbet, causasq; iocorum
Omnibus hic idem, si fœda, & scissa lacerna,
Si togæ sordidula est, & rupta, calceus alter
Pelle patet, uel si consuto uulnere crassum,
Atq; recens linum ostendit non una cicatrix.
Nil habet infelix paupertas durius in se,
Quàm quod ridiculos homines facit. exeat inquit,
Si pudor est, & de puluino surgat equestri,
Cuius res legi non sufficiat, & sedeant hic
Lenonum pueri quocunq; in fornice nati.
Hic plaudat nitidi præconis filius inter
Pinnirapi cultos iuuenes, iuuenesq; lanistæ.

S ic libitum uano, qui nos distinxit, Othoni.
Quis gener hic placuit censu minor? atq; puellæ
S arcinulis impar? quis pauper scribitur hæres?
Quando in consilio est ædilibus? agmine facto
D ebuerant olim tenues migrasse Quirites.
H aud facile emergunt, quorum uirtutibus obstat
R es angusta domi. sed Romæ durior illis
C onatus, magno hospitium miserabile, magno
S eruorum uentres, et frugi cœnula magno.
F ictilibus cœnare pudet, quod turpe negauit
T ranslatus subito ad Marsos, mensamq; Sabellam,
C ontentusq; illic ueneto, duroq; cucullo.
P ars magna Italiæ est (si uerũ admittimus,) in qua
N emo togam sumit nisi mortuus, ipsa dierum
F estorum herboso colitur siquando theatro
M aiestas. tandemq; redit ad pulpita notum
E xodium, cum personæ pallentis hiatum
I n gremio matris formidat rusticus infans.
A equales habitus illic, similemq; uidebis
O rchestram, & populum, clari uelamen honoris.
S ufficiunt tunicæ summis ædilibus albæ.
H ic ultra uires habitus nitor, hic aliquid plus,
Quàm satis est, interdum aliena sumitur arca.
C ommune id uitium est. hic uiuimus ambitiosa
P aupertate omnes. quid te moror? omnia Romæ
C um pretio, quid das, ut Cossum aliquando salutes?
V t te respiciat clauso Veiento labello?
I lle metit barbam, crinem hic deponit amati,
P lena domus libis uenalibus. accipe, & illud
F ermentum tibi habe, præstant tributa clientes.

Cogimur & cultis augere peculia seruis.
Quis timet, aut timuit gelida Præneste ruinam?
At positis nemorosa inter iuga Volsinijs, aut
Simplicibus Gabijs, aut proni Tyburis arce?
Nos urbem colimus tenui tibicine fultam
Magna parte sui. nam si labentibus obstat
Villicus, & ueteris rimæ contexit hiatum,
Securos pendente iubet dormire ruina.
Viuendum est illic, ubi nulla incendia, nulli
Nocte metus, iam poscit aquam, iam friuola transfert
Vcalegon, tabulata tibi iam tertia fumant.
Tu nescis, nam si gradibus trepidatur ab imis
Vltimus ardebit, quem tegula sola tuetur
A' pluuia, molles ubi reddunt oua columbæ.
Lectus erat Codro Procula minor, urceoli sex
Ornamentum abaci, necnon & paruulus infra
Cantharus, & recubans sub codē marmore Chiron,
Iamq; uetus græcos seruabat cista libellos,
Et diuina opici rodebant carmina mures.
Nil habuit Codrus, quis enim negat? et tamen illud
Perdidit infelix totum nil, ultimus autem
Aerumnæ cumulus, quod nudum, et frustra rogantē
Nemo cibo, nemo hospitio, tectoq; iuuabit.
Si magna Astyrij cecidit domus, horrida mater,
Pullati proceres, differt uadimonia prætor.
Tunc gemimus casus urbis, tunc odimus ignem,
Ardet adhuc, & iam occurrit qui marmora donet.
Conferat impensas, hic nuda, & candida signa,
Hic aliquid præclarum Euphranoris, & Polycleti,
Phecasianorum uetera ornamenta deorum.

H ic libros dabit, & forulos, mediamq; Mineruam,
H ic modium argenti, meliora, ac plura reponit
P ersicus orborum lautissimus, & merito iam
S uspectus, tanquam ipse suas incenderit ædes.
S i potes auelli circensibus, optima Soræ,
A ut Fabrateriæ domus, aut Frusinone paratur,
Q uanti nunc tenebras unum conducis in annum.
H ortulus hic, puteusq; breuis, nec reste mouendus,
I n tenues plantas facili diffunditur haustu.
V iue bidentis amans, & culti uillicus horti,
V nde epulum possis centum dare Pythagoreis.
E st aliquid quocunq; loco, quocunq; recessu,
V nius sese dominum fecisse lacertæ.
P lurimus hic æger moritur uigilando, sed illum
L angorem peperit cibus imperfectus, & hærens
A rdenti stomacho. nam quæ meritoria somnum
A dmittunt? magnis opibus dormitur in urbe.
I nde caput morbi rhedarum transitus arcto
V icorum inflexu, & stantis conuitia mandræ
E ripiunt somnum Druso, uitulisq; marinis.
S i uocat officium turba cedente uehetur
D iues, & ingenti curret super ora Liburno,
A tq; obiter leget, aut scribet, uel dormiet intus,
N anq; facit somnum clausa lectica fenestra,
A nte tamen ueniet, nobis properantibus obstat
V nda prior, magno populus premit agmine lũbos,
Q ui sequitur, ferit hic cubito, ferit assere duro
A lter, at hic tignum capiti incutit, ille metretam.
P inguia crura luto, planta mox undiq; magna
C alcor, & in digito clauus mihi militis hæret.

Non'ne uides quanto celebretur sportula fumo?
Centum conuiuæ, sequitur sua quenq; culina.
Corbulo uix ferret tot uasa ingentia, tot res
Impositas capiti, quas recto uertice portat
Seruulus infelix, & cursu uentilat ignem.
Scinduntur tunicæ sartæ modo, longa coruscat
Sarraco ueniente abies, atq; altera pinum
Plaustra uehunt, nutant alte, populoq; minantur.
Nam si procubuit, qui saxa ligustica portat
Axis, & euersum fudit super agmina montem,
Quid superest de corporibus, quis membra, quis ossa
Inuenit? obtritum uulgi perit omne cadauer
More animæ. domus interea secura patellas
Iam lauat, & bucca foculū excitat, et sonat unctis
Strigilibus, pleno componit lintea gutto.
Hæc inter pueros uarie properantur, at ille
Iam sedet in ripa, tetrumq; nouitius horret
Porthmea, nec sperat cœnosi gurgitis alnum
Infelix, nec habet quem porrigat ore trientem.
Respice nunc alia, ac diuersa pericula noctis,
Quod spatium tectis sublimibus, unde cerebrum
Testa ferit, quoties rimosa, & curta fenestris
Vasa cadunt, quanto percussum pondere signent,
Et lædant silicem, possis ignauus haberi,
Et subiti casus improuidus, ad cœnam si
Intestatus eas, adeo tot fata, quot illa
Nocte patent uigiles te prætereunte fenestræ.
Ergo optes, uotumq; feras miserabile tecum,
Vt sint contentæ patulas effundere pelues.
Ebrius, ac petulans, qui nullum forte cecidit

D at pœnas,noctem patitur lugentis amicum
P elidæ,cubat in faciem,mox deinde supinus.
E rgo non aliter poterit dormire, quibusdam
S omnum rixa facit,sed quamuis improbus annis,
A tq; mero feruens, cauet hunc, quem coccina læna
V itari iubet,& comitum longissimus ordo,
M ultum præterea flammarum,atq; Aenea lápas.
M e,quem Luna solet deducere,uel breue lumen
C andelæ,cuius dispenso,& tempero filum,
C ontemnit.miseræ cognosce procemia rixæ,
S i rixa est,ubi tu pulsas,ego uapulo tantum.
S tat contra,stariq; iubet,parere necesse est,
N am quid agas,cum te furiosus cogat,& idem
F ortior,unde uenis exclamat,cuius aceto,
C uius concha tumes?quis tecum sectile porrum
S utor,& elixi ueruecis labra comedit?
N il mihi respondes?aut dic,aut accipe calcem.
E de ubi consistas,in qua te quæro proseucha.
D icere si tentes aliquid,tacitus'ue recedas,
T antundem est,feriunt pariter,uadimonia deinde
I rati faciunt.libertas pauperis hæc est,
P ulsatus rogat,& pugnis concisus adorat,
V t liceat paucis cum dentibus inde reuerti.
N ec tamen hoc tantum metuas,nam qui spoliet te
N on deerit,clausis domibus postquam omnis ubiq;
F ixa cathenatæ siluit compago tabernæ.
I nterdum & ferro subitus crassator agit rem,
A rmato quoties tutæ custode tenentur
E t pontina palus,& gallinaria pinus.
S ic inde huc omnes tanquam ad uiuaria currunt.

Qua fornace graues, qua non incude cathenæ?
M aximus in uinclis ferri modus, ut timeas, ne
V omer deficiat, ne marræ, & sarcula desint.
F elices proauorum atauos, felicia dicas
S æcula, quæ quondam sub regibus, atq; tribunis
V iderunt uno contentam carcere Romam.
H is alias poteram, & plures subnectere causas,
S ed iumenta uocant, & sol inclinat, eundum est.
N am mihi commota iandudum mulio uirga
I nnuit, ergo uale nostri memor, & quoties te
R oma tuo refici properantem reddet Aquino,
M e quoq; ad eluinam Cererem, uestramq; Dianam
C onuelle a' Cumis, satyrarum ego, (ni pudet illas)
A diutor gelidos ueniam caligatus in agros.

SATYRA QVARTA.

Cce iterũ Crispinus, et ẽ mihi sæpe uocandus
e Ad partes, monstrũ nulla uirtute redẽptum
A' uitijs, æger, solaq; libidine fortis,
D elitias uiduæ tantum aspernatur adulter.
Quid refert igitur quantis iumenta fatiget
P orticibus, quanta nemorum uectetur in umbra,
I ugera quot uicina foro, quas emerit ædes?
N emo malus felix, minime corruptor, & idem
I ncestus, cum quo nuper uittata iacebat
S anguine adhuc uiuo terram subitura sacerdos.
S ed tunc de factis leuioribus, et tamen alter
S i fecisset idem, caderet sub iudice morum.
N am quod turpe bonis Tityo, Serioq;, decebat
C rispinum, quid agas, cum dira, & fœdior omni
C rimine persona est?mulum sex millibus emit

A equantem ſane paribus ſeſtertia libris,
V t perhibent, qui de magnis maiora loquuntur.
C onſilium laudo artificis, ſi munere tanto
P ræcipuam in tabulis ceram ſenis abſtulit orbi.
E ſt ratio ulterior magnæ ſi miſit amicæ,
Q uæ uehitur clauſo latis ſpecularibus antro.
N il tale expectes, emit ſibi, multa uidemus,
Q uæ miſer, & frugi non fecit Apicius, hoc tu
S uccinctus patria quondam Criſpine papyro,
H oc pretium ſquamæ? potuit fortaſſe minoris
P iſcator, quàm piſcis emi, prouincia tanti
V endit agros, ſed maiores Appulia uendit.
Q uales tunc epulas ipſum glutiſſe putemus
I nduperatorem? cum tot ſeſtertia partem
E xiguam, et modicæ ſumptam de margine cœnæ
P urpureus magni ructaret ſcurra palatij,
I am princeps equitum, magna qui uoce ſolebat
V endere municipes fracta de merce ſiluros?
I ncipe Calliope, licet hic conſidere, non eſt
C antandum, res uera agitur, narrate puellæ
P ierides, proſit mihi uos dixiſſe puellas.
C um iam ſemianimum laceraret Flauius orbem
V ltimus, & caluo ſeruiret Roma Neroni,
I ncidit adriaci ſpatium admirabile rhombi
A nte domum Veneris, quam dorica ſuſtinet Anchō.
I mpleuitq; ſinus, neq; enim minor hæſerat illis,
Q uos operit glacies mæotica, ruptaq; tandem
S olibus effundit torpentis ad hoſtia ponti
D eſidia tardos, & longo frigore pingues.
D eſtinat hoc monſtrum cymbæ, liniq; magiſter

P ontifici summo. quis enim proponere talem,
A ut emere auderet? cum plena & littora multo
D elatore forent, dispersi protinus algæ
I nquisitores agerent cum remige nudo,
N on dubitaturi fugitiuum dicere piscem,
D epastumq; diu uiuaria Cæsaris, inde
E lapsum ueterem ad dominum debere reuerti,
S iquid Palfurio, si credimus Armillato.
Q uicqd conspicuum, pulchrumq; ex æquore toto est,
R es fisci est, ubicunq; natat, donabitur ergo,
N e pereat, iam letifero cedente pruinis
A utumno, iam quartanam sperantibus ægris.
S tridebat deformis hyems, prædamq; recentem
S eruabat, tamen hic properat, uelut urgeat auster,
V tq; lacus suberant, ubi quanquam diruta seruat
I gnem troianum, & Vestam colit Alba minorem,
O bstitit intranti miratrix turba parumper,
E t cessit, facili patuerunt cardine ualuæ.
E xclusi expectant admissa obsonia patres.
I tur ad Atridem, tunc Picens accipe dixit
P riuatis maiora focis, genialis agatur
I ste dies, propera stomachum laxare saginis,
E t tua seruatum consume in sæcula rhombum.
I pse capi uoluit, quid apertius? & tamen illi
S urgebant cristæ. nihil est, quod credere de se
N on possit, cum laudatur dijs æqua potestas.
S ed deerat pisci patinæ mensura. uocantur
E rgo in concilium proceres, quos oderat ille,
I n quorum facie miseræ, magnæq; sedebat
P allor amicitiæ primus clamante Liburno,

C urrite iam sedit, rapta properabat abolla
P egasus, attonitæ positus modo uillicus urbi.
A n'ne aliud tunc præfecti? quorum optimus, atque
I nterpres legum sanctissimus, omnia quanquam
T emporibus diris tractanda putabat inermi
I ustitia, uenit & Crispi iucunda senectus,
C uius erant mores, qualis facundia, mite
I ngenium, maria, ac terras, populosq; regenti
Q uis comes utilior, si clade, & peste sub illa
S æuitiam damnare, & honestum afferre liceret
C onsilium? sed quid uiolentius aure tyranni?
C um quo de pluuijs, aut æstibus, aut nimboso
V ere locuturi fatum pendebat amici?
I lle igitur nunquam direxit brachia contra
T orrentem, nec ciuis erat, qui libera posset
V erba animi proferre, & uitam impendere uero.
S ic multas hyemes, atq; octogesima uidit
S olstitia, his armis, illa quoq; tutus in aula.
P roximus eiusdem properabat Acilius æui
C um iuuene indigno, quẽ mors tam sæua maneret,
E t domini gladijs iam destinata, sed olim
P rodigio par est in nobilitate senectus,
V nde fit, ut malim fraterculus esse gigantum.
P rofuit ergo nihil misero, quod comminus ursos
F igebat numidas albana nudus arena
V enator. quis enim iam non intelligat artes
P atritias? quis priscum illud miretur acumen
B rute tuum? facile est barbato imponere regi.
N ec melior uultu quamuis ignobilis ibat
R ubrius, offensæ ueteris reus, atq; tacendæ.

Et tamen improbior Satyram scribente cinædo.
Montani quoq; uenter adest abdomine tardus,
Et matutino sudans Crispinus amomo,
Quantum uix redolent duo funera, sæuior illo
Pompeius tenui iugulos aperire susurro,
Et qui uulturibus seruabat uiscera dacis
Fuscus marmorea meditatus prælia uilla.
Et cum mortifero prudens Veiento Catullo,
Qui nunquam uisæ flagrabat amore puellæ,
Grande,et conspicuum,nostro quoq; tẽpore,monstrũ,
Cæcus,adulator,dirusq; à ponte satelles,
Dignus aricinos qui mendicaret ad axes,
Blandaq; deuexæ iactaret basia rhedæ.
Nemo magis rombum stupuit,nam plurima dixit
In leuum conuersus,at illi dextra iacebat
Bellua,sic pugnas Cilicis laudabat,& ictus,
Et pægma,et pueros inde aduelaria raptos.
Non cedit Veiento,sed ut fanaticus œstro
Percussus Bellona tuo diuinat,et ingens
Omen habes inquit,magni,clariq; triumphi,
Regem aliquem capies,aut de temone britano
Excidet Aruiragus,peregrina est bellua,cernis
Erectas in terga sudes? hoc defuit unum
Fabricio,patriam ut rombi memoraret,et annos.
Quid nam igitur censes,conciditur? absit ab illo
Dedecus hoc Montanus ait,testa alta paretur,
Quæ tenui muro spatiosum colligat orbem.
Debetur magnus patinæ,subitusq; Prometheus.
Argillam,atq; rotam citius properate,sed ex hoc
Tempore iam Cæsar figuli tua castra sequantur.

Vicit digna uiro sententia, nouerat ille
Luxuriam imperij ueterem, noctesq; Neronis
Iam medias, aliamq; famem, cum pulmo falerno
Arderet, nulli maior fuit usus edendi
Tempestate mea, arceis nata forent, an
Lucrinum ad saxum, rutupino'ue edita fundo
Ostrea callebat primo deprendere morsu.
Et semel aspecti littus dicebat echini.
Surgitur, & misso proceres exire iubentur
Consilio, quos albanam dux magnus in arcem
Traxerat attonitos, & festinare coactos,
Tanquam de Getis aliquid, toruisq; Sicambris
Dicturus, tanquam diuersis partibus orbis
Anxia praecipiti uenisset epistola penna.
Atq; utinam his potius nugis tota illa dedisset
Tempora saeuitiae, claras quibus abstulit urbi,
Illustresq; animas impune, & uindice nullo,
Sed perijt postquam cerdonibus esse timendus
Coeperat, hoc nocuit Lamiarum caede madenti.

SATYRA QVINTA.

I te propositi nõ dũ pudet, atq; eadẽ est mens,
s Vt bona summa putes aliena uiuere quadra,
Si potes illa pati, quae nec Sarmentus iniquas
Caesaris ad mensas, nec uilis Galba tulisset,
Quamuis iurato metuam tibi credere Testi.
Ventre nihil noui frugalius, hoc tamen ipsum
Defecisse puta, quod inani sufficit aluo,
Nulla crepido uacat? nusquam pons, & tegetis pars
Dimidia breuior? tanti'ne iniuria coenae?
Tam ieiuna fames? cum possis honestius illic

E t tremere, & ſordes farris mordere canini?
P rimo fige loco, quod tu diſcumbere iuſſus
M ercedem ſolidam ueterum capis officiorum,
F ructus amicitiæ magnæ cibus, imputat hunc rex,
E t quamuis rarum, tamen imputat. ergo duos poſt
S i libuit menſes neglectum adhibere clientem,
T ertia ne uacuo ceſſaret culcitra lecto,
V nà ſimus ait, uotorum ſumma, quid ultra
Q uæris? habet Trebius propter quod rũpere ſomnũ
D ebeat, & ligulas dimittere ſollicitus, ne
T ota ſalutatrix iam turba peregerit orbem
S yderibus dubijs, aut illo tempore, quo ſe
F rigida circumagunt pigri ſarraca bootæ.
Q ualis cœna tamen? uinum quod ſucida nolit
L ana pati, de conuiua Corybanta uidebis,
I urgia proludunt, ſed mox et pocula torques
S aucius, & rubra deterges uulnera mappa,
I nter uos quoties, libertorumq́; cohortem
P ugna ſaguntina feruet commiſſa lagena.
I pſe capillato diffuſum conſule potat,
C alcatamq́; tenet bellis ſocialibus uuam
C ardiaco nunquam cyathum miſſurus amico,
C ras bibet albanis aliquid de montibus, aut de
S etinis, cuius patriam, titulumq́; ſenectus
D eleuit multa ueteris fuligine teſtæ,
Q uale coronati Thraſea, Heluidiusq́; bibebant
B rutorum, & Caßij natalibus, ipſe capaces
H eliadum cruſtas, & inæquales beryllos.
V irro tenet phialas, tibi non committitur aurum,
V el ſiquando datur, cuſtos affixus ibidem,

Qui numeret gemmas, unguesq; obseruet acutos.
Da ueniam, præclara illic laudatur iaspis,
Nam Virro, (ut multi) gemmas ad pocula transfert
A' digitis, quas in uaginæ fronte solebat
Ponere zelotypo iuuenis prælatus Hyarbæ.
Tu Beneuentani sutoris nomen habentem
Siccabis calicem nasorum quattuor, ac iam
Quassatum, & rupto poscentem sulfura uitro.
Si stomachus domini feruet uinoq;, ciboq;,
Frigidior geticis petitur decocta pruinis.
Non eadem uobis poni modo uina querebar,
Vos aliam potatis aquam, tibi pocula cursor
Getulus dabit, aut nigri manus ossea Mauri,
Et cui per mediam nolis occurrere noctem.
Cliuosæ ueheris dum per monimenta latinæ,
Flos Asiæ ante ipsum pretio maiore paratus,
Quam fuit & Tulli census pugnacis, & Anci.
Et ne te teneam Romanorum omnia regum
Friuola, quod cum ita sit, tu Getulum Ganymedem
Respice, cum sities. nescit tot millibus emptus
Pauperibus miscere puer, sed forma, sed ætas
Digna supercilio, quando ad te peruenit ille?
Quando uocatus adest calidæ, gelidæq; minister?
Quippe indignatur ueteri parere clienti,
Quodq; aliquid poscas, et quod se stante recumbas.
Maxima quæq; domus seruis est plena superbis.
Ecce alius quanto porrexit murmure panem
Vix fractum, solidæ iam mucida frusta farinæ.
Quæ genuinum agitent non admittentia morsum.
Sed tener, & niueus, molliq; siligine factus

Seruatur

S eruatur domino, dextram cohibere memento,
S alua sit artocopi reuerentia, finge tamen te
I mprobulum, superest illic, qui ponere cogat.
V ix tu consuetis audax conuiua canistris
I mpleri, panisq; tui nouisse colorem.
S alicet hoc fuerat, propter quod sæpe relicta
C oniuge, per montem aduersum, gelidasq; cucurri
A esquilias, fremeret sæua cum grandine uernus
I uppiter, & multo stillaret penula nimbo.
A spice quàm longo distendat pectore lancem
Q uæ fertur domino squilla, & quibus undiq; septa
A sparagis, qua despiciat conuiuia cauda,
C um uenit excelsi manibus sublata ministri.
S ed tibi dimidio constrictus cammarus ouo
P onitur exigua feralis cœna patella,
I pse uenafrano piscem perfundit, at hic, qui
P allidus offertur misero tibi caulis, olebit
L aternam, illud enim uestris datur alueolis, quod
C anna micipsarum prora subuexit acuta,
P ropter quod Romæ cum Boccare nemo lauatur,
Q uod tutos etiam facit à serpentibus atris.
M ulus erit domino, quem misit Corsica, uel quem
T aurominitanæ rupes, quando omne peractum est
E t iam defecit nostrum mare, dum gula sæuit,
R etibus assiduis penitus scrutante Macello
P roxima, nec patitur tyrrhenum crescere piscem.
I nstruit ergo focum prouincia, sumitur illinc
Q uod captator emat Lenas, Aurelia uendat.
V irroni murena datur, quæ maxima uenit
G urgite de siculo, nam dum se continet auster,

Dum sedet, & siccat madidas in carcere pennas
Contemnunt mediam temeraria lina charybdim.
Vos anguilla manet longæ cognata colubræ,
Aut glacie aspersus maculis Tyberinus, & ipse
Vernula riparum pinguis torrente cloaca,
Et solitus mediæ cryptam penetrare Suburræ.
Ipsi pauca uelim, facilem si præbeat aurem,
Nemo petit, modicis quæ mittebantur amicis
À Seneca, quæ Piso bonus, quæ Cotta solebat
Largiri, nanq; & titulis, & fascibus olim
Maior habebatur donandi gloria, solum
Poscimus, ut cœnes ciuiliter, hoc face, et esto,
Esto (ut nunc multi) diues tibi, pauper amicis.
Anseris ante ipsum magni iecur, anseribus par
Altilis, & flaui dignus ferro Meleagri
Fumat aper, post hunc raduntur tubera, si uer
Tunc erit, & facient optata tonitrua cœnas
Maiores, tibi habe frumentum Aledius inquit,
O' Libye, disiunge boues, dum tubera mittas.
Structorem interea, ne qua indignatio desit,
Saltantem spectas, & chironomonta uolanti
Cultello, donec peragat dictata magistri
Omnia, nec minimo sanè discrimine refert
Quo gestu lepores, & quo gallina secetur,
Duceris planta, uelut ictus ab Hercule Cacus,
Et ponêre foris, si quid tentaueris unquam
Hiscere, tanq̃ habeas tria nomina, quã do propinat
Virro tibi, sumitq; tuis contacta labellis
Pocula, quis uestrum temerarius usqueadeo, quis
Perditus, ut dicat regi bibe? plurima sunt, quæ

Non audent homines pertusa dicere læna.
Quadringenta tibi si quis Deus, aut similis dis
Et melior fatis donaret homuncio, quantus
Ex nihilo fieres, quantus Virronis amicus.
Da Trebio, pone ad Trebium, uis frater ab illis
Ilibus? ò nummi uobis hunc præstat honorem,
Vos estis fratres, dominus tamen, & domini rex
Si uis tu fieri, nullus tibi paruulus aula
Luserit Aeneas, nec filia dulcior illo.
Iucundum, & carum sterilis facit uxor amicum,
Sed tua nunc Mycale pariat licet, et pueros tres
In gremium patris fundat, simul ipse loquaci
Gaudebit nido, uiridem thoraca iubebit
Afferri, minimasq; nuces, assemq; rogatum
Ad mensam, quoties parasitus uenerit infans.
Vilibus ancipites fungi ponentur amicis,
Boletus domino, sed qualem Claudius edit,
Ante illum uxoris, post quem nil amplius edit.
Virro sibi, & reliquis Virronibus illa iubebit
Poma dari, quorum solo pascaris odore,
Qualia perpetuus phæacum autumnus habebat,
Credere quæ possis surrepta sororibus aphris.
Tu scabie fruere mali, quod in aggere rodit,
Qui tegitur parma, & galea, metuensq; flagelli,
Discit ab hirsuta iaculum torquere capella.
Forsitan impensæ Virronem parcere credas,
Hoc agit, ut doleas, nam quæ comœdia? mimus
Quis melior plorante gula? ergo omnia fiunt
Si nescis, ut per lachrymas effundere bilem
Cogaris, pressoq; diu stridere molari.

T u tibi liber homo, & regis conuiua uideris,
C aptum te nidore suæ putat ille culinæ,
N ec male coniectat. quis enim tam nudus, ut illum
B is ferat hetruscum puero si contigit aurum?
V el nodus tantum, & signum de paupere loro?
S pes bene cœnandi uos decipit. ecce dabit iam
S emesum leporem, atq; aliquid de clunibus apri.
A d nos iam ueniet minor altilis, inde parato,
I ntactoq; omnes, & stricto pane tacetis,
I lle sapit, qui te sic utitur, omnia ferre
S i potes, & debes, pulsandum uertice raso
P ræbebis quandoq; caput, nec dura timebis
F lagra pati, his epulis, & tali dignus amico.

SATYRA SEXTA.

C Redo pudicitiam Saturno rege moratam
In terris, uisamq; diu, cum frigida paruas
P ræberet spelunca domos, ignemq;, laremq;,
E t pecus, & dominos communi clauderet umbra.
S yluestrem montana torum cum sterneret uxor
F rondibus, & culmo, uicinarumq; ferarum
P ellibus, haud similis tibi Cynthia, nec tibi, cuius
T urbauit nitidos extinctus passer ocellos,
S ed potanda ferens infantibus ubera magnis,
E t sæpe horridior glandem ructante marito.
Q uippe aliter tunc orbe nouo, cœloq; recenti
V iuebant homines, qui rupto robore nati,
C ompositiq; luto nullos habuere parentes.
M ulta pudicitiæ ueteris uestigia forsan,
A ut aliqua extiterant, et sub Ioue, sed Ioue non dum

Barbato, non dum græcis iurare paratis
Per caput alterius, cum furem nemo timeret
Caulibus, aut pomis, & aperto uiueret horto.
Paulatim deinde ad superos Astræa recessit
Hac comite, atq; duæ pariter fugère sorores.
Antiquum, & uetus est alienum Posthume lectum
Concutere, atq; sacri genium contemnere fulcri.
Omne aliud crimen mox ferrea protulit ætas.
Viderunt primos argentea sæcula mœchos.
Conuentum tamen, & pactum, & sponsalia nostra
Tempestate paras, iamq; à tonsore magistro
Pecteris, & digito pignus fortasse dedisti.
Certe sanus eras, uxorem Posthume ducis?
Dic qua Tisiphone? quibus exagitare colubris?
Ferre potes dominam saluis tot restibus ullam?
Cum pateant altæ, caligantesq; fenestræ?
Cum tibi uicinum se præbeat æmilius pons?
Aut si de multis nullus placet exitus, illud
Nonne putas melius, quod tecum pusio dormit?
Pusio qui noctu non litigat? exigit à te
Nulla iacens illic munuscula, nec queritur, quod
Et lateri parcas, nec quantum iussit, anheles.
Sed placet Vrsidio lex iulia, tollere dulcem
Cogitat hæredem cariturus turture magno,
Mulorumq; iubis, & captatore Macello.
Quid fieri non posse putes, si iungitur ulla
Vrsidio? si mœchorum notissimus olim
Stulta maritali iam porrigit ora capistro?
Quem toties texit perituri cista Latini.
Quid? quod & antiquis uxor de moribus ulli

Quæritur, o' medici mediam pertundite uenam.
Delitias hominis Tarpeium limen adora
Pronus, & auratam Iunoni cæde iuuencam,
Si tibi contigerit capitis matrona pudici.
Paucæ adeo Cereris uittas contingere dignæ,
Quarum non timeat pater oscula, necte coronam
Postibus, & densos per limina tende corymbos.
Vnus Iberinæ uir sufficit, ocyus illud
Extorquebis, ut hæc oculo contenta sit uno.
Magna tamen fama est cuiusdam rure paterno
Viuentis. uiuat Gabijs, ut uixit in agro,
Viuat Fidenis, & agello cedo paterno.
Quis tamen affirmat, nil actum in montibus? aut in
Speluncis? adeo senuerunt Iuppiter, & Mars.
Porticibus'ne tibi monstratur fœmina uoto
Digna tuo? cuneis an habent spectacula totis
Quod securus ames, quodq; inde excerpere possis?
Chironomon Ledam molli saltante Batillo
Tuccia uesicæ non imperat, Appula gannit
Sicut in amplexu, subitum, & miserabile, longum
Attendit Thymele, Thymele tunc rustica discit.
Ast aliæ quoties aulæa recondita cessant,
Et uacuo, clausoq; sonant fora sola theatro,
Atq; à plebeis longe Megalesia, tristes
Personam, thyrsumq; tenent, & subligar Acci
Vrbicus exodio risum mouet Attellanæ
Gestibus Autonoës, hunc diligit Aelia pauper.
Soluitur his magno comœdi fibula, sunt, quæ
Chrysogonum cantare uetent, Hispulla tragœdo
Gaudet, an expectas, ut Quintilianus ametur?

A ccipis uxorem, de qua citharœdus Echion,
A ut Glaphyrus fiat pater, Ambrosiusq; choraules.
L ongæ per angustos figamus pulpita uicos.
O rnentur postes, & grandi ianua lauro,
V t testudineo tibi Lentule conopeo.
N obilis Euryalum mirmillonem exprimat infans.
N upta senatori comitata est Hippia ludum
A d Pharon, & Nilum, famosaq; mœnia Lagi,
P rodigia, & mores urbis, damnante Canopo.
I mmemor illa domus, & coniugis, atq; sororis
N il patriæ indulsit, plorantesq; improba natos,
V tq; magis stupeas, ludos, Paridemq; reliquit.
S ed quãquam in magnis opibus, plumaq; paterna,
E t segmentatis dormisset paruula cunis,
C ontempsit pelagus, famam contempserat olim,
C uius apud molles minima est iactura cathedras.
T yrrhenos igitur fluctus, lateq; sonantem
P ertulit Ionium constanti pectore, quamuis
M utandum toties esset mare. iusta pericli
S i ratio est, & honesta, timent, pauidoq; gelantur
P ectore, nec tremulis possunt insistere plantis.
F ortẽ animum præstant rebus, quas turpiter audẽt.
S i iubeat coniux, durum est conscendere nauim.
T unc sentina grauis, tunc summus uertitur aër.
Quæ mœchum sequitur, stomacho ualet, illa maritũ
C onuomit, hæc inter nautas & prandet, & errat
P er puppim, & duros gaudet tractare rudentes.
Qua tamen exarsit forma? qua capta iuuenta est
H ippia? quid uidit, propter quod Ludia dici
S ustinuit? nam Sergiolus iam radere guttur

C œperat & ſecto requiem ſperare lacerto.
P ræterea multa in faciem deformia, ſicut
A ttritus galea, medijſq; in naribus ingens
G ibbus, & acre malum ſemper ſtillantis ocelli,
S ed gladiator erat, facit hoc illos hyacinthos,
H oc pueris, patriæq;, hoc prætulit illa ſorori,
A tq; uiro. ferrum eſt, quod amant. hic Sergius idem
A ccepta rude cœpiſſet Veiento uideri.
Q uid priuata domus, quid fecerit Hippia curas?
R eſpice riuales diuorum, Claudius audi,
Q uæ tulerit. dormire uirum cum ſenſerat uxor,
A uſa palatino tegetem præferre cubili,
S umere nocturnos meretrix auguſta cucullos,
L inquebat comite ancilla non amplius una,
E t nigrum flauo crinem abſcondente galero
I ntrauit calidum ueteri centone lupanar,
E t cællam uacuam, atq; ſuam, tunc nuda papillis
C onſtitit auratis titulum mentita Lyciſcæ,
O ſtenditq; tuum generoſe Britannice uentrem.
E xcepit blanda intrantes, atq; æra popoſcit,
M ox lenone ſuas iam dimittente puellas
T riſtis abit, ſed quod potuit, tamen ultima cællam
C lauſit adhuc ardens rigidæ tentigine uuluæ.
E t laſſata uiris non dum ſatiata receſſit,
O bſcuriſq; genis turpis, fumoq; lucernæ
F œda lupanaris tulit ad puluinar odorem.
H ippomanes, carmenq; loquar, coctumq; uenenum,
P riuignoq; datum. faciunt grauiora coactæ
I mperio ſexus, minimumq; libidine peccant.
O ptima ſed quare Ceſennia teſte marito?

Bis quingenta dedit, tanti uocat ille pudicam
Nec Veneris pharetris macer, aut lampade feruet.
Inde faces ardent, ueniunt a' dote sagittæ.
Libertas emitur. coràm licet innuat, atq;
Rescribat, uidua est locuples, quæ nupsit auaro.
Cur desyderio Bibulæ Sertorius ardet?
Si uerum excutias, facies, non uxor amatur.
Tres rugæ subeant, & se cutis arida laxet,
Fiant obscuri dentes, oculiq; minores,
Collige sarcinulas dicet libertus, & exi,
Iam grauis es nobis, & sæpe emungeris, exi
Ocyus, & propera, sicco uenit altera naso.
Interea calet, & regnat, poscitq; maritum
Pastores, & ouem canusinam, ulmosq; falernas
Quantulum in hoc, pueros omnes, ergastula tota,
Quodq; domi non est, & habet uicinus, ematur.
Mense quidem brumæ, cum iam mercator Iason
Clausus, & armatis obstat casa candida nautis,
Grandia tolluntur crystallina, maxima rursus
Myrrhina, deinde adamas notissimus. & Berenices
In digito factus pretiosior, hunc dedit olim
Barbarus incestæ, dedit hunc Agrippa sorori,
Obseruant ubi festa mero pede sabbata reges,
Et uetus indulget senibus clementia porcis.
Nulla'ne de tantis gregibus tibi digna uidetur?
Sit formosa, decens, diues, fœcunda, uetustos
Porticibus disponat auos, intactior omni
Crinibus effusis bellum dirimente sabina,
Rara auis in terris, nigroq; simillima cigno.
Quis feret uxorem, cui constant omnia? malo,

Malo Venusinam, quàm te Cornelia mater
Gracchorum, si cum magnis uirtutibus affers
Grande supercilium, et numeras in dote triumphos.
Tolle tuum precor Hannibalem, uictumq; Syphacē
In castris, & cum tota Carthagine migra.
Parce precor Pæàn, & tu depone sagittas,
Nil pueri faciunt, ipsam configite matrem
Amphion clamat, sed Pæàn contrahit arcum.
Extulit ergo gregem natorum, ipsamq; parentem,
Dum sibi nobilior Latonæ gente uidetur,
Atq; eadem scrofa Niobe fœcundior alba.
Quæ tanti grauitas? quæ forma, ut se tibi semper
Imputet? huius enim rari, summiq; uoluptas
Nulla boni, quoties animo corrupta superbo
Plus aloes, quàm mellis habet, quis deditus autem
Usqueadeo est, ut non illam, quam laudibus effert,
Horreat? inq; dies septenis oderit horis?
Quædam parua quidem, sed non toleranda maritis.
Nam quid rancidius, quàm quod se non putat ulla
Formosam, nisi quæ de thusca græcula facta est?
De sulmonensi mera cecropis, omnia græce,
Cum sit turpe magis nostris nescire latine.
Hoc sermone pauent, hoc iram, gaudia, curas,
Hoc cuncta effundunt animi secreta, quid ultra?
Concumbunt græce, dones tamen ista puellis,
Tu'ne etiam, quam sextus & octogesimus annus
Pulsat, adhuc græce. non est hic sermo pudicus
In uetula, quoties lasciuum interuenit illud
Ζωὴ, καὶ ψυχὴ modo sub lodice relictis
Uteris in turba, quod enim non excitat inguen

V ox blanda, & nequam? digitos habet. ut tamẽ oẽs
S ubsidant pennæ, dicas hæc mollius Aemo
Q uãquam et Carpophoro, facies tua cõputat annos.
S i tibi legitimis pactam, iunctamq; tabellis
N on es amaturus, ducendi nulla uidetur
C ausa, nec est quare cœnam, & mustacia perdas
L abente officio, crudis donanda, nec illud,
Q uod prima pro nocte datur, cum lance beata
D acicus, & scripto radiat germanicus auro.
S i tibi simplicitas uxoria, deditus uni
E st animus, submitte caput ceruice parata
F erre iugum. nullam inuenies, quæ parcat amanti,
A rdeat ipsa licet, tormentis gaudet amantis,
E t spolijs. igitur longe minus utilis illi
V xor, quisquis erit bonus, optandusq; maritus.
N il unquam inuita donabis coniuge, uendes
H ac obstante nihil, nihil, hæc si nolit, emetur.
H æc dabit affectus, ille excludetur amicus
I am senior, cuius barbam tua ianua uidit.
T estandi cum sit lenonibus, atq; lanistis
L ibertas, & iuris idem contingat arenæ,
N on unus tibi riualis dictabitur hæres.
P one crucem seruo, meruit quo crimine seruus
S upplicium? quis testis adest? quis detulit? audi
N ulla unquam de morte hominis cunctatio longa est.
O demens, ita seruus homo est? nil fecerit esto,
H oc uolo, sic iubeo, sit pro ratione uoluntas.
I mperat ergo uiro, sed mox hæc regna relinquit,
P ermutatq; domos, & flammea conterit, inde
A duolat, & spreti repetit uestigia lecti.

O rnatas paulo ante fores, pendentia linquit
V ela domus, & adhuc uirides in limine ramos.
S ic crescit numerus, sic fiunt octo mariti,
Quinq; per autumnos, titulo res digna sepulchri.
D esperanda tibi salua concordia socru,
I lla docet spolijs nudi gaudere mariti,
I lla docet missis à corruptore tabellis
N il rude, nil simplex rescribere, decipit illa
C ustodes, aut ære domat, tunc corpore sano
A duocat Archigenen, onerosaq; pallia iactat.
A bditus interea latet, & secretus adulter,
I mpatiensq; moræ pauet, & præputia ducit.
S cilicet expectas, ut tradat mater honestos,
A ut alios mores, quàm quos habet? utile porrò
F iliolam turpi uetulæ producere turpem.
N ulla ferè causa est, in qua non fœmina litem
M ouerit, accusat Manilia, si rea non est.
C omponunt ipsæ per se, formantq; libellos,
P rincipium, atq; locos Celso dictare paratæ
E ndromydas tyrias, & fœmineum ceroma.
Q uis nescit? aut quis non uidit uulnera pali?
Q uem cauat assiduis sudibus, scutoq; lacessit,
A tq; omnes implet numeros dignissima prorsus
F lorali matrona tuba, nisi siquid in illo
P ectore plus agitat, ueræq; paratur arenæ.
Q uem præstare potest mulier galeata pudorem,
Q uæ fugit à sexu? uires amat, hæc tamen ipsa
V ir nollet fieri, nam quantula nostra uoluptas?
Q uale decus rerum, si coniugis auctio fiat
B alteus, & manicæ, & cristæ, crurisq; sinistri

Dimidium tegmen, uel si diuersa mouebit
Praelia, tu felix ocreas uendente puella.
Haec sunt, quae tenui sudant in Cyclade, quarum
Delitias, & panniculus bombicinus urit.
Aspice quo fremitu monstratos perferat ictus,
Et quanto galeae curuetur pondere, quanta
Poplitibus sedeat, quàm denso fascia libro,
Et ride scaphium positis cum sumitur armis.
Dicite uos neptes Lepidi, caeci'ue Metelli
Gurgitis, aut Fabij, quae Ludia sumpserit unquam
Hos habitus? quando ad palum gemat uxor Asyli?
Semper habet lites, alternaq; iurgia lectus,
In quo nupta iacet, minimum dormitur in illo,
Tunc grauis illa uiro, tunc orba tigride peior,
Cum simulat gemitus occulti conscia facti.
Aut odit pueros, aut ficta pellice plorat
Vberibus semper lachrymis, semperq; paratis
In statione sua, atq; expectantibus illam,
Quo iubeat manere modo, tu credis amorem,
Tu tibi tunc eruca places, fletumq; labellis
Exorbes, quae scripta, & quas lecture tabellas,
Si tibi zelotypae retegantur scrinia moechae.
Sed iacet in serui complexibus, aut equitis. dic,
Dic aliquem sodes, dic Quintiliane colorem.
Haeremus. dic ipsa, olim conuenerat inquit,
Vt faceres tu quod uelles, nec non ego possem
Indulgere mihi, clames licet, & mare coelo
Confundas, homo sum nihil est audacius illis
Deprensis, iram, atq; animos à crimine sumunt.
Vnde haec monstra tamen, uel quo de fonte requiris?

Præstabat castas humilis fortuna latinas
Quondam, nec uitijs contingi parua sinebat
Tecta labor, somniq; breues, & uellere thusco
Vexatæ, duræq; manus, ac proximus urbi
Hannibal, & stantes collina in turre mariti.
Nunc patimur longæ pacis mala, sæuior armis
Luxuria incubuit, uictumq; ulciscitur orbem.
Nullum crimen abest, facinusq; libidinis, ex quo
Paupertas Romana perit, hinc fluxit ad istos
Et Sybaris colles. hinc & Rhodos, et Miletos,
Atq; coronatum, et petulans, madidumq; Tarentum.
Prima peregrinos obscœna pecunia mores
Intulit, & turpi fregerunt sæcula luxu
Diuitiæ molles, quid enim Venus ebria curat?
Inguinis, & capitis quæ sint discrimina nescit.
Grandia quæ medijs, iam noctibus ostrea mordet,
Cum perfusa mero spumant unguenta falerno,
Cum bibitur concha, cum iam uertigine tectum
Ambulat, & geminis exurgit mensa lucernis.
I nunc, & dubita qua sorbeat aëra sanna
Tullia, quid dicat notæ Collacia Mauræ.
Maura pudicitiæ ueterem cum præterit aram,
Noctibus hic ponunt lecticas, micturiunt hic,
Effigiemq; deæ longis siphonibus implent,
Inq; uices equitant, ac luna teste mouentur.
Inde domos abeunt, tu calcas luce reuersa
Coniugis urinam magnos uisurus amicos.
Nota Bonæ secreta deæ, cum tibia lumbos
Incitat, & cornu pariter, uinoq; feruntur
Attonitæ, crinemq; rotant ululante priapo

Mænades, ô quantus tunc illis mentibus ardor,
Concubitus, quæ uox saltante libidine, quantus
Ille meri ueteris per crura madentia torrens.
Lenonum ancillas posita Laufella corona
Prouocat, & tollit pendentis præmia coxæ.
Ipsa Medullinæ frictum crissantis adorat.
Palmam inter dominas uirtus natalibus æquat.
Nil tibi per ludum simulabitur, omnia fient
Ad uerum, quibus incendi iam frigidus æuo
Laomedontiades, & Nestoris hernia possit.
Tunc prurigo moræ impatiens, tũ fœmina simplex,
Et pariter toto repetitur clamor ab antro.
Iam fas est, admitte uiros, dormitat adulter.
Illa iubet sumpto iuuenem properare cucullo.
Si nihil est, seruis incurritur, abstuleris spem
Seruorum, ueniet conductus aquarius, hic si
Quæritur, & desunt homines, mora nulla per ipsam,
Quo minus imposito clunem summittat asello.
Atq; utinam ritus ueteres, & publica saltem
His intacta malis agerentur sacra, sed omnes
Nouerunt Mauri, atq; Indi, quæ psaltria penem
Maiorem, quàm sint duo Cæsaris anticatones,
Illuc, testiculi sibi conscius unde fugit mus,
Intulerit, ubi uelari pictura iubetur,
Quæcunq; alterius sexus imitata figuram est.
Et quis tunc hominum contemptor numinis, aut quis
Simpuuium ridere Numæ, nigrumq; catinum?
Et uaticano fragiles de monte patellas
Ausus erat? sed nunc ad quas non Clodius aras?
Audio quid ueteres olim moneatis amici.

P one seram. cohibe, sed quis custodiet ipsos
C ustodes? cauta est, & ab illis incipit uxor.
I amq; eadem summis pariter, minimisq; libido,
N ec melior, pedibus silicem quæ conterit atrum,
Q uàm quæ longorum uehitur ceruice Syrorum.
V t spectet ludos, conducit Ogulnia uestem,
C onducit comites, sellam, ceruical, amicas,
N utricem, & flauam, cui det mandata, puellam.
H æc tamen argenti superest quodcunq; paterni
L euibus athletis, ac uasa nouissima donat.
M ultis res angusta domi est, sed nulla pudorem
P aupertatis habet, nec se metitur ad illum,
Q uē dedit hæc, posuitq; modū. tamen utile quid sit
P rospiciunt aliquando uiri, frigusq;, famemq;.
F ormica tandem quidam expauere magistra.
P rodiga non sentit pereuntem fœmina censum,
A t uelut exhausta rediuiuus pullulet arca
N ummus, & è pleno semper tollatur aceruo,
N onnunquam reputant quanti sibi gaudia constent.
S unt quas eunuchi imbelles, ac mollia semper
O scula delectent, & desperatio barbæ,
E t quod abortiuo non est opus, illa uoluptas
S umma tamen, quod iam calida et matura iuuenta
I nguina traduntur medicis, iam pectine nigro,
E rgo expectatos, ac iussos crescere primum
T esticulos, postquam cœperunt esse bilibres,
T onsoris damno tantum rapit Heliodorus
C onspicuus longe, cunctisq; notabilis intrat
B alnea, nec dubiæ custodem uitis, & horti
P rouocat à domina factus spado. dormiat ille

Cum

Cum domina, sed tu iam durum Posthume, iamq;
Tondendum eunucho Bromium committere noli,
Si gaudet cantu, nullius fibula durat
Vocem uendentis praetoribus, organa semper
In manibus, densi radiant testudine tota
Sardonyces, crispo numerantur pectine chordae,
Quo tener Hedymeles operā dedit, hunc tenet, hoc se
Solatur, gratoq; indulget basia plectro.
Quaedam de numero Lamiarum, ac nominis alti
Cum farre, et uino Ianum, Vestamq; rogabat,
An capitolinam deberet Pollio quercum
Sperare, & fidibus promittere. quid faceret plus
Aegrotante uiro? medicis quid tristibus erga
Filiolum? stetit ante aram, nec turpe putauit
Pro cithara uelare caput, dictataq; uerba
Protulit (ut mos est) & aperta palluit agna.
Dic mihi nunc quaeso, dic antiquissime diuûm,
Respondes his Iane pater? magna otia coeli.
Non est (ut uideo,) non est, quid agatur apud uos.
Haec de comoedis te consulit, illa tragoedum
Commendare uolet, uarico sus fiet aruspex.
Sed cantet potius, quàm totam peruolet urbem
Audax, & coetus possit quàm ferre uirorum.
Cumq; paludatis ducibus praesente marito
Ipsa loqui recta facie, strictisq; mamillis.
Haec eadem nouit, quid toto fiat in orbe,
Quid Seres, quid Thraces agant, secreta nouercae,
Et pueri, quis amet, quis decipiatur adulter.
Dicet quis uiduam praegnantem fecerit, & quo
Mense, quibus uerbis concumbat quaeq;, modis quot.

I nſtantem regi Armenio, Parthoq́; cometem
P rima uidet, famam, rumoresq́; illa recentes
E xcipit ad portas, quoſdam facit iſſe Niphatem
I n populos, magnoq́; illic cuncta arua teneri
D iluuio, nutare urbes, ſubſidere terras
Q uocunq; in triuio, cuicunq; eſt obuia narrat.
N ec tamen id uitium magis intolerabile, quã, quod
V icinos humiles rapere, & concidere loris
E xorata ſolet. nam ſi latratibus alti
R umpuntur ſomni, fuſtes huc ocyus inquit,
A fferte, atq; illis dominum iubet ante feriri,
D einde canem. grauis occurſu, teterrima uultu
B alnea nocte ſubit, conchas, & caſtra moueri
N octe iubet, magno gaudet ſudare tumultu,
C um laſſata graui ceciderunt brachia maſſa,
C allidus, & criſtæ digitos impreſſit Aliptes,
A c ſummum dominæ femur exclamare coegit.
C onuiuæ miſeri interea, ſomnoq́;, fameq;
V rgentur, tandem illa uenit rubicundula, totum
O enophorum ſitiens, plena quod tenditur urna
A d motum pedibus, de quo ſeſtarius alter
D ucitur ante cibum rabidam facturus orexim,
D um redit, & terram luto ferit inteſtino.
M armoribus riui properant, aut lata falerno
P eluis olet, nam ſic tanquam alta in dolia longus
D eciderit ſerpens, bibit, & uomit. ergo maritus
N auſeat, atq; oculis bilem ſubſtringit opertis.
I lla tamen grauior, quæ, cum diſcumbere cœpit,
L audat Virgilium, perituræ ignoſcit Eliſæ,
C ommittit uates, & comparat inde Maronem,

Atq; alia parte in trutina suspendit Homerum.
Cedunt grammatici, uincuntur rhetores, omnis
Turba tacet, nec causidicus, nec præco loquatur,
Altera nec mulier. uerborum tanta cadit uis,
Tot pariter pelues, & tintinabula dicas
Pulsari. iam nemo tubas, atq; æra fatiget.
Vna laboranti poterit succurrere lunæ.
Imponit finem sapiens & rebus honestis.
Nam quæ docta nimis cupit, & facunda uideri,
Crure tenus medio tunicas succingere debet,
Cædere Siluano porcum, quadrante lauari.
Non habeat matrona, tibi quæ iuncta recumbit,
Dicendi genus, aut curtum sermone rotato
Torqueat enthymema, nec historias sciat omnes,
Sed quædam ex libris & non intelligat. odi
Hanc ego, quæ repetit, uoluitq; Palæmonis artem
Seruata semper lege, & ratione loquendi,
Ignotosq; mihi tenet antiquaria uersus,
Nec curanda uiris opicæ castigat amicæ
Verba, Solœcismum liceat fecisse marito.
Nil non permittit mulier sibi, turpe putat nil,
Cum uirides gemmas collo circundedit, & cum
Auribus extensis magnos commisit Elenchos.
Intolerabilius nihil est, quàm fœmina diues.
Interea fœda aspectu, ridendaq; multo
Pane tumet facies, aut pinguia poppæana
Spirat, & hinc miseri uiscantur labra mariti.
Ad mœchum ueniet lota cute. quando uideri
Vult formosa domi? mœchis foliata parantur.
Emitur his quicquid graciles huc mittitis Indi.

T andem aperit uultum, et tectoria prima reponit.
I ncipit agnosci, atq; illo lacte fouetur,
P ropter quod secum comites educit asellas,
E xul hyperboreum si dimittatur ad axem.
S ed quæ mutatis inducitur, atq; fouetur
T ot medicaminibus, coctæq; siliginis offas
A ccipit, & madidæ, facies dicetur, an ulcus?
E st operæpretium penitus cognoscere toto
Q uid faciant, agitentq; die, si nocte maritus
A uersus iacuit, periit libraria, ponunt
C osmetæ tunicas, tarde uenisse Liburnus
D icitur, & pœnas alieni pendere somni
C ogitur, hic frangit ferulas, rubet ille flagellis,
H ic scutica, sunt quæ tortoribus annua præstent.
V erberat, atq; obiter faciem linit, audit amicas,
A ut latum pictæ uestis consyderat aurum,
E t cædens longi relegit transacta diurni,
E t cædit, donec lassis cædentibus, exi
I ntonat horrendum iam cognitione peracta
P rofectura domo sicula non mitior aula.
N am si constituit, solitoq; decentius optat
O rnari, & properat, iamq; expectatur in hortis,
A ut apud Isiacæ potius sacraria lenæ.
C omponit crinem laceratis ipsa capillis
N uda humeros Psecas infelix, nudisq; mamillis.
A ltior hic quare cincinnus? taurea punit
C ontinuo flexi crimen, facinusq; capilli.
Q uid Psecas admisit? quæ nam est hic culpa puellæ,
S i tibi displicuit nasus tuus? altera leuum
E xtendit, pectitq; comas, & uoluit in orbem.

E st in consilio matrona, admotaq; lanis
E merita quæ cessat acu, sententia prima
H uius erit, post hanc ætate, atq; arte minores
C ensebunt, tanquam famæ discrimen agatur,
A ut animæ, tanti est quærendi cura decoris.
T ot premit ordinibus, tot adhuc compagibus altum
A edificat caput, Andromachen a' fronte uidebis,
P ost minor est. aliam credas, cedò si breue parui
S ortita est lateris spatium, breuiorq; uidetur
V irgine pygmæa nullis adiuta cothurnis,
E t leuis erecta consurgit ad oscula planta.
N ulla uiri cura interea, nec mentio fiet
D amnorum, uiuit tanquam uicina marito,
H oc solo propior, quod amicos coniugis odit,
E t seruos, grauis est rationibus ecce furentis
B ellonæ, matrisq; deûm chorus intrat, & ingens
S emiuir obscœno facies reuerenda minori,
M ollia qui rupta secuit genitalia testa,
I am pridem cui rauca cohors, cui tympana cedunt
P lebeia, & phrygia uestitur bucca Tiara.
G rande sonat, metuiq; iubet Septembris, & Austri
A duentum, nisi se centum lustrauerit ouis,
E t xerampelinas ueteres donauerit ipsi,
V t quicquid subiti, & magni discriminis instat,
I n tunicas eat, & totum semel expiet annum.
H ybernum fracta glacie descendet in amnem,
T er matutino tyberi mergetur, & ipsis
V orticibus timidum caput abluet, inde superbi
T otum regis agrum, nuda, ac tremebunda cruentis
E repet genibus, si candida iusserit Io',

I bit ad Aegypti finem, calidasq; petitas
A Meroë portabit aquas, ut spargat in æde
I sidis, antiquo quæ proxima surgit ouili.
C redit enim ipsius dominæ se uoce moneri.
E n animam, & mentem, cũ qua dij nocte loquuntur.
E rgo hic præcipuum, summumq; meretur honorẽ,
Q ui grege linigero circundatus, & grege caluo
P langentis populi currit derisor Anubis.
I lle petit ueniam, quoties non abstinet uxor
C oncubitu, sacris, obseruandisq; diebus,
M agnaq; debetur uiolato pœna Caduceo.
E t mouisse caput uisa est argentea serpens.
I llius lachrymis, meditataq; murmura præstant,
V t ueniam culpæ non abnuat ansere magno
S cilicet, & tenui popano corruptus Osiris.
C um dedit ille locum cophino, fœnoq; relicto,
A rcanam iudæa tremens mendicat in aurem
I nterpres legum Solymarum, & magna sacerdos
A rboris, ac summi fida internuntia cœli.
I mplet & illa manum, sed parcius ære minuto.
Q ualiacunq; uoles iudæi somnia uendunt.
S pondet amatorem tenerum, uel diuitis orbi
T estamentum ingens, calidæ pulmone columbæ
T ractato, Armenius, uel Comagenus aruspex,
P ectora pullorum rimatur, & exta catelli,
I nterdum & pueri, faciet quod deferat ipse.
C haldæis sed maior erit fiducia. quicquid
D ixerit astrologus, credent à fronte relatum
H ammonis, quoniam Delphis oracula cessant,
E t genus humanum damnat caligo futuri.

Præcipuus tamen est horum, qui sæpius exul,
Cuius amicitia, conducendaq; tabella
Magnus ciuis obit, & formidatus Othoni.
Inde fides arti, sonuit si dextera ferro,
Læuaq; si longo castrorum in carcere mansit.
Nemo mathematicus genium indemnatus habebit,
Sed qui pene' perit, cui uix in Cyclada mitti
Contigit, & parua tandem caruisse Seripho.
Consulit ictericæ lento de funere matris.
Ante tamen de te Tanaquil tua, quando sororem
Efferat, & patruos, an sit uicturus adulter
Post ipsam. quid enim maius dare numina possunt?
Hæc tamen ignorat quid sydus triste minetur
Saturni, quo læta Venus se proferat astro,
Qui mensis damno, quæ dentur tempora lucro.
Illius occursus etiam uitare memento,
In cuius manibus ceu pinguia sucina tritas
Cernis ephemeridas, quæ nullum consulit, & iam
Consulitur, quæ castra uiro, patriamq; petente
Non ibit pariter numeris reuocata Thrasylli.
Ad primum lapidem uectari cum placet, hora
Sumitur ex libro, si prurit frictus ocelli
Angulus, inspecta genesi collyria poscit.
Aegra licet iaceat, capiendo nulla uidetur
Aptior hora cibo, nisi quam dederit Petosiris.
Si mediocris erit, spatium lustrabit utrunq;
Metarum, & sortes ducet, frontemq;, manumq;
Præbebit uati crebrum popysma roganti.
Diuitibus responsa dabit phryx augur, & inde
Conductus dabit astrorum, mundiq; peritus.

A tq; aliquis ſenior, qui publicat fulgura condit.
P lebeium in circo poſitum eſt, & in aggere fatum.
Quæ nudis longum oſtendit ceruicibus aurum,
C onſulit ante phalas, delphinorumq́; columnas,
A n ſagæ uendenti nubat caupone relicto,
H æ tamen & partus ſubeunt diſcrimen, & omnes
N utricis tolerant fortuna urgente labores.
S ed iacet aurato uix ulla puerpera lecto.
T antum artes huius, tantum medicamina poſſunt,
Quæ ſteriles facit, atq; homines in uentre necandos
C onducit, gaude infelix, atq; ipſe bibendum
P orrige quicquid erit, nam ſi diſtendere uellet,
E t uexare uterum pueris ſalientibus, eſſes
A ethiopis fortaſſe pater mox decolor hæres
I mpleret tabulas, nunquam tibi mane uidendus.
T ranſeo ſuppoſitos, & gaudia, uotaq́; ſæpe
A d ſpurcos decepta lacus, atq; inde petitos
P ontifices ſalios, Scaurorum nomina falſo
C orpore laturos, ſtat fortuna improba noctu
A rridens nudis infantibus, hos fouet omnes,
I nuoluitq́; ſinu, domibus tunc porrigit altis,
S ecretumq́; ſibi mimum parat . hos amat, his ſe
I ngerit, atq; ſuos ridens producit alumnos.
H ic magicos affert cantus, hic Theſſala uendit
P hiltra, quibus ualeant mentem uexare mariti,
E t ſolea pulſare nates quod deſipis, inde eſt,
I nde animi caligo, & magna obliuio rerum;
Quas modo geſſiſti, tamen hoc tolerabile, ſi non
E t furere incipias, ut auunculus ille Neronis,
C ui totam tremuli frontem Cæſonia pulli

I nfudit . quæ non faciet, quod Principis uxorē
A rdebant cuncta, & fracta compage ruebant.
N on aliter, quàm si fecisset Iuno maritum
I nsanum. minus ergo nocens erit Agrippinæ
B oletus. siquidem unius præcordia pressit
I lle senis, tremulumq; caput descendere iussit
I n cœlum, & longam manantia labra saliuam.
H æc poscit ferrum, atq; ignes, hæc potio torquet,
H æc lacerat mistos equitum cum sanguine patres.
T anti partus equæ, quanti una uenefica constat.
O derunt natos de pellice. nemo repugnet,
N emo uetet, iam iam priuignum occidere fas est.
V os ego pupilli moneo, quibus amplior est res,
C ustodite animas, & nulli credite mensæ.
L iuida materno feruent adipata ueneno.
M ordeat ante aliquis, quicquid porrexerit illa,
Q uæ peperit, timidus prægustet pocula papas.
F ingimus hæc, altum Satyra sumente cothurnum
S cilicet & finem egressi, legemq; priorum,
G rande sophocleo carmen bacchamur hiatu
M ontibus ignotum rutu'is, cœloq; latino,
N os utinam uani. sed clamat Pontia feci,
C onfiteor, puerisq; meis aconita paraui,
Q uæ deprensa patent, facinus tamen ipsa peregi.
T u'ne duos una sæuissima uipera cœna?
T u'ne duos? septem, si septem forte fuissent.
C redamus tragicis quicquid de Colchide torua
D icitur, & Progne. nil contra conor, & illæ
G randia monstra suis audebant temporibus. sed
N on propter nummos, minor admiratio summis

D ebetur monstris, quoties facit ira nocentem
H unc sexum, & rabie iecur incendente feruntur
P raecipites ut saxa iugis abrupta, quibus mons
S ubtrahitur, cliuoq; latus pendente recedit.
I llā ego nō tulerim, quae computat, & scelus ingens
S ana facit, spectant subeuntem fata mariti
A lcestim, & similis si permutatio detur
M orte uiri, cupiant animam seruare catellae.
O ccurrent multae tibi Belides, atq; Eriphyle,
M ane Clytemnestram nullus non uicus habebit.
H oc tantum refert, quod Tyndaris illa bipennem
I nsulsam, et fatuam laeua, dextraq; tenebat,
A t nunc res agitur tenui pulmone rubetae,
S ed tamen & ferro, si praegustaret Atrides
P ontica ter uicti cautus medicamina regis.

SATYRA SEPTIMA.

e T spes, et ratio studiorū in Caesare tantū.
Solus enim tristes hac tēpestate camoenas
Respexit, cum iam celebres, notiq; poetae
B alneolum Gabijs, Romae conducere furnos
T entarent, nec foedum alij, nec turpe putarent
P raecones fieri, cum desertis Aganippes
V allibus, exuriens migraret in atria Clio.
N am si pieria quadrans tibi nullus in arca
O stendatur, ames nomen, uictumq; Machaerae,
E t uendas potius, commissa quod auctio uendit
S tantibus oenophorum, tripodes, armaria, cistas,
H alcyonem, Bacchi Thebas, & Terea Fausti.
H oc satius, quàm si dicas sub iudice uidi,

Quod non uidisti. faciant equites Asiani
Quãquam, et Cappadoces faciant, equitesq; Bithyni,
A ltera quos nudo traducit Gallia talo,
N emo tamen studijs indignum ferre laborem
C ogetur posthac, nectit quicunq; canoris
E loquium uocale modis, Laurumq; momordit.
H oc agite ò iuuenes circunspicit, & stimulat uos,
M ateriamq; sibi ducis indulgentia quærit.
S iqua aliunde putas rerum expectanda tuarum
P ræsidia, atq; ideo croceæ membrana tabellæ
I mpletur, lignorum aliquid posce ocyus, & quæ
C omponis, dona Veneris Telesine marito,
A ut claude, & positos tinea pertunde libellos.
F range miser calamos, uigilataq; prælia dele,
Qui facis in parua sublimia carmina cælla,
V t dignus uenias ederis, & imagine macra.
S pes nulla ulterior. didicit iam diues auarus
T antum admirari, tantum laudare disertos.
V t pueri Iunonis auem. sed defluit ætas
E t pelagi patiens, & cassidis, atq; ligonis.
T ædia tunc subeunt animos, tunc seq;, suamq;
T erpsichóren odit facunda, & nuda senectus.
A ccipe nunc artes, nequid tibi conferat iste,
Quem colis, et musarum, et Apollinis æde relicta.
I pse facit uersus, atq; uni cedit Homero
P ropter mille annos. at si dulcedine famæ
S uccensus recites, Maculonus commodat ædes,
A c longe ferrata domus seruire iubetur,
I n qua sollicitas imitatur ianua portas.
S cit dare libertos extrema in parte sedentes

Ordinis,& magnas comitum disponere uoces.
Nemo dabit regum,quanti subsellia constent,
Et quæ conducto pendent Anabathra tigillo,
Quæq; reportandis posita est orchestra cathedris.
Nos tamen hoc agimus,tenuiq; in puluere sulcos
Ducimus,& litus tenui uersamus aratro.
Nam si discedas,laqueo tenet ambitiosi
Consuetudo mali,tenet insanabile multos
Scribendi cacoëthes,& ægro in corde senescit,
Sed uatem egregium,cui non sit publica uena,
Qui nihil expositum soleat deducere,nec qui
Communi feriat carmen triuiale moneta,
Hunc,qualem nequeo mostrare,& sentio tantum
Anxietate carens,animus facit omnis acerbi
Impatiens,cupidus syluarum,aptusq; bibendis
Fontibus Aonidum,neq; enim cantare sub antro
Pierio,thyrsum'ue potest contingere sana
Paupertas,atq; æris inops,quo nocte,dieq;
Corpus eget,satur est,cum dicit Horatius ohe.
Quis locus ingenio?nisi cum se carmine solo
Vexant,& dominis Cyrrhæ,Nysæq; feruntur
Pectora nostra duas non admittentia curas?
Magnæ mentis opus,nec de lodice paranda
Attonitæ,currus,& equos,faciesq; deorum
Aspicere,& qualis rutulum confundat erinnys.
Nam si Virgilio puer,& tolerabile desit
Hospitium,caderent omnes à crinibus hydri,
Surda nihil gemeret graue bucina,poscimus,ut sit
Non minor antiquo Rubrenus Lappa cothurno,
Cuius & albiolos,& lenam pignerat Atreus.

Non habet infelix Numitor, quod mittat amico,
Quintillæ quod donet, habet, nec defuit illi
Vnde emeret multa pascendum carne Leonem
Iam domitum, constat leuiori bellua sumptu
Nimirum, & capiunt plus intestina poetæ.
Contentus fama iaceat Lucanus in hortis
Marmoreis, & sarrano, tenuiq; salino.
Gloria quantalibet, quid erit, si gloria tantum est?
Curritur ad uocem iucundam, & carmen amicæ
Thebaidos, lætam fecit cum Statius urbem,
Promisitq; diem. tanta dulcedine captos
Afficit ille animos, tantaq; libidine uulgi
Auditur, sed cum fregit subsellia uersu,
Esurit, intactam Paridi nisi uendat Agauen.
Ille & militiæ multis largitur honorem,
Semestri uatum digitos circumligat auro.
Quod non dant proceres, dabit histrio, tu Camerinos,
Et Bareas, tu nobilium magna atria curas,
Præfectos Pelopea facit, philomela tribunos.
Haud tamen inuideas uati, quem pulpita pascunt.
Quis tibi Mecœnas? quis nunc erit aut Proculeius,
Aut Fabius? quis Cotta iterum? quis Lentulus alter?
Tunc par ingenio pretium, tunc utile multis
Pallere, & uinum toto nescire decembri.
Vester porrò labor fœcundior historiarum
Scriptores, petit hic plus temporis, atq; olei plus.
Namq; oblita modi millesima pagina surgit
Omnibus, & crescit multa damnosa papyro.
Sic ingens rerum numerus iubet, atq; operum lex.
Quæ tamen inde seges? terræ quis fructus apertæ?

Quis dabit historico, quantum daret Acta legenti?
Sed genus ignauum, quod tecto gaudet, & umbra.
Dic igitur quid causidicis ciuilia præstent
Officia? & magno comites in fasce libelli?
Ipsi magna sonant, sed tunc, cum creditor audit
Præcipue, uel si tetigit latus acrior illo,
Qui uenit ad dubium grandi cum codice nomen,
Tunc immensa caui spirant mendacia folles,
Conspuiturq; sinus, ueram deprendere messem
Si libet, hinc centum patrimonia causidicorum,
Parte alia solum Russati pone Lacertæ.
Consedere duces. surgis tu pallidus Aiax
Dicturus dubia pro libertate bubulco
Iudice. rumpe miser tensum iecur, ut tibi lasso
Figantur uirides scalarum gloria palmæ.
Quod uocis pretium? siccus petasunculus, & uas
Pelamydum, aut ueteres Afrorum epimenida bulbi.
Aut uinum Tyberi deuectum quinq; lagœnæ,
Si quater egisti, si contigit aureus unus,
Inde cadunt partes in fœdere pragmaticorum.
Aemilio dabitur, quantum petet, & melius nos
Egimus, huius enim stat currus aheneus, alti
Quadriiuges in uestibulis, atq; ipse feroci
Bellatore sedens curuatum hastile minatur
Eminus, & statua meditatur prælia lusca.
Sic Pedo conturbat, Matho deficit. exitus hic est
Tongilli, magno cum Rhinocerote lauari
Qui solet, & uexat lutulenta balnea turba,
Perq; forum iuuenes longo premit assere medos
Empturos pueros, argentum, myrrhina, uillas.

S pondet enim tyrio stlataria purpura filo.
E t tamen hoc ipsis est utile · purpura uendit
C ausidicum, uendunt amethistina · conuenit illis
E t strepitu, & facie maioris uiuere census.
S ed finem impensæ non seruat prodiga Roma.
V t redeant ueteres, Ciceroni nemo ducentos
N unc dederit nummos, nisi fulserit annulus ingens.
R espicit hoc primum, qui litigat, an tibi serui
O cto, decem comites, post te an sit sella, togati
A nte pedes, ideo conducta Paulus agebat
S ardonyce, atq; ideo pluris, quàm Cossus agebat,
Q uàm Basilus · rara in tenui facundia panno ·
Q uando licet flentem Basilo producere matrem?
Q uis bene dicentem Basilum ferat? accipiat te
G allia, uel potius nutricula causidicorum
A frica, si placuit mercedem imponere linguæ.
D eclamare doces, o` ferrea pectora Vetti,
C um perimit sæuos classis numerosa tyrannos.
N am quæcunq; sedens modo legerat, hæc eadẽ stans
P roferet, atq; eadem cantabit uersibus iisdem,
O ccidit miseros Crambe repetita magistros.
Q uis color, & quod sit causæ genus, atq; ubi summa
Q uæstio, quæ ueniant diuersa parte sagittæ.
S ire uolunt omnes, mercedem soluere nemo,
M ercedem appellas, quid enim scio? culpa docentis
S cilicet arguitur, quod læua in parte mamillæ
N il salit arcadico iuueni, cuius mihi sexta
Q uaq; die miserum dirus caput Hannibal implet.
Q uicquid id est, de quo deliberat, an petat urbem
A` Cannis, an post nimbos, & fulmina cautus

C ircumagat madidas a tempestate cohortes.
Q uantumuis stipulare, & protinus accipe, quod do.
V t toties illum pater audiat, ast alij sex,
E t plures uno conclamant ore sophistæ,
E t ueras agitant lites raptore relicto,
F usa uenena silent, malus, ingratusq; maritus,
E t quæ iam ueteres sanant mortaria cæcos.
E rgo sibi dabit ipse rudem, si nostra mouebunt
C onsilia, & uitæ diuersum iter ingredietur
A d pugnam qui rhetorica descendit ab umbra
S ummula ne pereat, qua uilis tessera uenit
F rumenti. quippe hæc merces lautissima, tenta
C hrysogonus quanti doceat, uel Pollio quanti
L autorum pueros artem scindens Theodori,
B alnea sexcentis, & pluris porticus, in qua
G estetur dominus quoties pluit, an'ne serenum
E xpectet? spargatq; luto iumenta recenti?
H ic potius. namq; hic mundæ nitet ungula mulæ.
P arte alia longis Numidarum fulta columnis
S urgat, & algentem rapiat cœnatio solem.
Q uanticunq; domus, ueniet qui fercula docte
C omponit, ueniet qui pulmentaria condit.
H os inter sumptus sextertia Quintiliano
V t multum duo sufficient. res nulla minoris
C onstabit patri, quam filius. unde igitur tot
Q uintilianus habet saltus? exempla nouorum
F atorum transi, felix, & pulcher, & acer,
F elix, & sapiens, & nobilis, & generosus
A ppositam nigræ Lunam subtexit alutæ,
F elix, orator quoq; maximus, & iaculator.

Et si perfixit, cantat bene. distat enim, quæ
Sydera te excipiant modo primos incipientem
Edere uagitus, & adhuc à matre rubentem.
Si Fortuna uolet, fies de Rhetore consul,
Si uolet hæc eadem, fies de consule Rhetor.
Ventidius quid enim? quid Tullius? an'ne aliud, quã
Sydus, & occulti miranda potentia fati?
Seruis regna dabunt, captiuis fata triumphos,
Felix ille tamen, coruo quoq; rarior albo.
Pœnituit multos uanæ, sterilis'q; cathédræ,
Sicut Thrasymachi probat exitus, atq; Secundi
Carinatis, & hunc inopem uidistis Athenæ
Nil præter gelidas ausæ conferre cicutas.
Di maiorum umbris tenuem, & sine pondere terrã,
Spirantes'q; crocos, & in urna perpetuum uer,
Qui præceptorem sancti uoluere parentis
Esse loco. metuens uirgæ iam grandis Achilles
Cantabat patrijs in montibus. & cui non tunc
Eliceret risum citharœdi cauda magistri?
Sed Ruffum, atq; alios cædit sua quæq; iuuentus,
Ruffum, qui toties Ciceronem allobroga dixit.
Quis gremio Enceladi, docti'q; Palæmonis affert,
Quantum grãmaticus meruit labor? et tamen ex hoc
Quodcunq; est (minus est autem quã Rhetoris æra,)
Discipuli custos præmordet Acœnitus ipse,
Et qui dispensat, frangit sibi. cede Palæmon,
Et patere inde aliquid decrescere, non aliter, quàm
Institor hybernæ tegetis, niuei'q; cadurci,
Dum modo non pereat, mediæ quod noctis ab hora
Sedisti, qua nemo faber, qua nemo sedebat

Q ui docet obliquo lanam deducere ferro.
D ummodo non pereat totidem olfecisse lucernas,
Q uot stabant pueri, cum totus decolor esset
F laccus, & hæreret nigro fuligo Maroni.
R ara tamen merces, quæ cognitione tribuni
N on egeat. sed uos sæuas imponite leges,
V t præceptori uerborum regula constet,
V t legat historias, authores nouerit omnes
T anquam ungues, digitosq; suos, ut forte rogatus
D um petit, aut thermas, aut Phœbi balnea, dicat
N utricem Anchisæ, nomen, patriamq; nouercæ
A rchemori, dicat quot Acestes uixerit annos,
Q uot siculus Phrygibus uini donauerit urnas.
E xigite, ut mores teneros ceu pollice ducat,
V t siquis cera uultum facit, exigite, ut sit
E t pater ipsius cœtus, ne turpia ludant,
N e faciant uicibus. non est leue tot puerorum
O bseruare manus, oculosq; in fine trementes.
H æc inquit, cures, et cum se uerterit annus
A ccipe, uictori populus quod postulat aurum.

SATYRA OCTAVA

Tĕmata qd faciunt? qd prodest Pontice longo
s Sanguine censeri, pictosq; ostendere uultus
Maiorŭ? et stantes in curribus Aemilianos?
E t Curios iam dimidios? nasumq; minorem
C oruini, & Galbam auriculis, nasoq; carentem?
Q uis fructus generis tabula iactare capaci
F umosos equitum cum dictatore magistros,
S i coràm Lepidis male uiuitur? effigies quó

T ot bellatorum, si luditur alea pernox?
A nte numantinos si dormire incipis ortus
L uciferi, quo signa duces, & castra mouebant?
C ur allobrogicis, & magna gaudeat ara
N atus in herculeo Fabius lare? si cupidus, si
V anus, & euganea quantum uis mollior agna?
S i tenerum attritus catinensi pumice lumbum
S qualentes traducit auos? emptorq; ueneni
F rangenda miseram funestat imagine gentem?
T ota licet ueteres exornent undiq; ceræ
A tria, nobilitas sola est, atq; unica uirtus.
P aulus, uel Cossus, uel Drusus moribus esto,
H os ante effigies maiorum pone tuorum,
P ræcedant ipsas illi te consule uirgas.
P rima mihi debes animi bona, sanctus haberi,
I ustitiæq; tenax factis, dictisq; mereris,
A gnosco procerem, salue Getulice, seu tu
S yllanus quocunq; alio de sanguine rarus
C iuis, & egregius patriæ contingis ouanti.
E xclamare libet populus quod clamat Osiri
I nuento. quis enim generosum dixerit hunc, qui
I ndignus genere, & præclaro nomine tantum
I nsignis? nanum cuiusdam Atlanta uocamus,
A thiopem cygnum, paruam, extortamq; puellam,
E uropen, canibus pigris, scabieq; uetusta
L euibus, & siccæ lambentibus ora lucernæ,
N omen erit pardus, tigris, leo, siquid adhuc est,
Quod fremit in terris uiolentius. ergo cauebis,
E t metues, ne tu sis Creticus, aut Camerinus.
H is ego quem monui, tecum est mihi sermo Rubelli

P lance, tumes alto Drusorum sanguine, tanquam
F eceris ipse aliquid, propter quod nobilis esses.
V t te conciperet, quæ sanguine fulget Iuli,
N on quæ uentoso conducta sub aëre texit,
V os humiles inquis, uulgi pars ultima nostri,
Quorum nemo queat patriam monstrare parentis,
A st ego cecropides, uiuas, & origenis huius
G audia longa feras, tamen ima plebe quiritem
F acundum inuenies, solet hic defendere causas
N obilis indocti. ueniet de plebe togata
Qui iuris nodos, & legum ænigmata soluat.
H ic petit Euphraten iuuenis, domitiq; Batavi
C ustodes aquilas armis industrius, at tu
N il nisi cecropides, truncoq; simillimus hermæ,
N ullo quippe alio uincis discrimine, quàm quod
I lli marmoreum caput est, tua uiuit imago.
D ic mihi Teucrorum proles, animalia muta
Quis generosa putet nisi fortia? nempe uolucrem
S ic laudamus equum, facili cui plurima palma
F eruet, & exultat rauco uictoria circo.
N obilis hic, quocunq; uenit de gramine, cuius
C lara fuga ante alios, et primus in æquore puluis.
S ed uenale pecus corithæ, posteritas &
H irpini, si rara iugo uictoria sedit.
N il ibi maiorum respectus, gratia nulla
V mbrarum, dominos pretiis mutare iubentur
E xiguis, tritoq; trahunt epiredia collo
S egnipedes, digniq; molam uersare Nepotis.
E rgo ut miremur te, non tua, primum aliquid da,
Quod possim titulis incidere præter honores,

Quos illis damus, & dedimus, quibus omnia debes.
Hæc satis ad iuuenem, quem nobis fama superbũ
Tradit, & inflatum, plenumq; Nerone propinquo.
Rarus enim fermè sensus communis in illa
Fortuna. sed te censeri laude tuorum
Pontice noluerim, sic ut nihil ipse futuræ
Laudis agas, miserum est aliorũ incumbere famæ,
Ne collapsa ruant subductis tecta columnis.
Stratus humi palmes uiduas desyderat ulmos.
Esto bonus miles, tutor bonus, arbiter idem
Integer, ambiguæ siquando citabere testis,
Incertæq; rei, Phalaris licet imperet, ut sis,
Falsus, & admoto dictet periuria tauro,
Summum crede nefas animam præferre pudori,
Et propter uitam uiuendi perdere causas.
Dignus morte perit, cœnet licet ostrea centum
Gaurana, & Cosmi toto mergatur aheno.
Expectata diu tandem prouincia cum te
Rectorem accipiet, pone iræ fræna, modumq;,
Pone & auaritiæ, miserere inopum sociorum.
Ossa uides regum uacuis exhausta medullis.
Respice quid moneant leges, quid curia mandet.
Præmia quanta bonos maneant, quã fulmine iusto
Et Capito, & tutor ruerint damnante senatu.
Piratæ Cilicum, sed quid damnatio confert,
Cum Pansa eripiat, quicquid tibi Natta reliquit?
Præconem Chærippe tuis circunspice pannis,
Iamq; tace, furor est post omnia perdere naulum.
Non idem gemitus olim, nec uulnus erat par
Damnorum socijs florentibus, & modo uictis

P lena domus tunc omnis, & ingens stabat acervus
N ummorum, Spartana chlamys conchylia coa,
E t cum Parrhasij tabulis, signisq; Myronis
P hidiacum uiuebat ebur, nec non Polycleti
M ultus ubiq; labor, raræ sine Mentore mensæ.
I nde Dolabella est, atq; hinc Antonius, inde
S acrilegus Verres, referebant nauibus altis
O cculta spolia, & plures de pace triumphos.
N unc socijs iuga pauca boū, et grex paruus equarū,
E t pater armenti capto eripietur agello,
I psi deinde lares, siquod spectabile signum,
S iquis in ædicula deus unicus, hæc etenim sunt
P ro summis, nam sunt hæc maxima. despicias tu
F orsitā imbelles Rhodios, unctamq; Corinthum,
D espicias merito. quid enim resinata iuuentus,
C ruraq; totius facient tibi leuia gentis?
H orrida uitanda est Hispania, gallicus axis,
I llyricumq; latus, parce & messoribus illis,
Q ui saturant urbem, circo, scenæq; uacantem.
Q uanta autem inde feres tam diræ præmia culpæ,
C um tenues nuper Marius discinxerit Aphros?
C urandum in primis ne magna iniuria fiat
F ortibus, et miseris, tollas licet omne, quod usquā est
A uri, atq; argenti, scutum, gladiumq; relinques,
E t iacula, et galeam. spoliatis arma supersunt.
Q uod modo proposui non est sententia, uerum
C redite me uobis folium recitare Sibyllæ.
S i tibi sancta cohors comitum, si nemo tribunal
V endit acerse comes, si nullum in coniuge crimen,
N ec per conuentus, nec cuncta per oppida curuis

Vnguibus ire parat nummos raptura Celæno,
Tunc licet à Pico numeres genus, altaq; si te
Nomina delectant, omnem titanida pugnam
Inter maiores, ipsumq; Promethéa ponas,
De quocunq; uoles proauum tibi sumito libro.
Quod si præcipitem rapit ambitus, atq; libido,
Si frangis uirgas sociorum in sanguine, si te
Delectant hebetes lasso lictore secures,
Incipit ipsorum contra te stare parentum
Nobilitas, claramq; facem præferre pudendis.
Omne animi uitium tanto conspectius in se
Crimen habet, quanto maior, qui peccat, habetur.
Quo mihi te solitum falsas signare tabellas
In templis, quæ fecit auus? statuamq; parentis
Ante triumphalem? quo? si nocturnus adulter
Tempora santonico uelas adoperta cucullo?
Præter maiorum cineres, atq; ossa uolucri
Carpento rapitur pinguis Damasippus, & ipse,
Ipse rotam stringit multo sufflamine consul,
Nocte quidem, sed luna uidet, sed sydera testes
Intendunt oculos, finitum tempus honoris
Cum fuerit, clara Damasippus luce flagellum
Sumet, & occursum nusquam trepidabit amici
Iam senis, ac uirga prior innuet, atq; maniplos
Soluet, & infundet iumentis ordea lassis.
Interea dum lanatas, toruumq; iuuencum
More Numæ cædit Iouis ante altaria, iurat
Hipponam, & facies olida ad præsepia pictas.
Sed cum peruigiles, placet instaurare popinas,
O buius assiduo syrophœnix udus amomo

Currit, idumeæ syrophoenix incola portæ
Hospitis affectu dominum, regemq; salutat,
Et cum uenali Cyane succincta lagoena.
Defensor culpæ dicet mihi, fecimus & nos
Hæc iuuenes, esto, desisti nempe, nec ultra
Fouisti errorem. breue sit quod turpiter audes.
Quædam cum prima resecentur crimina barba.
Indulge ueniam pueris. Damasippus ad illos
Thermarum calices, inscriptaq; lintea uadit
Maturus bello Armeniæ, Syriæq; tuendis
Amnibus, & Rheno, atq; Istro præstare Neronem
Securum ualet hæc ætas. mitte hostia Cæsar,
Mitte, sed in magna legatum quære popina,
Inuenies aliquo cum percussore iacentem
Permistum nautis, aut furibus, aut fugitiuis,
Inter carnifices, & fabros sandapilarum,
Et resupinati cessantia tympana Galli,
Aequa ubi libertas, communia pocula, lectus
Non alius cuiquam, nec mensa remotior ulli.
Quid facias talem sortitus Pontice seruum?
Nempe in Lucanos, aut thuscæ ergastula mittas.
At uos Troiugenæ uobis ignoscitis, & quæ
Turpia cerdoni, Volesos, Brutosq; decebunt.
Quid, si nunquam adeo foedis, adeoq; pudendis
Vtimur exemplis, ut non peiora supersint?
Consumptis opibus uocem Damasippe locasti
Sippario, clamosum ageres ut phasma Catulli.
Laureolum uelox etiam bene Lentulus egit,
Iudice me, dignus uera cruce, nec tamen ipsi
Ignoscas populo. populi frons durior huius,

Qui sedet, & spectat triscurria patriciorum,
Planipedes audit Fabios, ridere potest, qui
Mamercorum alapas, quanti sua funera uendant,
Quid refert? uendunt nullo cogente Nerone,
Nec dubitant celsi prætoris uendere ludis.
Finge tamen gladios inde, atq; hinc pulpita pone,
Quid satius, mortem sic quisquam exhorruit, ut sit
Zelotypus Thymeles, stupidi collegæ Corinthi?
Res haud mira tamen, citharœdo principe natus
Nobilis, hæc ultra, quid erit nisi ludus? & illic
Dedecus urbis habes, nec mirmillonis in armis,
Nec clypeo Gracchum pugnãtem, aut falce supina,
Damnat enim tales habitus, & damnat, & odit,
Nec galea frontem abscondit. mouet ecce tridentem
Postquam uibrata pendentia retia dextra
Nequicquam effudit, nudum ad spectacula uultum
Erigit, & tota fugit agnoscendus arena.
Credamus tunicæ, de faucibus aurea cum se
Porrigat, & longo iactetur spira galero.
Ergo ignominiam grauiorem pertulit omni
Vulnere, cum Graccho iussus pugnare secutor,
Libera si dentur populo suffragia, quis tam
Perditus, ut dubitet Senecam præferre Neroni,
Cuius supplicio non debuit una parari
Simia, nec serpens unus, nec culeus unus?
Par Agamemnonidæ crimen, sed causa facit rem
Dissimilem. quippe ille deis authoribus ultor
Patris erat cæsi media inter pocula, sed nec
Electræ iugulo se polluit, aut spartani
Sanguine coniugij, nullis aconita propinquis

Miscuit, in scena nunquam cantauit Orestes.
Troica non scripsit, quid enim Verginius armis
Debuit ulcisci magnis, aut cum uindice Galba?
Quid Nero tam saeua, crudaq; tyrannide fecit?
Haec opera, atq; haec sunt generosi principis artes
Gaudentis foedo peregrina ad pulpita saltu
Prostitui, graiaeq; apium meruisse coronae.
Maiorum effigies habeant insignia uocis,
Ante pedes domiti longum tu pone Thyestae
Syrma, uel Antigones, seu personam Menalippes,
Et de marmoreo citharam suspende colosso.
Quis Catilina tuis natalibus, atq; Cethegi
Inueniet quicquam sublimius? arma tamen uos
Nocturna, & flāmas domibus, templis'q; parastis,
Vt Bracatorum pueri, Senonum'q; minores,
Ausi quod liceat tunica punire molesta.
Sed uigilat consul, uexillaq; uestra coercet.
Hic nouus arpinas ignobilis, & modo Romae
Municipalis eques galeatum ponit ubiq;
Praesidium attonitis, & in omni gente laborat.
Tantum igitur muros intra toga contulit illi
Nominis, et tituli, quantum non Leucade, quantum
Thessaliae campis Octauius abstulit udo
Caedibus assiduis gladio. sed Roma parentem
Roma patrem patriae Ciceronem libera dixit.
Arpinas alius Volscorum in monte solebat
Poscere mercedes alieno lassus aratro,
Nodosum post haec frangebat uertice uitem,
Si lentus pigra muniret castra dolabra.
Hic tamen & Cimbros, & summa pericula rerū

E xcipit, & ſolus trepidantem protegit urbem,
A tq; ideo poſtq̃ ad Cimbros, ſtragemq́; uolabant,
Qui nunquam attigerant maiora cadauera corui,
N obilis ornatur Lauro collega ſecunda.
P lebeiæ Deciorum animæ, plebeia fuerunt
N omina, pro totis legionibus, hi tamen & pro
O mnibus auxilijs, atq; omni plebe latina
S ufficiunt dijs infernis, terræq; parenti.
P luris enim Decij, quàm qui ſeruantur ab illis.
A ncilla natus trabeam, & diadema Quirini,
E t faſces meruit regum ultimus ille bonorum.
P rodita laxabant portarum clauſtra tyrannis
E xulibus iuuenes ipſius conſulis, & quos
M agnum aliquid dubia pro libertate deceret,
Quod miraretur cum Coclite Mutius, & quæ
I mperij fines Tyberinum uirgo natauit,
O cculta ad patres produxit crimina ſeruus
M atronis lugendus, at illos uerbera iuſtis
A fficiunt pœnis, & legum prima ſecuris.
M alo pater tibi ſit Therſites, dummodo tu ſis
A eacidæ ſimilis, uulcaniaq; arma capeſſas,
Quàm te Therſitæ ſimilem producat Achilles.
E t tamen ut longe repetas, longéq; reuoluas,
N omen, ab infami gentem deducis aſylo.
M aiorum primus quiſquis fuit ille tuorum,
A ut paſtor fuit, aut illud, quod dicere nolo.

Cire uelim quare toties mihi Neuole tristis
s Occuras frõte obducta, ceu marsya uictus.
Quid tibi cũ uultu, qualẽ deprẽsus hẽbat
Rauola, dum Rhodopes uda terit inguina barba?
Nos colaphum incutimus lãbenti crustula seruo.
Non erat hac facie miserabilior Crepereius
Pollio, qui triplicem usuram præstare paratus
Circuit, & fatuos non inuenit, unde repente
Tot rugæ? certe modico contentus agebas
Vernam equitem, conuiua ioco mordente facetus,
Et salibus uehemens intra pomeria natis.
Omnia nunc contra, uultus grauis, horrida siccæ
Syluа comæ, nullus tota nitor in cute, qualem
Præstabit calidi circumlita fascia uisci,
Sed fruticante pilo neglecta, & squalida crura.
Quid macies ægri ueteris, quem tempore longo
Torret quarta dies, olim'q; domestica febris?
Deprendas animi tormenta latentis in ægro
Corpore, deprendas & gaudia, sumit utrunq;
Inde habitum facies. igitur flexisse uideris
Propositum, & uitæ contrarius ire priori.
Nuper enim (ut repeto) fanum Isidis, & Ganymedẽ
Pacis, & aduectæ secreta palatia matris,
Et Cererem (nam quo nõ prostat fœmina templo?)
Notior Aufidio mœchus celebrare solebas,
(Quod taceo) atq; ipsos etiam inclinare maritos.
Vtile & hoc multis uitæ genus, at mihi nullum
Inde operæpretium, pingues aliquando lacernas

M unimenta togæ duri, crassiq; coloris,
E t male percussas textoris pectine galli
A ccipimus, tenue argentum, uenæq; secundæ.
F ata regunt homines, fatum est in partibus illis,
Q uas sinus abscondit, nam si tibi sydera cessant,
N il faciet longi mensura incognita nerui,
Q uamuis te nudum spumanti Virro labello
V iderit, & blandæ assidue, densæq; tabellæ
S ollicitent. ἕλκει γὰρ ἐφ' αὐτὸν ἄνδρα κίναιδος.
Q uod tamen ulterius monstrum, quã mollis auarus?
H æc tribui, deinde illa dedi, mox plura tulisti.
C omputat, & ceuet, ponatur calculus, adsint
C um tabula pueri, numera sestertia quinq;
O mnibus in rebus, numerentur deinde labores,
A n facile, & pronum est agere intra uiscera penem
L egitimum, atq; illic hesternæ occurrere cœnæ?
S eruus erit minus ille miser, qui foderit agrum,
Q uàm dominum, sed tu sane tener, & puerum te,
E t pulchrum, et dignum cyatho, cœloq; putabas.
V os humili asseclæ, uos indulgebitis unquam
C ultori, iam nec morbo donare parati?
E n cui tu uiridem umbellam, cui sucina mittas
G randia, natalis quoties redit, aut madidum uer
I ncipit, & strata positus, longaq; cathedra
M unera fœmineis tractas secreta calendis.
D ic passer cui tot montes, tot prædia seruas
A ppula, tot miluos intra tua pascua lassos?
T e Trifolinus ager fœcundis uitibus implet,
S uspectumq; iugum Cumis, et Gaurus inanis.
N am quis plura linit uicturo dolia musto?

Quantum erat exhausti lumbos donare clientis
Iugeribus paucis? melius'ne hic rusticus infans
Cum matre, & casulis, & cum lusore catello
Cymbala pulsantis legatus fiet amici?
Improbus es, cum poscis ait, sed pensio clamat
Posce, sed appellat puer unicus, ut Polyphemi
Lata acies, per quam solers euasit Vlysses.
Alter emendus erit, nanq; hic non sufficit, ambo
Pascendi, quid agam bruma spirante? quid oro?
Quid dicam scapulis seruorum mense Decembri,
Et pedibus? durate, atq; expectate cicadas?
Verum ut dissimiles, ut mittas cætera, quanto
Metiris pretio, quod ni tibi deditus essem,
Deuotusq; cliens, uxor tua uirgo maneret?
Scis certe quibus ista modis, quàm sæpe rogaris,
Et quæ pollicitus, fugientem sæpe puellam
Amplexu rapui, tabulas quoq; ruperat, et iam
Signabat, tota uix hæc ego nocte redemi
Te plorante foris, testis mihi lectulus, & tu,
Ad quem peruenit lecti sonus, & dominæ uox.
Instabile, ac dirimi cœptum, & iam penè solutum
Coniugium in multis domibus seruauit adulter.
Quò te circumagas? quæ prima, aut ultima ponas?
Nullum ergo meritum est ingrate, ac perfide nullum,
Quod tibi filiolus, uel filia nascitur ex me?
Tollis enim, et libris actorum spargere gaudes
Argumenta uiri, foribus suspende coronas,
Iam pater es, dedimus quod famæ opponere possis.
Iura parentis habes, propter me scriberis hæres,
Legatum omne capis, necnon & dulce caducum.

Commoda præterea iunguntur multa caducis,
Si numerum, si tres impleuero, iusta doloris
Neuole causa tui. contra tamen ille quid affert?
Negligit, atq; alium bipedem sibi quærit asellum.
Hæc soli commissa tibi cælare memento,
Et tacitus nostras intra te fige querelas.
Nam res mortifera est inimicus pumice leuis,
Qui modo secretum commiserat, ardet, & odit
Tanquam prodiderim quicqd scio, sumere ferrum,
Fuste aperire caput, candelam apponere ualuis
Non dubitat, nec contemnas, aut despicias, quod
His opibus nunquam cara est annona ueneni.
Ergo occulta teges, ut curia Martis Athenis.
O' Corydon Corydon, secretum diuitis ullum
Esse putas, serui ut taceant, iumenta loquentur,
Et canis, & postes, & marmora, claude fenestras,
Vela tegant rimas, iunge hostia, tollito lumen
E' medio, clament omnes, propè nemo recumbat,
Quod tamen ad cantum galli facit ille secundi,
Proximus ante diem caupo sciet, audiet & quæ
Finxerunt pariter librarius, archimagiri
Carptores. quod enim dubitant componere crimen
In dominos, quoties rumoribus ulciscuntur
Balthea? nec deerit qui te per compita quærat
Nolentem, & miseram uinosus inebriet aurem.
Illos ergo roges quicqd paulo ante petebas
A' nobis, taceant illi, sed prodere malunt
Arcanum, quàm subrepti potare falerni,
Pro populo faciens quantum Laufella bibebat.
Viuendum recte cum propter plurima, tum his

Praecipue causis, ut linguas mancipiorum
Contemnas, nam lingua mali pars pessima serui.
Deterior tamen hic, qui liber non erit, illis,
Quorum animas & farre suo custodit, & aere.
Iccirco ut possim linguam contemnere serui,
Vtile consilium modo, sed commune dedisti,
Nunc mihi quid suades post dãnum temporis, et spei
Deceptas? Festinat enim decurrere uelox
Flosculus angustae, miseraeq; breuissima uitae
Portio, dum bibimus, dum serta, unguenta, puellas
Poscimus, obrepit non intellecta senectus.
Ne trepida, nunquam pathicus tibi deerit amicus
Stantibus, & saluis his collibus. undiq; ad illos
Conueniunt & carpentis, & nauibus omnes,
Qui digito scalpunt uno caput, altera maior
Spes superest, tu tantum erucis imprime dentem.
Haec exempla para felicibus, at mea Clothô,
Et Lachesis gaudent, si pascitur inguine uenter.
O' parui, nostriq; lares, quos thure minuto,
Aut farre, et tenui soleo exornare corona,
Quando ego figam aliqd, quo sit mihi tuta senectus
A' tegete, et baculo? uiginti millia foenus
Pignoribus positis, argenti uascula puri,
Sed quae Fabricius censor notet, & duo fortes
De grege moesorum, qui me ceruice locata
Securum iubeant clamoso insistere circo.
Sit mihi praeterea curuus caelator, & alter,
Qui multas facies pingat cito. sufficient haec.
Quando ego pauper ero, uotum miserabile, nec spes
His saltem, nam cum pro me fortuna rogatur,

Affigit

Affigit ceras illa de naue petitas,
Quæ siculos cantus effugit remige surdo.

SATYRA DECIMA

OMnibus in terris, quæ sunt a Gadibus usque
Auroram, & Gangem, pauci dinoscere possunt
Vera bona, atque illis multũ diuersa, remota
Erroris nebula. quid enim ratione timemus,
Aut cupimus? quid tam dextro pede concipis, ut te
Conatus non pœniteat, uotique peracti?
Euertere domos totas optantibus ipsis
Dii faciles, nocitura toga, nocitura petuntur
Militia, & torrens dicendi copia, multis
Et sua mortifera est facundia. uiribus ille
Confisus perijt, admirandisque lacertis.
Sed plures nimia congesta pecunia cura
Strangulat, & cunctis exuperans patrimonia census,
Quanto delphinis balæna britanica maior.
Temporibus diris igitur, iussuque Neronis
Longinum, & magnos Senecæ prædiuitis hortos
Clausit, & egregias Lateranorum obsidet ædes,
Tota cohors. rarus uenit in cœnacula miles.
Pauca licet portes argenti uascula puri,
Nocte iter ingressus gladium, contumque timebis,
Et motæ ad lunam trepidabis arundinis umbrã.
Cantabit uacuus corãm latrone uiator.
Prima fere uota, & cunctis notissima templis,
Diuitiæ ut crescant, ut opes, ut maxima toto
Nostra sit arca foro. sed nulla aconita bibuntur
Fictilibus, tunc illa time, cum pocula sumes

G emmata, & lato setinum ardebit in auro.
I am'ne igitur laudas, quod de sapientibus alter
R idebat, quoties à limine mouerat unum,
P rotuleratq; pedem, flebat contrarius alter?
S ed facilis cuiuis rigidi censura cachinni,
M irandum est unde ille oculis suffecerit humor.
P erpetuo risu pulmonem agitare solebat
D emocritus, quanquam non essent urbibus illis
P rætexta, & trabeæ, fasces, lectica, tribunal.
Quid si uidisset prætorem in curribus altis
E xtantem, & medio sublimem in puluere circi
I n tunica Iouis, & pictæ sarrana ferentem
E x humeris aulæa togæ, magnæq; coronæ,
T antum orbem, quanto ceruix non sufficit ulla?
Quippe tenet sudans hanc publicus, & sibi consul
N e placeat curru seruus portatur eodem.
D a nunc & uolucrem, sceptro quæ surgit eburno,
I llinc cornicines, hinc præcedentia longi
A gminis officia, & niueos ad frena Quirites,
D e fossa in loculis, quos sportula fecit amicos.
T unc quoq; materiam risus inuenit ad omnes
O ccursus hominum, cuius prudentia monstrat
S ummos posse uiros, & magna exempla daturos
V eruecum in patria, crassoq; sub aëre nasci.
R idebat curas, nec non & gaudia uulgi,
I nterdum & lachrymas, cum fortunæ ipse minaci
M andaret laqueum, mediumq; ostenderet unguem.
E rgo superuacua, aut pernitiosa petuntur,
P ropter quæ fas est genua incerare deorum.
Quosdam præcipitat subiecta potentia magnæ

I nuidiæ, mergit longa, atq; insignis honorum
P agina, descendunt statuæ, restemq; sequuntur.
I psas deinde rotas bigarum impacta securis
C ædit, & immeritis franguntur crura caballis.
I am strident ignes, iam follibus, atq; caminis
A rdet adoratum populo caput, & crepat ingens
S eianus, deinde ex facie toto orbe secunda
F iunt urceoli, pelues, sartago, patellæ.
P one domi Lauros, duc in capitolia magnum,
C retatumq; bouem, Seianus ducitur unco
S pectandus. gaudent omnes. quæ labra? quis illi
V ultus erat? nunquam, si quid mihi credis, amaui
H unc hominem. sed quo cecidit sub crimine? quisnam
D elator? quibus indicijs? quo teste probauit?
N il horum, uerbosa, & grandis epistola uenit
A Capreis. bene habet, nil plus interrogo, sed quid
T urba tremens? sequitur fortunam, ut semper, & odit
D amnatos. idem populus, si Nortia thusco
F auisset, si oppressa foret secura senectus
P rincipis, hac ipsa Seianum diceret hora
A ugustum, iam pridem, ex quo suffragia nulli
V endimus, effugit curas, nam qui dabat olim
I mperium, fasces, legiones, omnia, nunc se
C ontinet, atq; duas tantum res anxius optat
P ana, & Circenses. perituros audio multos.
N il dubium, magna est fornacula, pallidulus mi
B rutidius meus ad Martis fuit obuius aram,
Q uàm timeo uictus ne pœnas exigat Aiax,
V t male defensus, curramus præcipites, &
D um iacet in ripa, calcemus Cæsaris hostem,

Sed uideant serui, ne quis neget, & pauidum in ius
Ceruice astricta dominum trahat. hi sermones
Tunc de Seiano, secreta hæc murmura uulgi.
Vis'ne salutari sicut Seianus? habere
Tantundem? atq; illi sellas donare curules?
Illum exercitibus præponere? tutor haberi
Principis angusta Caprearum in rupe sedentis
Cum grege chaldæo? uis certe pila, cohortes,
Egregios equites, & castra domestica, quidni
Hæc cupias, & qui nolunt occidere quenquam,
Posse uolunt. sed quæ præclara, & prospera tanti,
Vt rebus lætis par sit mensura malorum?
Huius, qui trahitur, prætextam sumere mauis?
An Fidenarum, Gabiorumq; esse potestas?
Et de mensura ius dicere? uasa minora
Frangere pannosus uacuis ædilis Vlubris?
Ergo quid optandum foret, ignorasse fateris
Seianum. nam qui nimios optabat honores,
Et nimias poscebat opes, numerosa parabat
Excelsæ turris tabulata, unde altior esset
Casus, & impulsæ præceps immane ruinæ.
Quid Crassos? quid Pompeios euertit, & illum,
Ad sua qui domitos deduxit flagra quirites?
Summus nempe locus nulla non arte petitus,
Magnaq; numinibus uota exaudita malignis.
Ad generum Cereris sine cæde, & uulnere pauci
Descendunt reges, & sicca morte tyranni.
Eloquium, ac famam Demosthenis, aut Ciceronis
Incipit optare, & totis quinquatribus optat,
Quisquis adhuc uno partam colit asse Mineruam,

Quem sequitur custos angustæ uernula capsæ,
Eloquio sed uterq; perit orator, utrunq;
Largus, & exundans leto dedit ingenij fons.
Ingenio manus est, & ceruix cæsa, nec unquam
Sanguine causidici maduerunt rostra pusilli.
O fortunatam natam me consule Romam.
Antoni gladios potuit contemnere, si sic
Omnia dixisset, ridenda poëmata malo,
Quàm te conspicuæ diuina Philippica famæ,
Volueris à prima quæ proxima. sæuus & illum
Exitus eripuit, quem mirabantur Athenæ
Torrentem, & pleni moderantem fræna theatri.
Dijs ille aduersis genitus, fatóq; sinistro,
Quem pater ardentis massæ fuligine lippus
A' carbone, & forcipibus, gladiósq; parante
Incude, & luteo uulcano ad rhetora misit.
Bellorum exuuiæ, truncis affixa trophæis
Lorica, & fracta de casside buccula pendens,
Et curtum temone iugum, uictæq; triremis
Aplustre, & summo tristis captiuus in arcu,
Humanis maiora bonis creduntur, ad hæc se
Romanus, graiúsq;, ac barbarus induperator
Erexit, causas discriminis, atq; laboris
Inde habuit. tanto maior famæ sitis est, quàm
Virtutis. quis enim uirtutem amplectitur ipsam,
Præmia si tollas? patriam tamen obruit olim
Gloria paucorum, & laudis, tituliq; cupido
Hæsuri saxis cinerum custodibus, ad quæ
Discutienda ualent sterilis mala robora ficus,
Quandoquidem data sunt ipsis quoq; fata sepulchris.

F 3

E xpende Hannibalem, quot libras in duce summo
I nuenies? hic est, quem non capit Africa mauro
P erfusa Oceano, Niloq; admota tepenti.
R ursus ad Aethiopum populos, aliosq; Elephãtos,
A dditur imperijs Hispania, Pyrenæum
T ransilit, opposuit natura alpemq; , niuemq; ,
D iduxit scopulos, & montem rupit aceto.
I am tenet Italiam, tamen ultra pergere tendit,
A ctum inquit, nihil est, ni pœno milite portas
F rangimus, & media uexillum pono Suburra.
O qualis facies, & quali digna tabella,
C um getula ducem portaret bellua luscum.
E xitus ergo quis est? ò gloria, uincitur idem
N empe, et in exiliũ præceps fugit, atq; ibi magnus.
M irandusq; cliens sedet ad prætoria regis,
D onec bithyno libeat uigilare tyranno.
F inem animæ, quæ res humanas miscuit olim,
N on gladij, non saxa dabunt, non tela, sed ille
C annarum uindex, ac tanti sanguinis ultor
A nnulus i demens, & sæuas curre per alpes,
V t pueris placeas, & declamatio fias.
V nus pelæo iuueni non sufficit orbis,
A estuat infelix angusto limite mundi,
V t Gyaræ clausus scopulis, paruaq; Seripho,
C um tamen à figulis munitam intrauerit urbem,
S arcophago contentus erit. mors sola fatetur,
Q uantula sint hominum corpuscula. creditur olim
V elificatus Athos, & quicquid Græcia mendax
A udet in historia, cum stratum classibus ijsdem,
S uppositumq; rotis solidum mare, credimus altos

Defecisse amnes, epotaq; flumina medo
Prandente, & madidis cantat quæ Sostratus alis.
Ille tamen qualis rediit Salamine relicta,
In Corum, atq; Eurum solitus sæuire flagellis
Barbarus æolio nunquam hoc in carcere passos,
Ipsum compedibus, qui uinxerat Ennosigæum?
Mitius id sane, quod non & stigmate dignum
Credidit, huic quisquam uellet seruire deorum?
Sed qualis rediit? nempe una naue cruentis
Fluctibus, ac tarda per densa cadauera prora.
Has toties optata exegit gloria pœnas.
Da spatium uitæ, multos da Iuppiter annos,
Hoc recto uultu, solum hoc & pallidus optas.
Sed quam continuis, & quantis longa senectus
Plena malis, deformem, & tetrū ante omnia uultum,
Dissimilemq; sui, deformem pro cute pellem,
Pendentesq; genas, & tales aspice rugas,
Quales, umbriferos ubi pandit Tabraca saltus,
In uetula scalpit iam mater Simia bucca.
Plurima sunt iuuenum discrimina, pulchrior ille
Hoc, atq; ille alio, multum hic robustior illo,
Vna senum facies, cum uoce trementia labra.
Et iam leue caput, madidiq; infantia nasi.
Frangendus misero gingiua panis inermi,
Vsqueadeo grauis uxori, natisq;, sibiq;,
Vt captatori moueat fastidia Cosso.
Non eadem uini, atq; cibi torpente palato
Gaudia, nam coitus iam longa obliuio, uel si
Coneris, iacet exiguus cum ramice neruus,
Et quamuis tota palpetur nocte, iacebit.

An'ne aliquid sperare potest hæc inguinis ægri
Caniacs? quid, quod merito suspecta libido est,
Quæ Venerem affectat sine uiribus? aspice partis
Nunc dānum alterius, nam quæ cantante uoluptas,
Sit licet eximius citharœdus? sit'ue Seleucus,
Et quibus aurata mos est fulgere lacerna.
Quid refert magni sedeat qua parte theatri,
Qui uix cornicines exaudiat, atq; tubarum
Concentus? clamore opus est, ut sentiat auris,
Quem dicat uenisse puer, quot nuntiet horas.
Præterea minimus gelido iam corpore sanguis
Febre calet sola. circunsilit agmine facto
Morborum omne genus, quorum si nomina quæras.
Prōptius expediā, quot amauerit Hippia mœchos,
Quot Themison ægros autumno occiderit uno,
Quot Basilus socios, quot circunscripserit Hirrus
Pupillos, quot longa uiros exorbeat uno
Maura die, quot discipulos inclinet Amillus,
Percurram citius quot uillas possideat nunc,
Quo tondente grauis iuueni mihi barba sonabat.
Ille humero, hic lumbis, hic coxa debilis, ambos
Perdidit ille oculos, & luscis inuidet, huius
Pallida labra cibum capiunt digitis alienis.
Ipse ad conspectum cœnæ diducere rictum
Suetus, hiat tantum, ceu pullus hirundinis, ad quem
Ore uolat pleno mater ieiuna, sed omni
Membrorum damno maior dementia, quæ nec
Nomina seruorum, nec uultum agnoscit amici,
Cum quo præterita cœnauit nocte, nec illos,
Quos genuit, quos eduxit, nam codice sæuo

Hæredes uetat esse suos, bona tota feruntur
Ad Phialen, tantum artificis ualet halitus oris,
Quod steterat multis in carcere fornicis annis.
Vt uigeant sensus animi, ducenda tamen sunt
Funera natorum, rogus aspiciendus amatæ
Coniugis, et fratris, plenæq; sororibus urnæ.
Hæc data pœna diu uiuentibus, ut renouata
Semper clade domus multis in luctibus, inq;
Perpetuo mœrore, & nigra ueste senescant.
Rex Pylius (magno si quicquam credis Homero)
Exemplum uitæ fuit à cornice secundæ.
Felix nimirum, qui tot per sæcula mortem
Distulit, atq; suos iam dextra computat annos,
Quiq; nouum toties mustum bibit, oro parumper
Attendas, quantum de legibus ipse queratur
Fatorum, & nimio de stamine, cum uidet acris
Antilochi barbam ardentem, nam quærit ab omni
Quisquis adest socio, cur hæc in tempora duret,
Quod facinus dignum tam longo admiserit æuo.
Hæc eadem Peleus, raptum cum luget Achillem,
Atq; alius, cui fas Ithacum lugere natantem.
Incolumi Troia Priamus uenisset ad umbras
Assaraci magnis solennibus, Hectore funus
Portante, ac reliquis fratrum ceruicibus inter
Iliadum lachrymas, ut primos edere planctus
Cassandra inciperet, scissaq; Polyxena palla,
Si foret extinctus diuerso tempore, quo iam
Cœperat audaces Paris ædificare carinas.
Longa dies igitur quid contulit? omnia uidit
Euersa, & flammis Asiam, ferroq; cadentem.

T unc miles tremulus posita tulit arma tiara,
E t ruit ante aram summi Iouis, ut uetulus bos,
Q ui domini cultris tenue, & miserabile collum
P raebet ab ingrato iam fastiditus aratro.
E xitus ille utcunq; hominis, sed torua canino
L atrauit rictu, quae post hunc uixerat uxor.
F estino ad nostros, & regem transeo Ponti,
E t Croesum, quem uox iusti facunda Solonis
R espicere ad longae iussit spatia ultima uitae.
E xilium, & carcer Minturnarumq; paludes.
E t mendicatus uicta Carthagine panis
H inc causas habuere. quid illo ciue tulisset
N atura in terris, quid Roma beatius unquam,
S i circunducto captiuorum agmine, & omni
B ellorum pompa, animam exhalasset opimam,
C um de theutonico uellet descendere curru?
P rouida Pompeio dederat Campania febres
O ptandas, sed multae urbes, & publica uota
V icerunt. igitur fortuna ipsius, & urbis
S eruatum uicto caput abstulit. hoc cruciatu
L entulus, hac poena caruit, ceciditq; Cethegus
I nteger, & iacuit Catilina cadauere toto.
F ormam optat modico pueris, maiore puellis
M urmure, cum Veneris fanum uidet anxia mater
V sq; ad delitias uotorum, cur tamen, inquit,
C orripias? pulchra gaudet Latona Diana.
S ed uetat optari faciem Lucretia, qualem
I psa habuit. cuperet Rutilae Virginia gibbum
A ccipere, atq; suam Rutilae dare. filius autem
C orporis egregij miseros, trepidosq; parentes

S emper habet. rara est adeo concordia formæ,
A tq; pudicitiæ, sanctos licet horrida mores
T radiderit domus, ac ueteres imitata Sabinas.
P ræterea castum ingenium, uultumq; modestum
S anguine feruentem tribuat natura benigna
L arga manu. quid enim puero conferre potest plus
C ustode, & cura natura potentior omni?
N on licet esse uiros. nam prodiga corruptoris
I mprobitas ipsos audet tentare parentes.
T anta in muneribus fiducia, nullus ephebum
D eformem sæua castrauit in arce tyrannus,
N ec prætextatum rapuit Nero loripedem, uel
S trumosum, atq; utero pariter, gibboq; tumentem.
N unc ergo iuuenis specie lætare tui, quem
M aiora expectant discrimina, fiet adulter
P ublicus, & pœnas metuet quascunq; mariti
E xigere irati, nec erit felicior astro
M artis, ut in laqueos nunquam incidat, exigit autem
I nterdum ille dolor plus, quàm lex ulla dolori
C oncessit, necat hic ferro, secat ille cruentis
V erberibus, quosdam mœchos & mugilis intrat.
S ed tuus Endymion dilectæ fiet adulter
M atronæ, mox cum dederit Seruilia nummos,
F iet & illius, quem non amat, eruet omnem
C orporis ornatum. quid enim ulla negauerit udis
I nguinibus, siue est hæc Hippia, siue Catulla?
D eterior totos habet illic fœmina mores.
S ed casto quid forma nocet? quid profuit olim
H ippolyto graue propositum? quid Bellerophonti?
E rubuit nempe hæc ceu fastidita repulsa.

N ec Stheneboea minus, quā Cressa excanduit, et se
C oncussere ambae. mulier saeuissima tunc est,
C um stimulos odio pudor admouet. elige quid nam
S uadendum esse putes, cui nubere Caesaris uxor
D estinat, optimus hic, & formosissimus idem
G entis patritiae rapitur miser extinguendus
M essalinae oculis. dudum sedet illa parato
F lammeolo, tyriusq; palàm genialis in hortis
S ternitur, & ritu deces centena dabuntur
A ntiquo, ueniet cum signatoribus auspex.
H aec tu secreta, & paucis commissa putabas,
N on nisi legitime uult nubere, quid placeat, dic,
N i parēre uelis, pereundum est ante lucernas,
S i scelus admittas, dabitur mora paruula, dum res
N ota urbi, & populo contingat principis aures,
D edecus ille domus sciet ultimus, interea tu
O bsequere imperio, si tanti est uita dierum
P aucorum, quicquid leuius, meliusq; putaris,
P raebēda est gladio pulchra haec, et candida ceruix.
N il ergo optabunt homines? si consilium uis,
P ermittes ipsis expendere numinibus, quid
C onueniat nobis, rebusq; sit utile nostris.
N am pro iucundis aptissima quaq; dabunt dij.
C arior est illis homo, quàm sibi. nos animorum
I mpulsu, & caeca, magnaq; cupidine ducti
C oniugium petimus, partumq; uxoris, at illis
N otum qui pueri, qualisq; futura sit uxor.
V t tamen et poscas aliquid, uoueasq; sacellis
E xta, & candiduli diuina tomacula porci,
O randum est, ut sit mens sana in corpore sano.

Fortem posce animum, & mortis terrore carentem,
Qui spatium uitæ extremum inter munera ponat
Naturæ, qui ferre queat quoscunq; labores,
Nesciat irasci, cupiat nihil, & potiores
Herculis ærumnas credat, sæuosq; labores,
Et uenere, et cœnis, & plumis Sardanapali.
Monstro, quod ipse tibi possis dare, semita certe
Tranquillæ per uirtutem patet unica uitæ.
Nullum numen abest, si sit prudentia, sed te
Nos facimus Fortuna deam, cœloq; locamus.

SATYRA VNDECIMA.

Atticus eximie si cœnat, lautus habetur,
Si Rutilus, demens, qd enī maiore cachinno
Excipitur uulgi, quàm pauper Apicius? ois
Conuictus, thermæ, stationes, omne theatrum
De Rutilo, nam dum ualida, ac iuuenilia membra
Sufficiunt galeæ, dumq; ardens sanguine fertur
Non cogente quidem, sed nec prohibente tribuno
Scripturus leges, & regia uerba lanistæ.
Multos porro uides, quos sæpe elusus ad ipsum
Creditor introitum solet expectare macelli,
Et quibus in solo uiuendi causa palato est.
Egregius cœnat, meliusq; miserrimus horum,
Et cito casurus iam perlucente ruina.
Interea gustus elementa per omnia quærunt,
Nunquam animo pretijs obstantibus, interius si
Attendas, magis illa iuuant quæ pluris emuntur.
Ergo haud difficile est perituram arcessere summam
Lancibus oppositis, uel matris imagine fracta,

E t quadringentis nummis condire gulosum
F ictile, sic ueniunt ad miscellanea ludi.
R efert ergo quis hæc eadem paret, in Rutilo nam
L uxuria est, in Ventidio laudabile nomen
S umit, & à censu famam trahit. illum ego iure
D espiciam, qui scit quanto sublimior Atlas
O mnibus in Libya sit montibus, hic tamen idem
I gnoret quantum ferrata distet ab arca
S acculus, è cœlo descendit γνῶθι σεαυτόν.
F igendum, & memori tractandum pectore, siue
C oniugium quæras, uel sacri in parte senatus
E sse uelis, nec enim loriam poscit Achillis
T hersites, in qua se traducebat Vlysses
A ncipitem, seu tu magno discrimine causam
P rotegere affectas, te consule, dic tibi quis sis
O rator uehemens, an Curtius, an Matho, buccæ
N oscenda est mensura tuæ, spectandaq; rebus
I n summis, minimis, etiam cum piscis emetur,
N ec mullum cupias, cum sit tibi gobio tantum
I n loculis. quis enim te deficiente crumena,
E t crescente gula manet exitus, ære paterno,
A c rebus mersis in uentrem, fœnoris, atq;
A rgenti grauis, & pecorum, agrorumq; capacem?
T alibus à dominis post cuncta nouissimus exit
A nnulus, & digito mendicat Pollio nudo.
N on præmaturi cineres, nec funus acerbum
L uxuriæ, sed morte magis metuenda senectus.
H i plerunq; gradus, conducta pecunia Romæ,
E t coràm dominis consumitur, inde ubi paulum
N escio quid superest, et pallet fœnoris author,

Qui uertère ſolum, Baias, & ad hoſtia currunt.
C edere nanq; foro iam non tibi deterius, quàm
A eſquilias à feruenti migrare Suburra.
I lle dolor ſolus patriam fugientibus, illa
M œſtitia eſt, caruiſſe anno circenſibus uno.
S anguinis in facie non hæret gutta, morantur
P auci ridiculum, & fugientem ex urbe pudorem.
E xperière hodie nunquid pulcherrima dictu
P erſice non præſtem uita, nec moribus, et re,
S ed laudem ſiliquas occultus ganeo, pultes
C oràm alijs dictem puero, ſed in ore placentas.
N am cum ſis conuiua mihi promiſſus, habebis
E uandrum, uenies Tirynthius, aut minor illo
H oſpes, & ipſe tamen contingens ſanguine cœlum
A lter aquis, alter flammis ad ſydera miſſus.
F ercula nunc audi nullis ornata macellis.
D e tyburtino ueniet pinguiſſimus agro
O edulus, & toto grege mollior, inſcius herbæ,
N ec dum auſus uirgas humilis mordere ſalicti,
Qui plus lactis habet, quàm ſanguinis, & montani
A ſparagi, poſito quos legit uillica fuſo.
G randia præterea, tortoq; calentia fœno
O ua adſunt ipſis cum matribus, & ſeruatæ
P arte anni, quales fuerant in uitibus, uuæ,
S igninum, ſyriumq; pirum de corbibus ijſdem
A emula picenis, & odoris mala recentis,
N ec metuenda tibi, ſiccatum frigore poſtquam
A utumnum, & crudi poſuere pericula ſucci.
H æc olim noſtri iam luxurioſa ſenatus
C œna fuit, Curius paruo quæ legerat horto

Ipse focis breuibus ponebat olusculα, quæ nunc
Squalidus in magna fastidit compede fossor,
Qui meminit calidæ sapiat quid uulua popinæ.
Sicci terga suis rara pendentia crate
Moris erat quondam festis seruare diebus,
Et natalitium cognatis ponere lardum,
Accedente noua, si quam dabat hostia, carne,
Cognatorum aliquis titulo ter consulis, atq;
Castrorum imperijs, & dictatoris honore
Functus, ad has epulas solito maturius ibat,
Erectum domito referens a monte ligonem.
Cum tremerent autem Fabios, durumq; Catonem,
Et Scauros, & Fabricios, rigidiq; seueros
Censoris mores etiam collega timeret,
Nemo inter curas, & seria duxit habendum,
Qualis in oceani fluctu testudo nataret.
Clarum Troiugenis factura, ac nobile fulcrum,
Sed nudo latere, & paruis frons ærea lectis
Vile coronati caput ostendebat aselli,
Ad quod lasciui ludebant ruris alumni.
Tales ergo cibi, qualis domus, atq; supellex.
Tunc rudis, & graias mirari nescius artes,
Vrbibus euersis prædarum in parte reperta
Magnorum artificum frangebat pocula miles,
Vt phaleris gauderet equus, cælataq; cassis
Romuleæ simulachra feræ mansuescere iussæ
Imperij fato, & geminos sub rupe Quirinos,
Ac nudam effigiem clypeo fulgentis, & hasta,
Pendentisq; Dei perituro ostenderet hosti.
Argenti quod erat solis fulgebat in armis.

Ponebant igitur thusco farrata catino
Omnia tunc, quibus inuideas, si liuidulus sis.
Templorum quoq; maiestas præsentior, & uox
Nocte ferè media, mediamq; audita per urbem
Littore ab Oceani Gallis uenientibus, & diis
Officium uatis peragentibus, his monuit nos,
Hanc rebus latiis curam præstare solebat
Fictilis, & nullo uiolatus Iuppiter auro.
Illa domi natas, nostraq; ex arbore mensas
Tempora uiderunt, hos lignum stabat in usus,
Annosam si forte nucem deiecerat Eurus.
At nunc diuitibus cœnandi nulla uoluptas,
Nil Rombus, nil dama sapit, putere uidentur
Vnguenta, atq; rosæ, latos nisi sustinet orbes
Grande ebur, & magno sublimis pardus hiatu
Dentibus ex illis, quos mittit porta Syenes,
Et Mauri celeres, & mauro obscurior indus,
Et quos deposuit nabathæo bellua saltu,
Iam nimios, capitiq; graues, hinc surgit orexis,
Hinc stomacho bilis, nam pes argenteus illis,
Annulus in digito quod ferreus. ergo superbum
Conuiuam caueo, qui me sibi comparat, & res
Despicit exiguas, adeo nulla uncia nobis
Est eboris, nec tessellæ, nec calculus ex hac
Materia, quin ipsa manubria cultellorum
Ossea, non tamen his ulla unquam obsonia fiunt
Rancidula, haud ideo peior gallina secatur.
Sed nec structor erit, cui cædere debeat omnis
Pergula, discipulus Tripheri doctoris, apud quem
Sumine cum magno lepus, atq; aper, & pygargus,

Et scythicæ uolucres, & phœnicopter us ingens,
Et Getulus orix, hebeti lautissima ferro
Caeditur, & tota sonat ulmea cœna Suburra.
Nec frustum capreæ subducere, nec latus aphræ
Nouit auis noster tirunculus, ac rudis omni
Tempore, & exiguæ frustis imbutus ofellæ.
Plebeios calices, & paucis assibus emptos
Porriget incultus puer, atq; à frigore tutus,
Non phryx, aut lycius, non à mangone petitus
Quisquã erit, & magno, cum poscis, posce latine.
Idem habitus cunctis, tonsi, erectiq; capilli,
Atq; hodie tantum propter conuiuia pexi.
Pastoris duri est hic filius, ille bubulci.
Suspirat longo non uisam tempore matrem,
Et casulam, & notos tristis desyderat hœdos,
Ingenui uultus puer, ingenuiq; pudoris,
Quales esse decet, quos ardens purpura uestit,
Nec pugillares defert in balnea raucus
Testiculos, nec uellendas iam præbuit alas,
Crassa nec opposito pauidus tegit inguina gutto.
Hic tibi uina dabit diffusa in montibus illis,
A quibus ipse uenit, quorum sub uertice lusit.
Nanq; una, atq; eadem uini patria, atq; ministri.
Forsitan expectes, ut Gaditana canoro
Incipiat prurire choro, plausuq; probatæ
Ad terram tremulo descendant clune puellæ
Irritamentum ueneris languentis, & acres
Diuitis urticæ. maior tamen ista uoluptas
Alterius sexus. magis ille extenditur, & mox
Auribus, atq; oculis concepta urina mouetur.

N on capit has nugas humilis domus, audiat ille
T estarum crepitus cum uerbis, nudum olido stans
F ornice mancipium quibus abstinet, ille fruatur
V ocibus obscœnis, omniq; libidinis arte,
Q ui lacedæmonium pedemate lubricat orbem,
N anq; ibi Fortunæ ueniam damus. alea turpis,
T urpe & adulterium mediocribus. hæc eadē illi
O mnia cum faciant, hilares, nitidiq; uocantur.
N ostra dabunt alios hodie conuiuia ludos,
C onditor iliados cantabitur, atq; Maronis
A ltisoni dubiam facientia carmina palmam.
Q uid refert tales uersus, qua uoce legantur?
S ed nunc dilatis auerte negotia curis,
E t gratam requiem dona tibi, quando licebit
P er totam cessare diem, non fœnoris ulla
M entio, nec prima si luce egressa, reuerti
N octe solet, tacito bilem tibi contrahat uxor
H umida suspectis referens multitia rugis,
V exatasq; comas, & uultum, auremq; calentem.
P rotinus ante meum, quicquid dolet, exue limen,
P one domum, & seruos, & quicquid frāgitur illis,
A ut perit, ingratos ante omnia pone sodales.
I nterea megalesiacæ spectacula palmæ
I dæum solēne colunt, similisq; triumpho
P ræda caballorum prætor sedet. ac mihi pace
I mmensæ, nimiæq; licet si di cere plebis,
T otam hodie Romam circus capit, & fragor aurem
P ercutit, euentum uiridis quo colligo panni.
N am si deficeret, mœstam, attonitamq; uideres
H anc urbem, ueluti Cannarum in puluere uictis

C onsulibus. spectent iuuenes, quos clamor, et audax
S ponsio, quos cultæ decet assedisse puellæ.
N ostra bibat uernum contracta cuticula solem,
E ffugiatq; togam, iam nunc in balnea salua
F ronte licet uadas, quanquam solida hora supersit
A d sextum, facere hoc non possis quinq; diebus
C ontinuis, quia sunt talis quoq; tædia uitæ
M agna, uoluptates commendat rarior usus.

SATYRA DVODECIMA.

Atali Coruine die mihi dulcior hæc lux,
Qua festus promissa deis animalia cæspes
Expectat, niueã reginæ cædimus agnã.
P aruellus dabitur pugnanti Gorgone maura,
S ed procul extensum petulans quatit hostia funem
T arpeio seruata Ioui, frontemq; coruscat
Q uippe ferox uitulus templis maturus, & aræ,
S pargendusq; mero, quem iam pudet ubera matris
D ucere, qui uexat nascenti robora cornu.
S i res ampla domi, similisq; affectibus esset,
P inguior Hispulla traheretur taurus, & ipsa
M ole piger, nec finitima nutritus in herba,
L æta sed ostendens Clitumni pascua sanguis
I ret, & à grandi ceruix ferienda ministro,
O b reditum trepidantis adhuc, horrendaq; passi
N uper, & incolumem sese mirantis amici.
N am præter pelagi casus, & fulguris ictum
E uasi, densæ cœlum abscondere tenebræ
N ube una, subitusq; antemnas impulit ignis,
C um se quisq; illo percussum crederet, & mox

Attonitus nullum conferri posse putaret
Naufragium uelis ardentibus. omnia fiunt
Talia, tam grauiter, siquando poetica surgit
Tempestas. genus ecce aliud discriminis, audi,
Et miserere iterum, quanquam sint cætera sortis
Eiusdem, pars dira quidem, sed cognita multis,
Et quam uotiua testantur fana tabella
Plurima (pictores quis nescit ab Iside pasci?)
Accidit et nostro similis fortuna Catullo,
Cum plenus fluctu medius foret alueus, et iam
Alternum puppis latus euertentibus undis
Arboris incertæ, nullam prudentia cani
Rectoris conferret opem, decedere iactu
Cœpit cum uentis imitatus Castora, qui se
Eunuchum ipse facit cupiens euadere damno
Testiculorum, adeo medicatum intelligit inguen.
Fundite quæ mea sunt dicebat cuncta Catullus,
Præcipitare uolens etiam pulcherrima, uestem
Purpuream teneris quoq; Mecœnatibus aptam,
Atq; alias, quarum generosi graminis ipsum
Infecit natura pecus, sed & egregius fons
Viribus occultis, & bæticus adiuuat aër.
Ille nec argentum dubitabat mittere lances
Parthenio factas, urnæ cratêra capacem,
Et dignum sitiente Pholo, uel coniuge Fusci,
Adde & bascaudas, & mille escaria, multum
Cælati, biberat quo callidus emptor Olynthi.
Sed quis nunc alius, qua mundi parte, quis audet
Argento præferre caput, rebusq; salutem?
Non propter uitam faciunt patrimonia quidam,

Sed uitio cæci propter patrimonia uiuunt.
Iactatur rerum utilium pars maxima, ſed nec
Damna leuant tunc aduerſis urgentibus, illuc
Decidit, ut malum ferro ſummitteret, ac ſe
Explicat anguſtum, diſcriminis ultima quando
Præſidia afferimus, nauem factura minorem.
I nunc & uentis animam committe, dolato
Confiſus ligno, digitis à morte remotus
Quattuor, ac ſeptem, ſi ſit latiſſima teda.
Mox cum reticulis, & pane, & uentre lagœnæ,
Aſpice ſumendas in tempeſtate ſecures.
Sed poſtquã iacuit planum mare, tempora poſtquã
Proſpera uectoris, fatum'q; ualentius euro,
Et pelago, poſtquam Parcæ meliora benigna
Penſa manu ducunt hilares, & ſtaminis albi
Lanificæ, modica non multo fortior aura
Ventus adeſt, inopi miſerabilis arte cucurrit
Veſtibus extenſis, & quod ſuperauerat unum,
Velo prora ſuo, iam deficientibus auſtris.
Spes uitæ cum ſole redit, tum gratus Iulo,
Atq; nouercali ſedes prælata lauino,
Conſpicitur ſublimis apex, cui candida nomen
Scrofa dedit, lætis Phrygibus mirabile ſumen,
Et nunquam uiſis triginta clara mamillis.
Tandem intrat poſitas incluſa per æquora moles,
Tyrrhenam'q; Pharon, porrecta'q; brachia rurſus,
Quæ pelago occurrunt medio, longe'q; relinquunt
Italiam. non ſic igitur mirabere portus,
Quos natura dedit, ſed truncæ puppe magiſter
Interiora petit baianæ peruia cymbæ.

Tunc stagnante sinu gaudent ibi uertice raso
Garula securi narrare pericula nautæ.
Ite igitur pueri linguis, animisq́; fauentes,
Sertaq́; delubris, & farra imponite cultris,
Ac molles ornate focos, glebamq́; uirentem,
Iam sequar, & sacro, quod præstat, rite peracto
Inde domum repetam, graciles ubi parua coronas
Accipiunt fragili simulachra nitentia cera.
Hic nostrum placabo Iouem, laribusq́; paternis
Thura dabo, atq; omnes uiolæ iactabo colores.
Cuncta nitent, longos erexit ianua ramos,
Et matutinis operatur festa lucernis.
Nec suspecta tibi sint hæc Coruine, Catullus,
Pro cuius reditu tot pono altaria, paruos
Tres habet hæredes, libet expectare, quis ægrã,
Et claudentem oculos gallinam impendat amico
Tam sterili uerum hæc nimia est impensa, coturnix
Nulla unquam pro patre cadet. sentire calorem
Si cœpit locuples Gallita, & Pacius orbi,
Legitime fixis uestitur tota tabellis
Porticus, existunt qui promittant hecatomben.
Quatinus hic non sunt nec uenales Elephantes,
Nec latio, aut usquam nostro sub sydere talis
Bellua concipitur, sed furua gente petita
Arboribus rutulis, & Turni pascitur agro
Cæsaris armentum, nulli seruire paratum
Priuato, siquidem tyrio seruire solebant
Hannibali, & nostris ducibus, regiq́; Molosso,
Horum maiores, & dorso ferre cohortes
Partem aliquam belli, & euntem in prælia turmã.

Nulla igitur mora per Nouiũ, mora nulla per Histrũ
Pacuuium, quin illud ebur ducatur ad aras,
Et cadat ante lares Gallinæ uictima sacra
Tantis digna deis, & captatoribus horum.
Alter enim, si concedas mactare, uouebit
De grege seruorum magna, et pulcherrima quæq;
Corpora, uel pueris, & frontibus ancillarum
Imponet uittas, & siqua est nubilis illi
Iphigenia domi, dabit hanc altaribus, & si
Non speret tragicæ furtiua piacula ceruæ.
Laudo meum ciuem, nec comparo testamento
Mille rates, nam si Libitinam euaserit æger,
Delebit tabulas inclusus carcere nassæ,
Post meritum sanè mirandum, atq; omnia soli
Forsan Pacuuio breuiter dabit, ille superbus
Incedet uictis riualibus. ergo uides, quàm
Grande operæpretium faciat iugulata Mycenis.
Viuat Pacuuius quæso, uel Nestora totum,
Possideat, quantum rapuit Nero, montibus aurum
Exæquet, nec amet quenquam, nec ametur ab ullo.

SATYRA TERTIADECIMA.

e Xemplo quodcunq; malo committitur, ipsi
Displicet authori. prima est hæc ultio, qđ se
Iudice, nemo nocẽs absoluitur, improba quis
Gratia fallacis prætoris uicerit urnam.
Quid sentire putas omnes Caluine recenti
De scelere, & fidei uiolatæ crimine? sed nec
Tam tenuis census tibi contigit, ut mediocris
Iacturæ te mergat onus, nec rara uidemus

Quæ pateris, casus multis hic cognitus, ac iam
Tritus, & e medio Fortunæ ductus aceruo.
Ponamus nimios gemitus flagrantior æquo
Non debet dolor esse uiri, nec uulnere maior.
Tu quamuis leuium minimam, exiguamq; malorum
Particulam uix ferre potes spumantibus ardens
Visceribus, sacrum tibi quod non reddat amicus
Depositum, stupet hæc, qui iam post terga reliquit
Sexaginta annos Fonteio consule natus.
At nihil in melius tot rerum proficis usu?
Magna quidem, sacris quæ dat præcepta libellis
Victrix Fortunæ sapientia, dicimus autem
Hos quoq; felices, qui ferre incommoda uitæ,
Nec iactare iugum uita didicere magistra.
Quæ tam festa dies, ut cesset prodere furem?
Perfidiam, fraudes, atq; omni ex crimine lucrum
Quæsitum, & partos gladio, uel pyxide nummos?
Rari quippe boni, numero uix sunt totidem, quot
Thebarum portæ, uel diuitis hostia Nili.
Nona ætas agitur, peioraq; sæcula ferri
Temporibus, quorum sceleri non inuenit ipsa
Nomen, & a nullo posuit natura metallo.
Nos hominum, diuûmq; fidem clamore ciemus,
Quanto Fessidium laudat uocalis agentem
Sportula. dic senior bulla dignissime, nescis
Quas habeat ueneres aliena pecunia, nescis
Quem tua simplicitas risum uulgo moueat, cum
Exigis a quoquam ne peieret, & putet ullis
Esse aliquod numen templis, aræq; rubenti.
Quondã hoc indigenæ uiuebant more prius, quàm

S umeret agrestem posito diademate falcem
S aturnus fugiens, tunc cum uirguncula Iuno,
E t priuatus adhuc idæis Iuppiter antris,
N ulla super nubes conuiuia cœlicolarum.
N ec puer Iliacus, formosa, nec Herculis uxor
A d cyathos, & iam siccato nectare tergens
B rachia Vulcanus liparæa nigra taberna.
P randebat sibi quisq; Deus, nec turba deorum
T alis, ut est hodie, contentaq; sydera paucis
N uminibus miserum urgebant Atlanta minori
P ondere, non dum aliquis sortitus triste profundi
I mperium, aut sicula toruus cum coniuge Pluton,
N ec rota, nec furiæ, nec saxum, aut uulturis atri
P œna, sed infernis hilares sine regibus umbræ.
I mprobitas illo fuit admirabilis æuo.
C redebant hoc grande nefas, & morte piandum,
S i iuuenis uetulo non assurrexerat, & si
B arbato cuicunq; puer, licet ipse uideret
P lura domi farra, & maiores glandis aceruos.
T am uenerabile erat præcedere quattuor annis,
P rimaq; par adeo sacræ lanugo senectæ.
N unc si depositum non inficietur amicus,
S i reddat ueterem cum tota ærugine follem,
P rodigiosa fides, & thuscis digna libellis,
Q uæq; coronata lustrari debeat agna.
E gregium, sanctumq; uirum si cerno, bimembri
H oc monstrum puero, & miranti iam sub aratro
P iscibus inuentis, & fœtæ comparo mulæ,
S ollicitus tanquam lapides effuderit imber,
E xamenq; apium longa consederit uua

Culmine delubri, tanquam in mare fluxerit amnis
Gurgitibus miris, & lactis uorticæ torrens.
Intercepta decem quereris sestertia fraude
Sacrilega, quid si bis centum perdidit alter
Hoc arcana modo? maiorem tertius illa
Summam, quã patulæ uix ceperat angulus arcæ?
Tam facile, & pronum est superos contẽnere testes,
Si mortalis idem nemo sciat. aspice quanta
Voce neget, quæ sit ficti constantia uultus.
Per Solis radios, tarpeiaq; fulmina iurat,
Et Martis frameam, & cyrrhæi spicula uatis,
Per calamos uenatricis, pharetramq; puellæ,
Perq; tuum pater ægæi Neptune tridentem,
Addit & herculeos arcus, hastamq; Mineruæ
Quicquid habent telorum armamentaria cœli.
Si uero & pater est, comedam inquit, flebile nati
Sinciput elixi, pharioq; madentis aceto.
Sunt qui in Fortunæ iam casibus omnia ponunt,
Et nullo credunt mundum rectore moueri
Natura uoluente uices & lucis, et anni,
Atque ideo intrepidi quæcunq; altaria tangunt.
Est alius metuens ne crimen pœna sequatur,
Hic putat esse Deos, & peierat, atq; ita secum,
Decernat quodcunq; uolet de corpore nostro
Isis, & irato feriat mea lumina sistro,
Dummodo uel cæcus teneam, quos abnego, nummos.
Et phthisis, & uomicæ putres, & dimidium crus
Sunt tanti? pauper locupletem optare podágram
Ne dubitet Ladas, si non eget Anticyra, nec
Archigene. quid enim uelocis gloria plantæ

P ræſtat, et eſuriens piſææ ramus oliuæ?
V t ſit magna, tamen certe lenta ira deorum eſt.
S i curant igitur cunctos punire nocentes,
Q uando ad me uenient? ſed et exorabile numen
F ortaſſe experiar, ſolet his ignoſcere. multi
C ommittunt eadem diuerſo crimina fato.
I lle crucem pretium ſceleris tulit, hic diadema.
S ic animum diræ trepidum formidine culpæ
C onfirmant. tunc te ſacra ad delubra uocantem
P ræcedit, trahere immo ultro, ac uexare paratus.
N am cum magna malæ ſupereſt audacia cauſæ,
C reditur à multis fiducia, mimum agit ille,
V rbani qualem fugitiuus ſcurra Catulli.
T u miſer exclamas, ut Stentora uincere poſſis,
V el potius quantum gradiuus Homericus, audis
I uppiter hæc? nec labra moues, cum mittere uocem
D ebueras uel marmoreus, uel aheneus? aut cur
I n carbone tuo charta pia thura ſoluta
P onimus, & ſectum uituli iecur? albáq; porci
O menta? ut uideo nullum diſcrimen habendum eſt
E ffigies inter ueſtras, ſtatuamq; Batilli.
A ccipe quæ contra ualeat ſolatia ferre,
E t qui nec cynicos, nec ſtoica dogmata legit
À cynicis tunica diſtantia, non Epicurum
S uſpicit exigui lætum plantaribus horti.
C urentur dubij medicis maioribus ægri,
T u uenam uel diſcipulo committe Philippi,
S i nu um in terris tam deteſtabile factum
O ſtendis, taceo, nec pugnis cædere pectus
T e ueto, nec plana faciem contundere palma,

Quandoquidem accepto claudēda est ianua damno,
Et maiore domus gemitu, maiore tumultu
Planguntur nummi, quàm funera. nemo dolorem
Fingit in occasu, uestem diducere summam
Contentus uexare oculos humore coacto,
Ploratur lachrymis amissa pecunia ueris.
Sed si cuncta uides simili fora plena querela,
Si decies lectis diuersa in parte tabellis
Vana superuacui dicunt chirographa ligni,
Arguit ipsorum quos littera gemmaq; princeps
Sardonycus, loculis quæ custoditur eburnis.
Te nunc delitias extra communia censes
Ponendum, quia tu gallinæ filius albæ,
Nos uiles pulli nati infelicibus ouis.
Rem pateris modicam, & mediocri bile ferendam,
Si flectas oculos maiora ad crimina, confer
Conductum latronem, incendia sulfure cœpta,
Atq; dolo, primos cum ianua colligit ignes,
Confer & hos ueteris qui tollunt grandia templi
Pocula adorandæ rubiginis, & populorum
Dona, uel antiquo positas à rege coronas.
Hæc ibi si non sunt, minor extat sacrilegus, qui
Radat inaurati femur Herculis, & faciem ipsam
Neptuni, qui bracteolam de Castore ducat,
An dubitet solitus totum conflare tonantem?
Confer & artifices, mercatoremq; ueneni,
Et deducendum corio bouis in mare, cum quo
Clauditur aduersis innoxia simia fatis.
Hæc quota pars scelerum, quæ custos gallicus urbis
Vsque à lucifero, donec lux occidat, audit.

H umani generis mores tibi nosse uolenti
S ufficit una domus. paucos consume dies, &
D icere te miserum, postquã illinc ueneris, aude.
Q uis tumidum guttur miratur in alpibus? aut quis
I n Meroë crasso maiorem infante mamillam?
C ærula quis stupuit Germani lumina? flauam
C æsariem? & madido torquentem cornua cirro?
N empe quod hæc illis natura est omnibus una.
A d subitas Thracum uolucres, nubem'q; sonoram
P ygmæus paruis currit bellator in armis,
M ox impar hosti, raptus'q; per aëra curuis
V nguibus à sæua fertur grue. si uideas hoc
G entibus in nostris risu quatiere, sed illic
Q uanquam eadem assidue spectentur prælia, ridet
N emo, ubi tota cohors pede non est altior uno.
N ulla'ne periuri capitis, fraudis'q; nefandæ
P œna erit? abreptum crede hũc grauiore cathena
P rotinus, & nostro (quid plus uelit ira?) necari
A rbitrio. manet illa tamen iactura, nec unquam
D epositum tibi sospes erit, sed corpore trunco
I nuidiosa dabit minimus solatia sanguis.
A t uindicta bonum uita iucundius ipsa,
N empe hoc indocti, quorum præcordia nullis
I nterdum, aut leuibus uideas flagrantia causis,
Q uantulacunq; adeo est occasio, sufficit iræ.
C hrysippus non dicet idem, nec mite Thaletis
I ngenium, dulciq; senex uicinus Hymetto,
Q ui partem acceptæ sæua inter uincla cicutæ
A ccusatori nollet dare. plurima felix
P aulatim uitia, atq; errores exuit omnes

Prima docens rectum sapientia, quippe minuti
Semper, & infirmi est animi, exiguiq; uoluptas
Vltio. continuo sic collige, quod uindicta
Nemo magis gaudet, quā fœmina, cur tamen hos tu
Euasisse putes, quos diri conscia facti
Mens habet attonitos? & surdo uerbere cædit
Occultum quatiente animo tortore flagellum?
Pœna autem uehemens, ac multo sæuior illis,
Quas & Cæditius grauis inuenit, aut Rhadaman-
Nocte, dieq; suum gestare in pectore testem. (thus,
Spartano cuidam respondit Pythia uates,
Haud impunitum quondam fore, quod dubitaret
Depositum retinere, & fraudem iure tueri
Iurando, quærebat enim quæ numinis esset
Mens, & an hoc illi facinus suaderet Apollo.
Reddidit ergo metu non moribus, & tamen omnem
Vocem adyti dignam templo, ueramq; probauit,
Extinctus tota pariter cum prole, domoq;,
Et quā uis longa deductis gente propinquis.
Has patitur pœnas peccandi sola uoluntas.
Nam scelus intra se tacitum qui cogitat ullum,
Facti crimen habet, cedo si conata peregit?
Perpetua anxietas, nec mensæ tempore cessat
Faucibus ut morbo siccis, interq; molares
Difficili crescente cibo, sed uina misellus
Expuit, albani ueteris pretiosa senectus
Displicet, ostendas melius, densissima ruga
Cogitur in frontem, uelut acri ducta falerno.
Nocte breuem si forte indulsit cura soporem,
Et toto uersata toro iam membra quiescunt,

Continuo templum, & uiolati numinis aras,
Et quod præcipuis mentem sudoribus urget,
Te uidet in somnis, tua sacra, & maior imago
Humana turbat pauidum, cogitq; fateri.
Hi sunt, qui trepidant, & ad omnia fulgura pallēt,
Cum tonat, exanimes primo quoq; murmure cœli,
Non quasi fortuitu, nec uentorum rabie, sed
Iratus cadat in terras, & uindicet ignis.
Illa nihil nocuit, cura grauiore timetur
Proxima tempestas, uelut hoc dilata sereno.
Præterea lateris uigili cum febre dolorem
Si cœpere pati, missum ad sua corpora morbum
Infesto credunt à numine, saxa Deorum
Hæc, & tela putant, pecudem spondere sacello
Balantem, & laribus cristam promittere galli
Non audent. quid enim sperare nocentibus ægris
Concessum? uel quæ non dignior hostia uita?
Mobilis, & uaria est fermè natura malorum,
Cum scelus admittunt, superest constantia, quid fas,
Atq; nefas, tandem incipiunt sentire peractis
Criminibus, tamen ad mores natura recurrit
Damnatos, fixa, & mutari nescia, nam quis
Peccandi finem posuit sibi? quando recepit
Eiectum semel attrita de fronte ruborem?
Quisnam hominum est, quē tu contentum uideris uno
Flagitio? dabit in laqueum uestigia noster
Perfidus, & nigri patietur carceris uncum,
Aut maris ægæi rupem, scopulosq; frequentes,
Exulibus magnis, pœna gaudebis amara
Nominis inuisi, tandemq; fatebere lætus
Nec surdum, nec Tiresiam quēquam esse deorum.

P Lurima sunt Fuscine, & fama digna sinistra,
Et nitidis maculam, ac rugam figentia rebus,
Quæ monstrāt ipsi pueris, tradūtq; parētes.
S i damnosa senem iuuat alea, ludit & hæres
B ullatus, paruoq; eadem mouet arma fritillo,
N ec de se melius cuiquam sperare propinquo
C oncedit iuuenis, qui radere tubera terræ,
B oletum condire, & eodem iure natantes
M ergere ficedulas didicit nebulone parente,
E t cana monstrante gula, cum septimus annus
T ransierit puero non dum omni dente renato,
B arbatos licet admoueas mille inde magistros,
H inc totidem, cupiet lauto cœnare paratu
S emper, & à magna non degenerare culina.
M item animum, & mores modicis erroribus æquos
Præcipit, atq; animos seruorum, et corpora, nostra
M ateria constare putat, paribusq; elementis?
A n sæuire docet Rutilus, qui gaudet acerbo
P lagarum strepitu, & nullam sirena flagellis
C omparat Antiphates trepidi laris, ac Polyphemus?
T um felix quoties aliquis tortore uocato
V ritur ardenti duo propter lintea ferro.
Q uid suadet iuueni lætus stridore cathenæ,
Q uem mire afficiunt inscripta ergastula, carcer
R usticus? expectas ut non sit adultera Largæ
F ilia, quæ nunquam maternos dicere mœchos
T am cito, nec tanto poterit contexere cursu,
V t non ter decies respiret? conscia matri

V irgo fuit. ceras nunc hac dictante pusillas
I mplet, & ad mœchum dat eisdem ferre cinædis.
S ic natura iubet, uelocius, & citius nos
C orrumpunt uitiorum exempla domestica, magnis
C um subeant animos authoribus, unus, & alter
F orsitan hæc spernant iuuenes, quibus arte benigna,
E t meliore luto finxit præcordia Titan.
S ed reliquos fugienda patrum uestigia ducunt,
E t monstrata diu ueteris trahit orbita culpæ.
A bstineas igitur damnis huiusce, etenim uel
V na potens ratio est, nec crimina nostra sequantur
E x nobis geniti, quoniam dociles imitandis
T urpibus, ac prauis omnes sumus, & Catilinam
Q uocunq; in populo uideas, quocunq; sub axe,
S ed nec Brutus erit, Bruti nec auunculus usquam.
N il dictu fœdum, uisuq; hæc limina tangat,
I ntra quæ puer est, procul hinc, procul inde puellæ
L enonum, & cantus pernoctantis parasiti.
M axima debetur puero reuerentia, siquid
T urpe paras, nec tu pueri contempseris annos,
S ed peccaturo obsistat tibi filius infans.
N am siquid dignum censoris fecerit ira,
Q uandoquidem similem tibi se non corpore tantum,
N ec uultu dederit, morum quoq; filius, & cum
O mnia deterius tua per uestigia peccet,
C orripies nimirum, & castigabis acerbo
C lamore, ac post hæc tabulas mutare parabis.
V nde tibi frontem, libertatemq; parentis,
C um facias peiora senex? uacuumq; cerebro
I am pridem caput hoc uentosa cucurbita quærat?

H ospite uenturo cessabit nemo tuorum,
V erre pauimentum, nitidas ostende columnas,
A rida cum tota descendat aranea tela,
H ic lauet argentum, uasa aspera tergeat alter,
V ox domini fremit instantis, uirgamq; tenentis.
E rgo miser trepidas, ne stercore fœda canino
A tria displiceant oculis uenientis amici,
N e perfusa luto sit porticus, & tamen uno
S emodio scobis hæc emendat seruulus unus.
I llud non agitas, ut sanctam filius omni
A spiciat sine labe domum, uitioq; carentem?
G ratum est, quod patriæ ciuem populoq; dedisti,
S i facis, ut patriæ sit idoneus, utilis agris,
V tilis & bellorum, & pacis rebus agendis.
P lurimũ.n. intererit quibus artibus, & qbus hunc tu
M oribus instituas. serpente Ciconia pullos
N utrit, & inuenta per deuia rura lacerta,
I lli eadem sumptis quærunt animalia pennis.
V ultur iumento, et canibus, crucibusq; relictis
A d fœtus properat, partemq; cadaueris affert.
H ic est ergo cibus magni quoq; uulturis, & se
P ascentis propria cum iam facit arbore nidos.
S ed leporem, aut capream famulæ Iouis, et generosæ
I n saltu uenantur aues, tunc præda cubili
P onitur, inde autem, cum se matura leuabit
P rogenies, stimulante fame, festinat ad illam
Q uam primum rupto prædam gustauerit ouo.
A edificator erat Centronius, & modo curuo
L ittore Caietæ, summa nunc Tyburis arce,
N unc prænestinis in montibus alta parabat

Culmina uillarum, græcis longeq; petitis
Marmoribus, uincens Fortunæ, atq; Herculis ædem,
Vt spado uincebat capitolia nostra Posides.
Dum sic ergo habitat Cetronius, imminuit rem,
Fregit opes, nec parua tamen mensura relictæ
Partis erat, totam hanc turbauit filius amens,
Dum meliore nouas attollit marmore uillas.
Quidam sortiti metuentem sabbata patrem
Nil præter nubes, & cœli numen adorant,
Nec distare putant humana carne suillam,
Qua pater abstinuit, mox & præputia ponunt,
Romanas autem soliti contemnere leges,
Iudaicum ediscunt, & seruant, ac metuunt ius,
Tradidit arcano quodcunq; uolumine Moses
Non monstrare uias, eadem nisi sacra colenti,
Quæsitum ad fontem solos deducere uerpos.
Sed pater in causa, cui septima quæq; fuit lux
Ignaua, & partem uitæ non attigit ullam.
Sponte tamen iuuenes imitantur cætera, solam
Inuiti quoq; auaritiam exercere iubentur.
Fallit enim uitium specie uirtutis, & umbra,
Cum sit triste habitu, uultuq;, & ueste seuerum.
Nec dubie tanquam frugi laudatur auarus,
Tanquam parcus homo, & rerum tutela suarum
Certa magis, quàm si fortunas seruet easdem
Hesperidum serpens, aut ponticus. adde quod hūc, de
Quo loquor, egregium populus putat, atq; uerendum
Artificem, quippe his crescunt patrimonia fabris,
Sed crescunt quocunq; modo, maioraq; fiunt
Incude assidua, semperq; ardente camino.

Et pater ergo animi felicis credit auaros
Qui mirantur opes, qui nulla exempla beati
Pauperis esse putant, iuuenes hortantur, ut illam
Ire uiam pergant, & eidem incumbere sectæ.
Sunt quædam uitiorum elementa, his protinus illos
Imbuit, & cogit minimas ediscere sordes.
Mox acquirendi docet insatiabile uotum,
Seruorum uentres modio castigat iniquo
Ipse quoq; esuriens, neq; enim omnia sustinet unquã
Mucida cœrulei panis consumere frusta,
Hesternum solitus medio seruare minutal
Septembri, necnon differre in tempora cœnæ
Alterius conchem æstiui cum parte lacerti
Signatam, uel dimidio, putriq; siluro,
Filaq; sectiui numerata includere porri,
Inuitatus ad hæc aliquis de ponte negabit.
Sed quò diuitias hæc per tormenta coactas?
Cum furor haud dubius, cũ sit manifesta phrenesis,
Vt locuplex moriaris egenti uiuere fato?
Interea pleno cum turget sacculus ore,
Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit,
Et minus hanc optat, qui non habet. ergo paratur
Altera uilla tibi, cum rus non sufficit unum,
Et proferre libet fines, maiorq; uidetur,
Et melior uicina seges, mercaris & hanc, &
Arbusta, & densa montem qui canet oliua,
Quorum si pretio dominus non uincitur ullo,
Nocte boues macri, lassoq; famelica collo
Armenta ad uirides huius mittuntur aristas,
Nec prius inde domum, quàm tota noualia sæuos

In uentres abeant, ut credas falcibus actum.
Dicere uix possis, quàm multi talia plorent,
Et quot uenales iniuria fecerit agros.
Sed qui sermones? quæ fœdæ buccina famæ?
Quid nocet hoc? inquit, tunicam mihi malo Lupini,
Quàm si me toto laudet uicinia pago
Exigui ruris paucissima farra secantem.
Scilicet & morbis, & debilitate carebis,
Et luctum, & curam effugies, & tempora uitæ
Longa tibi posthæc fato meliore dabuntur,
Si tantum culti solus possederis agri,
Quantum sub Tatio populus Romanus arabat.
Mox etiam fractis ætate, ac punica passis
Prælia, uel Pyrrhū immanem, gladiosq; molossos;
Tandem pro multis uix iugera bina dabantur
Vulneribus, merces ea sanguinis, atq; laboris
Nullis uisa unquam meritis minor, aut ingratæ
Curta fides patriæ, saturabat glebula talis
Patrem ipsum, turbamq; casæ, qua fœta iacebat
Vxor, & infantes ludebant quattuor, unus
Vernula, tres domini, sed magnis fratribus horum
A' scrobe, uel sulco redeuntibus altera cœna
Amplior, & grandes fumabant pultibus ollæ.
Nunc modus hic agri nostro non sufficit horto.
Inde ferè scelerum causæ, nec plura uenena
Miscuit, aut ferro grassatur sæpius ullum
Humanæ mentis uitium, quàm sæua cupido
Indomiti census. nam diues qui fieri uult,
Et cito uult fieri, sed quæ reuerentia legum?
Quis metus, aut pudor est unq̃ properantis auari?

Vinite contenti casulis, & collibus istis
O pueri Marsus dicebat, & Hernicus olim,
Vestinusq; senex, panem quæramus aratro,
Qui satis est mensis, laudant hoc numina ruris,
Quorum ope, & auxilio gratæ post munus aristæ
Contingunt homines ueteris fastidia quercus.
Nil uetitum fecisse uolet, quem non pudet alto
Per glaciem perone tegi, qui summouet euros
Pellibus inuersis. peregrina, ignotaq; nobis
Ad scelus, atq; nefas, quodcunq; est, purpura ducit.
Hæc illi ueteres præcepta minoribus, at nunc
Post finem autumni media de nocte supinum
Clamosus iuuenem pater excitat, accipe ceras,
Scribe puer, uigila, causas age, perlege rubras
Maiorum leges, aut uitem posce libello.
Sed caput intactum buxo, naresq; pilosas
Annotet, & grandes miretur Lælius alas.
Dirue Maurorum Attegias, castella Brigantum,
Vt locuplètem aquilam tibi sexagesimus annus
Afferat, aut longos castrorum ferre labores
Si piget, & trepido soluunt tibi cornua uentrem
Cum lituis audita, pares, quod uendere possis
Pluris dimidio, nec te fastidia mercis
Vllius subeant ablegandæ Tyberim ultra,
Nec credas ponendum aliquid discriminis inter
Vnguenta, & corium. lucri bonus est odor ex re
Qualibet, illa tuo sententia semper in ore
Versetur dijs, atq; ipso Ioue digna poetæ.
Vnde habeas quærit nemo, sed oportet habere.
Hoc monstrant uetulæ pueris poscentibus assem,

H oc discunt omnes ante alpha, & beta puellæ.
T alibus instantem monitis quęcunq; parentem
S ic possum affari, dico uanissime, quis te
F estinare iubet? meliorem præsto magistro
D iscipulum, securus abi, uinceris ut Aiax
P raeterijt Thelamonem, ut Peléa uicit Achilles.
P arcendum est teneris, non dũ impleuere medullas
N atiuæ mala nequitiæ, cum pectore barbam
C œperit, & longi mucronem admittere cultri,
F alsus erit testis, uendet periuria summa
E xigua, Cereris tangens aramq;, pedemq;.
E latam iam crede nurum, si limina uestra
M ortifera cum dote subit, quibus illa premetur
P er somnum digitis? nam quæ terraq;, mariq;
A cquirenda putes, breuior uia conferet illi.
N ullus enim magni sceleris labor. hæc ego nunq̃
M andaui dices olim, nec talia suasi,
M entis causa malæ tamen est & origo penes te.
N am quisquis magni census præcepit amorem,
E t leuo monitu pueros producit auaros,
E t qui per fraudes patrimonia conduplicare
D at libertatem, & totas effudit habenas
C urriculo, quem si reuoces subsistere nescit,
E t te contempto rapitur, metisq; relictis.
N emo satis credit tantum delinquere, quantum
P ermittas, adeo indulgent sibi latius ipsi.
C um dicis iuueni stultum, qui donet amico,
Q ui paupertatem leuet, attollatq; propinqui,
E t spoliare doces, & circunscribere, & omni
C rimine diuitias acquirere, quarum amor in te est.

Quantus

Quantus erat patriæ Decorũ in pectore, quantum
Dilexit Thebas, si Græcia uera, Menœceus,
In quarum sulcis legiones dentibus anguis
Cum clypeis nascuntur, et horrida bella capessunt
Continuo, tanquam et tubicen surrexerit una.
Ergo ignem, cuius scintillas ipse dedisti,
Flagrantem late, & rapientem cuncta uidebis.
Nec tibi parcetur misero, trepidumq; magistrum
In cauea magno fremitu Leo tollet alumnus.
Nota mathematicis genesis tua, sed graue tardas
Expectare colos, morieris stamine non dum
Abrupto, iam nunc obstas, & uota moraris,
Iam torquet iuuenem longa, & ceruina senectus.
Ocyus Archigenẽ quære, atq; eme, quod Mithridates
Composuit, si uis aliam decerpere ficum,
Atq; alias tractare rosas, medicamen habendum est,
Sorbere ante cibum quod debeat aut pater, aut rex.
Monstro uoluptatem egregiam, cui nulla theatra,
Nulla æquare queas prætoris pulpita lauti,
Si spectas quanto capitis discrimine constant
Incrementa domus, ærata multus in arca
Fiscus, & ad uigilem ponendi castora nummi,
Ex quo Mars ultor galeam quoq; perdidit, & res
Non potuit seruare suas. ergo omnia Floræ,
Et Cereris licet, & Cybeles aulæa relinquas,
Tanto maiores humana negotia ludi.
An magis oblectant animum iactata petauro
Corpora? quiq; solent rectum descendere funem?
Quàm tu, corycia semper qui puppe moraris,
Atq; habitas Coro semper tollendus, & Austro

Perditus a' siculis saci mercator olentis?
Qui gaudes pingue antiquæ de littore Cretæ
Passum, & municipes Iouis aduexisse lagenas?
Hic tamen ancipiti figens uestigia planta
Victum illa mercede parat, brumamq; famemq;
Illa reste cauet. tu propter mille talenta,
Et centum uillas temerarius. aspice portus,
Et plenum magnis trabibus mare. plus hoïum ẽ iam
In pelago, ueniet classis quocunq; uocarit
Spes lucri, nec Carpathium, getulaq; tantum
Aequora transiliet, sed longe Calpe relicta,
Audiet herculeo stridentem gurgite solem.
Grande operæpretium est, ut tenso folle reuerti
Inde domum possis, tumidaq; superbus aluta
Oceani monstra, & iuuenes uidisse marinos.
Non unus mentes agitat furor, ille sororis
In manibus uultu Eumenidum terretur, & igni,
Hic boue percusso mugire Agamemnona credit,
Aut Ithacum, parcat tunicis licet, atq; lacertis,
Curatoris eget, qui nauem mercibus implet
Ad summum latus, & tabula distinguitur unda,
Cum sit causa mali tanti, & discriminis huius
Concisum argentum in titulos, faciesq; minutas.
Occurrunt nubes, & fulgura, soluite funem
Frumenti dominus clamat, piperisq; coemptor,
Nil color hic cœli, nil fascia nigra minatur,
Aestiuum tonat infelix, ac forsitan ipsa
Nocte cadet fractis trabibus, fluctuq; premetur
Obrutus, & zonam læua morsuq; tenebit.
Sed cuius uotis modo non suffecerat aurum

Quod Tagus, & rutila uoluit Pactolus arena,
F rigida sufficient uelantes inguina panni,
E xiguusq; cibus, mersa rate naufragus assem
D um rogat, & picta se tempestate tuetur.
T antis parta malis, cura maiore, metuq;
S eruantur, misera est magni custodia census.
D ispositis prædiues hamis uigilare cohortem
S eruorum noctu Licinus iubet, attonitus pro
E lectro, signisq; suis, phrygiaq; columna,
A tq; ebore, & lata testudine. dolia nudi
N on ardent cynici, si fregeris, altera fiet
C ras domus, atq; eadem plumbo cõmissa manebit.
S ensit Alexander, testa cum uidit in illa
M agnum habitatorem, quanto felicior hic, qui
N il cuperet, quàm qui totum sibi posceret orbem,
P assurus gestis æquanda pericula rebus.
N ullum numen abest, si sit prudentia, sed te
N os facimus Fortuna deam. mensura tamen quæ
S ufficiat census, siquis me consulat, edam.
I n quantum sitis, atq; fames, & frigora poscunt,
Q uantum Epicure tibi paruis suffecit in hortis,
Q uantum socratici ceperunt ante penates,
N unquam aliud natura, aliud sapientia dicit.
A cribus exemplis uideor te claudere, misce
E rgo aliquid nostris de moribus, effice summam
B is septem ordinibus, quam lex dignatur Othonis,
H æc quoq; si rugam trahit, extenditq; labellum,
S ume duos equites, fac tertia quadringenta,
S i non dum impleui gremium, si panditur ultra
N ec Crœsi fortuna unquam, nec persica regna

S ufficient animo, nec diuitiæ Narcissi,
I ndulsit Cæsar cui Claudius omnia, cuius
P aruit imperijs uxorem occidere iussus.

SATYRA QVINTADECIMA.

Q Vis nescit Volusi Bithynice qualia demens
Aegyptus portēta colat? Crocodilō adorat
Pars hæc, illa pauet saturā serpētibus ibim
E ffigies sacri nitet aurea Cercopitheci,
D imidio magicæ resonant ubi Memnone chordæ.
A tq; uetus Thebe centum iacet obruta portis.
I llic cæruleos, hic piscem fluminis, illic
O ppida tota canem uenerantur, nemo Dianam,
P orrum, & cepe nefas uiolare, ac frangere morsu.
O sanctas gentes, quibus hæc nascuntur in hortis
N umina, lanatis animalibus abstinet omnis
M ensa. nefas illic fœtum iugulare capellæ,
C arnibus humanis uesci licet, attonito cum
T ale super cœnam facinus narraret Vlysses
A lcinoo, bilem, aut risum fortasse quibusdam
M ouerat, ut mendax aretalogus. in mare nemo
H unc abicit sæua dignum, uerâq; Charybdi,
F ingentem immanes Læstrygonas, & Cyclopas?
N am citius Scyllam, uel concurrentia saxa
C yanes, plenos & tempestatibus utres
C rediderim, aut tenui percussum uerbere Circes,
E t cum remigibus grunisse Elpenora porcis,
T am uacui capitis populum Phæaca putauit,
S ic aliquis merito non dum ebrius, & minimū qui
D e corcyræa temētum duxerat urna,
S olus enim hoc Ithacus nullo sub teste canebat.

N os miranda quidem, sed nuper consule Vinco
G esta super calidæ referemus mœnia Copti,
N os uulgi scælus, & cunctis grauiora cothurnis.
N am scelus à Pyrrha, quanquam oia syrmata uoluas,
N ullus apud tragicos populus facit, accipe nostro
D ira quod exemplum feritas produxerit æuo.
I nter finitimos uetus, atq; antiqua simultas,
I mmortale odium, & nunquam sanabile uulnus,
A rdet adhuc Combos, & Tentira, summus utrinq;
I nde furor uulgo, quod numina uicinorum
O dit uterq; locus, cum solos credat habendos
E sse deos, quos ipse colit, sed tempore festo
A lterius populi rapienda occasio cunctis
V isa inimicorum primoribus, ac ducibus, ne
L ætum, hilaremq; diem, ne magnæ gaudia cœnæ
S entirent positis ad templa, & compita mensis,
P eruigiliq; toro, quem nocte, ac luce iacentem
S eptimus interea sol inuenit, horrida sanè
A egyptus, sed luxuria, quantum ipse notaui,
B arbara famoso non cedit ripa Canopo.
A dde quod & facilis uictoria de madidis, &
B læsis, atq; mero titubantibus, inde uirorum
S altatus nigro tibicine, qualiacunq;
V nguenta, & flores, multæq; in fronte coronæ,
H inc ieiunum odium. sed iurgia prima sonare
I ncipiunt animis ardentibus. hæc tuba rixæ
D ehinc clamore pari concurritur, & uice teli
S æuit nuda manus, paucæ sine uulnere malæ
V ix cuiquam, aut nulli toto certamine nasus
I nteger, aspiceres iam cuncta per agmina uultus
D imidios, alias facies, & hiantia ruptis

O ssa genis, plenos oculorum sanguine pugnos.
L udere se credunt ipsi tamen, & pueriles
E xercere acies, quod nulla cadauera calcent,
E t sanæ quod tot rixantis millia turbæ
S i uiuunt omnes, ergo acrior impetus, & iam
S axa inclinatis per humum quæsita lacertis
I ncipiunt torquere, domestica seditione
T ela, nec hunc lapidem, quali se Turnus, & Aiax,
E t quo Tydides percussit pondere coxam
A eneæ, sed quem ualeant emittere dextræ
I llis dissimiles, & nostro tempore natæ.
N am genus hoc uiuo iam decrescebat Homero.
T erra malos homines nunc educat, atq; pusillos.
E rgo deus quicunq; aspexit, ridet, & odit.
A' diuerticulo repetatur fabula, postquam
S ubsidijs aucti, pars altera promere ferrum
A udet, & infestis pugnam instaurare sagittis,
T erga fugæ celeri præstantibus omnibus instant,
Qui uicina colunt umbrosæ Tentira palmæ.
L abitur hic quidam nimia formidine cursum
P ræcipitans, capiturq;, ast illum in plurima sectum
F rusta, ac particulas, ut multis mortuus unus
S ufficeret, totum corrosis ossibus edit
V ictrix turba, nec ardenti decoxit aheno,
A ut uerubus longum usqueadeo, tardumq; putauit
E xpectare focos, contenta cadauere crudo.
H inc gaudere libet, quod non uiolauerit ignem,
Q uem summa cœli raptum de parte Prometheus
D onauit terris, elemento gratulor, & te
E xultare reor, sed qui mordere cadauer
S ustinuit, nihil unquam hac carne libentius edit.

Nam scælere in tanto ne quæras, & dubites, an
Prima uoluptatem gula senserit, ultimus autem
Qui stetit absumpto iam toto corpore, ductis
Per terram digitis aliquid de sanguine gustat.
Vascones (fama est) alimentis talibus usi
Produxere animas, sed res diuersa, sed illic
Fortunæ inuidia est, bellorumq; ultima, casus
Extremi, longæ dira obsidionis egestas.
Huius enim, quod nunc agitur, miserabile debet
Exemplum esse cibi, sicut modo dicta mihi gens
Post omnes herbas, post cuncta animalia, quicquid
Cogebat uacui uentris furor, hostibus ipsis
Pallorem, ac maciem, et tenues miserantibus artus,
Membra aliena fame lacerabant, esse parati
Et sua. quisnã hominum ueniã dare, quis'ue deorũ
Viribus abnuerit dira, atq; immania passis,
Et quibus ipsorum poterant ignoscere manes,
Quorum corporibus uescebantur? melius nos
Zenonis præcepta monent, nec enim omnia, quædã
Pro uita facienda putat, sed Cantaber unde
Stoicus, antiqui præsertim ætate Metelli?
Nunc totus graias, nostrasq; habet orbis Athenas.
Gallia causidicos docuit facunda Britanos,
De conducendo loquitur iam rhetore Thule.
Nobilis ille tamen populus, quem diximus, & par
Virtute, atq; fide, sed maior clade Sagunthus
Tale quid excusat, mæotide sæuior ara
Aegyptus, quippe illa nefandi taurica sacri
Inuentrix, homines (ut iam quæ carmina tradunt,
Digna fide credas) tantum immolat, ulterius nil
Aut grauius cultro timet hostia. quis modo casus

Impulit hos? quæ tanta fames, infestaq; uallo
Arma coëgerunt, tam detestabile monstrum
Audere? an ne aliam terra memphitide sicca
Inuidiam facerent nolenti surgere Nilo?
Qua nec terribiles Cymbri, nec Britones unquam,
Sauromatæq; truces, aut immanes Agathyrsi
Hac sæuit rabie imbelle, & inutile uulgus
Paruula fictilibus solitum dare uela phaselis,
Et breuibus pictæ remis incumbere testæ.
Nec pœnam sceleri inuenies, nec digna parabis
Supplicia his populis, in quorum mente pares sunt,
Et similes ira, atq; fames, mollissima corda
Humano generi dare se natura fatetur,
Quæ lachrymas dedit, hæc nostri ps optima sensus,
Plorare ergo iubet causam lugentis amici,
Squaloremq; rei, pupillum ad iura uocantem
Circunscriptorem, cuius manantia fletu
Ora puellares faciunt incerta capilli
Naturæ imperio gemimus cum funus adultæ
Virginis occurrit, uel terra clauditur infans,
Et minor igne rogi quis eni bonus, aut face dignus
Arcana, qualem Cereris uult esse sacerdos,
Vlla aliena sibi credat mala? separat hæc nos
À grege mutorum, atq; ideo uenerabile soli
Sortiti ingenium, diuinorumq; capaces,
Atq; exercendis, capiendisq; artibus apti
Sensum à cœlesti demissum traximus arce,
Cuius egent prona, & terram spectantia, mundi
Principio indulsit communis conditor illis
Tantum animas, nobis animũ quoq;, mutuus ut nos
Affectus petere auxilium, & præstare iuberet,

D isperſos trahere in populum, & migrare uetuſto
D e nemore, & proauis habitatas linquere ſyluas,
A edificare domos, laribus coniungere noſtris
T ectum aliud, tutos uicino limine ſomnos
V t collata daret fiducia, protegere armis
L apſum, aut ingenti nutantem uulnere ciuem,
C ommuni dare ſigna tuba, defendier iiſdem
T urribus, atq; una portarum claue teneri.
S ed iam ſerpentum maior concordia, parcit
C ognatis maculis ſimilis fera. quando Leoni
F ortior eripuit uitam Leo? quo nemore unquam
E xpirauit aper maioris dentibus apri?
I ndica tigris agit rabida cum tigride pacem
P erpetuam, ſæuis inter ſe conuenit urſis.
A st homini ferrum letale incude nefanda
P roduxiſſe parum eſt, cum raſtra, & ſarcula tantũ
A ſſueti coquere, & marris, ac uomere laſſi
N eſcierint primi gladios excudere fabri.
A ſpicimus populos, quorum non ſufficit iræ
O cidiſſe aliquem, ſed pectora, brachia, uultum.
C rediderint genus eſſe cibi, quid diceret ergo,
V el quò non fugeret, ſi nunc hæc monſtra uideret
P ythagoras? cunctis animalibus abſtinuit qui
T anquã homine, et uentri indulſit nõ omne legumen?

SATYRA SEXTADECIMA.

Vis numerare queat felicis præmia Galle
q Militiæ? nam ſi ſubeantur proſpera caſtra,
Me pauidum excipiet tironẽ porta ſecundo
S ydere. plus etenim fati ualet ora benigni,
Quàm ſi nos Veneris commendet epiſtola Marti,

Et famā genitrix quæ delectatur arena.
Commoda tractemus primum communia, quorum
Haud minimum illud erit, ne te pulsare togatus
Audeat, immo et si pulsetur, dissimulet, nec
Audeat excussos prætori ostendere dentes,
Et nigram in facie tumidis liuoribus offam,
Atq; oculos medico nil promittente relictos.
Bardiacus iudex datur hæc punire uolenti
Calceus, & grandes magna ad subsellia suræ,
Legibus antiquis castrorum, & more Camilli
Seruato, miles ne cuallum litiget extra,
Et procul à signis. iustissima centurionum
Cognitio est igitur de milite, nec mihi deerit
Vltio, si iustæ defertur causa querelæ.
Tota cohors tamen est inimica, omnesq; manipli
Consensu magno officiunt, curabitis, ut sit
Vindicta grauior, quàm iniuria? dignum erit ergo
Declamatoris mutinensis corde Vagelli,
Cum duo crura habeas offendere tot caligatos,
Millia clauorum. quis tam procul absit ab urbe?
Præterea, quis tam Pylades, molem aggeris ultra
Vt ueniat? lachrymæ siccentur protinus, & se
Excusaturos non sollicitemus amicos.
Da testem, iudex quem dixerit, audeat ille
Nescio quis, pugnos uidit qui dicere uidi,
Et credam dignum barba, dignumq; capillis
Maiorum, citius falsum producere testem
Contra paganum possis, quàm uera loquentem,
Contra Fortunam armati, contraq; pudorem.
Præmia nunc alia, atq; alia emolumenta notemus
Sacramentorum, conuallem ruris auiti

Improbus, aut campum mihi si uicinus ademit,
Aut sacrum effodit medio de limite saxum,
Quod mea cum uetulo coluit puls annua libo,
Debitor aut sumptos pergit non reddere nummos,
Vana superuacui dicens chirographa ligni,
Expectandus erit, qui lites inchoet, annus
Totius populi, sed tunc quoq; mille ferenda
Tædia, mille moræ, toties subsellia tantum
Sternuntur, iam facundo ponente lacernas
Cæditio, & Fusco iam micturiente, parati
Digredimur, lentaq; fori pugnamus arena.
At illis, quos arma tegunt, & Balteus ambit,
Quod placitum est, illis præstatur tempus agendi,
Nec res atteritur longo sufflamine litis.
Solis præterea testandi militibus ius
Viuo patre datur, nam quæ sunt parta labore
Militiæ, placuit non esse in corpore census,
Omne tenet cuius regimen pater. ergo Coranum
Signorum comitem, castrorumq; æra merentem
Quamuis iã tremulus captat pater, hũc labor æquus
Prouehit, & pulchro reddit sua dona labori.
Ipsius certe ducis hoc referre uidetur,
Vt qui fortis erit, sit felicissimus idem,
Vt læti phaleris omnes, & torquibus omnes.

VENETIIS IN AEDIBVS ALDI,
ET ANDREAE SOCERI.

AVLI FLACCI PERSII IN SATYRAS PROLOGVS.

EC FONTE *labra prolui caballino,*
n *Nec in bicipiti ſomniaſſe Parnaſſo*
Memini, ut repente ſic poeta prodirem.
Heliconidas, pallidam'q; pyrenen
Illis relinquo, quorum imagines lambunt
Ederæ ſequaces. ipſe ſemipaganus
Ad ſacra uatum carmen affero noſtrum.
Quis expediuit Pſitaco ſuum χαῖρε,
Picas'q; docuit noſtra uerba conari?
Magiſter artis, ingeni'q; largitor
Venter, negatas artifex ſequi uoces,
Quod ſi doloſi ſpes refulſerit nummi,
Coruos poetas, & poetridas picas
Cantare credas pegaſeium melos.

SATYRA PRIMA.

Curas hominũ, ó quãtũ eſt in rebus inane.
ó *Quis leget hæc? min tu iſtud ais? nemo her*
cule, nemo?
Vel duo, uel, nemo. turpe, & miſerabile, quare?
Næ mihi Pulydamas, & troiades Labeonem
Prætulerint. nugæ, non ſiquid turbida Roma
Eleuet, accedas, examen ue improbum in illa
Caſtiges trutina, nec te quæſiueris extra.
Nam Romæ quis non? ah ſi fas dicere. ſed fas.
Tunc, cum ad caniciem, & noſtrũ iſtud uiuere triſte
Aſpexi, & nucibus facimus quæcunq; relictis,

C um sapimus patruos, tunc tunc ignoscite, nolo.
Quid faciam? sed sum petulāti splene cachinno.
S cribimus inclusi, numeros ille, hic pede liber
G rāde aliquid, qđ pulmo animæ prælargus anhelet.
S cilicet hæc populo pexusq;, togaq; recenti,
E t natalitia tandem cum sardonyce albus,
S ede legens celsa liquido cum plasmate guttur
M obile colluerit patranti fractus ocello,
H ic neq; more probo uideas, neq; uoce serena
I ngentes trepidare Titos, cum carmina lumbum
I ntrant, & tremulo scalpuntur ubi intima uersu.
T un'uetulæ auriculis alienis colligis escas?
A uriculis, quibus & dicas cute perditus ohe
Quid didicisse, nisi hoc fermentum, & quæ semel intus
I nnata est rupto iecore exierit caprificus?
E n pallor, seniumq;, o' mores, usque adeo'ne
S cire tuum nihil est, nisi te scire hoc sciat alter?
A t pulchrum est digito monstrari, & dicier hic est.
T en' cirratorum centum dictata fuisse
P ro nihilo pendas? ecce inter pocula quærunt
R omulidæ saturi, quid dia poemata narrent.
H ic aliquis, cui circum humeros hyacīthina læna est
R ancidulum quiddam balba de nare locutus
P hyllidas, hypsipylas, uatum & plorabile siquid
E liquat, & tenero supplantat uerba palato,
A ssensere uiri. nunc non cinis ille poetæ
F elix? nunc leuior cippus non imprimit ossa?
L audant conuiuæ. nunc non ē manibus illis,
N unc non ē tumulo, fortunataq; fauilla,
N ascentur uiolæ? rides ait & nimis uncis

N aribus indulges. an erit, qui uelle recuset
O s populi meruisse, & cedro digna locutus
L inquere? nec scombros metuētia carmina, nec thus?
Q uisquis es ô, modo quem ex aduerso dicere feci,
N on ego, cum scribo, si forte quid aptius exit,
Q uando hæc rara auis est, siquid tamen aptius exit,
L audari metuam. neq; enim mihi cornea fibra est,
S ed recti finemq;, extremumq; esse recuso
E uge tuum, & belle. nam belle hoc excute totum.
Q uid non intus habet? non hic est ilias Acci
E bria ueratro, non siqua elegidia crudi
D ictarunt proceres, nô quidquid deniq; lectis
S cribitur in citreis. calidum scis ponere sumen,
S cis comitem horridulum trita donare lacerna.
E t uerum inquis amo, uerum mihi dicite de me.
Q ui pote? uis dicam? nugaris, cum tibi calue
P inguis aqualiculus propenso sexquipede extet.
O Iane, à tergo quem nulla ciconia pinsit,
N ec manus auriculas imitata est mobilis albas,
N ec linguæ quantum sitiat canis appula, tantum.
V os ô patricius sanguis, quos uiuere fas est
O ccipiti cæco, posticæ occurrite sannæ.
Q uis populi sermo est? quis enim nisi carmina molli
N unc demum numero fluere, ut per leue seueros
E ffundat iunctura ungues? scit tendere uersum
N on secus, ac si oculo rubricam dirigat uno.
S iue opus in mores, in luxum, & prandia regum,
D icere res grandes nostro dat musa poetæ.
E cce modo heroas sensus afferre uidemus
N ugari solitos græce, nec ponere lucum

Artifices, nec rus saturum laudare, ubi corbes
Et focus, & porci, & fumosa parilia fœno,
Vnde Remus, sulcoq; terens dentalia Quinti,
Cum trepida ante boues dictatorem induit uxor,
Et tua aratra domum lictor tulit. euge poeta.
Est nunc brisei quem uenosus liber Accij,
Sunt quos Pacuuiusq;, & uerucosa moretur
Antiopa erumnis cor luctificabile fulta.
Hos pueris monitus patres infundere lippos
Cum uideas, quæris'ne, unde hæc sartago loquendi
Venerit in linguas? unde istud dedecus, in quo
Trossulus exultat tibi per subsellia leuis?
Nil'ne pudet capiti non posse pericula cano
Pellere? quin tepidum hoc optes audire decenter.
Fur es ait Pedio, Pedius quid? crimina rasis
Librat in antithetis, doctas posuisse figuras
Laudatur. bellum hoc, hoc bellũ? an Romule ceues?
Men' moueat quippe? & cantet si naufragus, assem
Protulerim? cantas, cum fracta te in trabe pictum
Ex humero portes? uerum, nec nocte paratum
Plorabit, qui me uolet incuruasse querela.
Sed numeris decor est, & iunctura abdita crudis.
Claudere sic uersum didicit, berecynthius Atys,
Et qui cœruleum dirimebat Neréa delphin.
Sic costam longo subduximus Appenino.
Arma uirum, nõ'ne hoc spumosum, et cortice pingui,
Vt ramale uetus uegrandi subere coctum?
Quidnam igitur tenerum, et laxa ceruice legendum?
Torua mimalloneis implerunt cornua bombis,
Et raptum uitulo caput ablatura superbo

B assaris, & lyncem Mænas flexura corymbis
E uion ingeminat, reparabilis adsonat echo.
H æc fierent si testiculi uena ulla paterni
V iueret in nobis? summa delumbe saliua
H oc natat in labris, et in udo est Mænas, & Atys,
N ec pluteum cædit, nec demorsos sapit ungues.
S ed quid opus teneras mordaci radere uero
A uriculas? uide sis ne maiorum tibi forte
L imina frigescant. sonat hic de nare canina
L ittera. per me equidem sint omnia protinus alba,
N il moror. euge omnes omnes bene miræ eritis res.
H oc iuuat, hic inquis, ueto quisquam faxit oletum.
P inge duos angues, pueri sacer est locus, extra
M eiite, discedo. secuit Lucilius urbem,
T e Lupe, te Muti, et genuinum fregit in illis.
O mne uafer uitium ridenti Flaccus amico
T angit, & admissus circum præcordia, ludit,
C allidus excusso populum suspendere naso.
M en mutire nefas, nec clàm, nec cum scrobe nusquã?
H ic tamen infodiam, uidi, uidi ipse libelle,
A uriculas asini quis non habet? hoc ego opertum,
H oc ridere meum tam nil nulla tibi uendo
I liade, audaci quicunq; afflate Cratino,
I ratum Eupolidem prægrandi cum sene palles,
A spice & hæc, si forte aliquid decoctius audis.
I nde uaporata lector mihi ferueat aure,
N on hic, qui in crepidas graiorum ludere gestit
S ordidus, & lusco qui possit dicere lusce
S ese aliquem credens, italo quod honore supinus
F regerit heminas Arreti ædilis iniquas,

Nec qui abaco numeros, & secto in puluere metas
Scit risisse uafer, multum gaudere paratus
Si cynico barbam petulans Nonaria uellat,
His mane edictum, post prandia Callirhoendo.

SATYRA SECVNDA.

hVnc Macrine diem numera meliore lapillo,
Qui tibi labentes apponit candidus annos.
Funde merum Genio, non tu prece poscis emaci,
Quæ nisi seductis nequeas committere diuis.
At bona pars Procerum tacita libabit acerra.
Haud cuiuis promptũ est murmurq; humilesq; susurros
Tollere de templis, & aperto uiuere uoto.
Mens bona, fama, fides, hæc clare, et ut audiat hospes,
Illa sibi introrsum, & sub lingua immurmurat, o si,
Ebullat patrui præclarum funus, & o si
Sub rastro crepet argenti mihi seria dextro
Hercule, pupillum'ue utinam, quẽ proximus hæres
Impello, expungam, nam & est scabiosus, & acri
Bile tumet. Nerio iam tertia conditur uxor.
Hæc sancte ut poscas, tyberino in flumine mergis
Mane caput bis, terq; & noctem flumine purgas.
Heus age responde, minimum est, quod scire laboro,
De Ioue quid sentis? est' ne ut præponere cures
Hunc cuiquam? cui nam? uis Staio? an scilicet hæres
Quis potior iudex, puerís'ue quis aptior orbis?
Hoc igitur, quo tu Iouis aurem impellere tentas,
Dic agedum Staio, pro Iuppiter o' bone clamet
Iuppiter, at sese non clamet Iuppiter ipse?
Ignouisse putas, quia, cum tonat, ocyus ilex

Sulfure discutitur sacro, quã tuq;, domusq;?
An quia non fibris ouium, Ergennaq; iubente
Triste iaces lucis, euitandumq; bidental,
Icirco stolidam præbet tibi uellere barbam
Iuppiter? aut quidnam est, qua tu mercede deorum
Emeris auriculas pulmone, & lactibus unctis?
Ecce auia, aut metuens diuûm matertera cunis
Exemit puerum, frontemq;, atq; uda labella
Infami digito, & lustralibus ante saliuis
Expiat urentes oculos inhibere perita.
Tunc manibus quatit, et spem macrã supplice uoto
Nunc Licini in campos, nunc Crassi mittit in ædes.
Hunc optent generum rex, et regina, puellæ
Hunc rapiant, quicquid calcauerit hic, rosa fiat.
Ast ego nutrici non mando uota, negato
Iuppiter hæc illi, quãuis te albata rogarit.
Poscis opem neruis, corpusq; fidele senectæ,
Esto age, sed grandes patinæ, tuccetaq; crassa
Adnuere his superos uetuere, Iouemq; morantur.
Rem struere exoptas cæso boue, Mercuriumq;
Arcessis fibra, da fortunare penates,
Da pecus, & gregibus fœtum. Quo pessime pacto,
Tot tibi cum in flamma iunicum omenta liquescãt?
Attamen hic extis, & opimo uincere ferto
Intendit, iam crescit ager, iam crescit ouile,
Iam dabitur, iam iam, donec deceptus, & expes
Nequaquam fundo suspiret nummus in imo.
Si tibi cratêras argenti, incusaq; pingui
Auro dona feram, sudes, et pectore leuo
Excutiat guttas, lætari prætrepidum cor.

H inc illud subijt, auro sacras quod ouato
P erducas facies. nam fratres inter ahenos,
S omnia pituita, qui purgatissima mittunt,
P ræcipui sunto, sitq́; illis aurea barba,
A urum uasa Numæ, saturniáq; impulit æra,
V estalesq́; urnas, & thuscum fictile mutat.
O\` curuæ in terris animæ, & cœlestium inanes,
Quid iuuat hoc templis nostros immittere mores?
E t bona dis ex hac scelerata ducere pulpa?
H æc sibi corrupto casiam dissoluit oliuo,
H æc calabrum coxit uitiato murice uellus,
H æc baccam conchæ rasisse, & stringere uenas
F eruentis massæ crudo de puluere iussit.
P eccat & hæc, peccat, uitio tamen utitur, at uos
D icite pontifices in sacro quid facit aurum?
N empe hoc, quod Veneri donatæ à uirgine puppæ.
Quin damus id superis, de magna quod dare lance
N on possit magni Messalæ lippa propago,
C ompositum ius, fasq́; animi, sanctosq́; recessus
M entis, & incoctum generoso pectus honesto,
H oc cedo, ut admoueam templis, & farre litabo.

SATYRA TERTIA.

n Empe hoc assidue. iã clarũ mane fenestras
Intrat, & angustas extendit lumine rimas.
Stertimus, indomitum qđ despumare falernũ
S ufficiat quinta dum linea tangitur umbra.
E n quid agis? siccas insana canicula messes
I andudum coquit, & patula pecus oẽ sub ulmo est,
V nus ait comitum, uerum'ne? ita'ne? ocyus adsit

Huc aliquis. nemon'? turgeſcit uitrea bilis,
Findor ut Arcadiæ pecuaria rudere dicas.
Iam liber, & bicolor poſitis membrana capillis,
Inq; manus chartæ, nodoſáq; uenit arundo.
Tum querimur craſſus calamo quod pẽdeat humor,
Nigra quod infuſa uaneſcat ſepia lympha,
Dilutas querimur geminet, quod fiſtula guttas.
O' miſer, inq; dies ultra miſer, hucine rerum
Venimus? at cur non potius, teneróq; columbo,
Et ſimilis regum pueris pappare minutum
Poſcis? & iratus mammæ lallare recuſas?
An tali ſtudeam calamo? cui uerba? quid iſtas
Succinis ambages? tibi luditur, effluis amens.
Contemnêre, ſonat uitium percuſſa maligne
Reſpondet uiridi non cocta fidelia limo.
Vdũ, et molle lutũ es, nũc nunc properãdus, et acri
Fingendus ſine fine rota, ſed rure paterno
Eſt tibi far modicum, purum, & ſine labe ſalinum,
Quid metuas? cultrix'q; foci ſecura patella.
Hoc ſatis? an deceat pulmonem rumpere uentis,
Stemmate quod thuſco ramum milleſime ducis,
Cenſorem'ue tuum, uel quod trabeate ſalutas?
Ad populum phaleras. ego te intus, et incute noui.
Non pudet ad morem diſcincti uiuere Naccæ?
Sed ſtupet hic uitio, & fibris increuit opimum
Pingue, caret culpa, neſcit quid perdat, & alto
Demerſus ſumma rurſum non bullit in unda.
Magne pater diuûm ſæuos punire tyrannos
Haud alia ratione uelis, cum dira libido
Mouerit ingenium, feruenti tincta ueneno,

Virtutem uideant, intabescantq; relicta.
Anne magis Siculi gemuerunt æra iuuenci,
Et magis auratis pendens laquearibus ensis,
Purpureus subter ceruices terruit, imus
Imus præcipites quã si sibi dicat, & intus
Palleat infelix, quod proxima nesciat uxor?
Sæpe oculos, memini, tangebam paruus oliuo,
Grandia si nollem morituri uerba Catonis
Discere, & insano multum laudanda magistro,
Quæ pater adductis sudans audiret amicis.
Iure etenim id summum, quid dexter senio ferret,
Scire erat in uoto, damnosa canicula quantum
Raderet, angustæ collo non fallier orcæ,
Neu quis callidior buxum torquere flagello.
Haud tibi inexpertum est curuos deprẽdere mores,
Quæq; docet sapiens braccatis illita Medis
Porticus insomnis, quibus indetonsa iuuentus
Inuigilat siliquis, & grandi pasta polenta.
Et tibi quæ Samios diduxit littera ramos,
Surgentem dextro monstrauit limite callem.
Stertis adhuc? laxumq; caput compage soluta
Oscitat hesternum dissutis undiq; malis?
Est aliquid quò tendis, & in quo dirigis arcum?
An passim sequeris coruos, testáq;, lutoq;,
Securus quò pes ferat, atq; ex tempore uiuis?
Elleborum frustra, cum iam cutis ægra tumebit,
Poscentes uideas, uenienti occurrite morbo.
Et quid opus Cratero magnos promittere montes?
Discite, ô miseri, & causas cognoscite rerum,
Quid sumus, aut quidnam uicturi gignimur, ordo

Quis datus, aut metæ quà mollis flexus, & unde,
Quis modus argento, quid fas optare, quid asper
Vtile nummus habet, patriæ, carisq; propinquis
Quantum elargiri deceat, quem te Deus esse
Iussit, & humana qua parte locatus es in re.
Disce, neque inuideas quod multa fidelia putet
In locuplete penu defensis pinguibus umbris
Et piper, & pernæ Marsi monimenta clientis,
Mænaq; quod prima non dum defecerat orca.
Hic aliquis de gente hircosa centurionum
Dicat, quod satis est, sapio mihi, non ego curo
Esse quod Archesilas, ærumnosiq; Solones
Obstipo capite, & figentes lumine terram
Murmura cum secum, & rabiosa silentia rodunt,
Atq; exporrecto trutinantur uerba labello
Aegroti ueteris meditantem somnia, gignì
De nihilo nihil, in nihilum nil posse reuerti.
Hoc est, quod palles, cur quis non prandeat, hoc est.
His populus ridet, multumq; torosa iuuentus
Ingeminat tremulos naso crispante cachinnos.
Inspice nescio quid trepidat mihi pectus, & ægris
Faucibus exuberat grauis alitus, inspice sodes
Qui dicit medico iussus requiescere, postquam
Tertia compositas uidit nox currere uenas,
De maiore domo modice sitiente lagœna
Lenia loturo sibi surrentina rogauit.
Heus bone, tu palles, nihil est, uideas tamen istud
Quidquid id est, surgit tacite tibi lutea pellis.
At tu deterius palles, ne sis mihi tutor
Iampridem hunc sepeli, tu restas, perge, tacebo.

T urgidus hic epulis, atq; albo uentre lauatur
G utture sulfureas lente exhalante mephites.
S ed tremor inter uina subit, calidumq; trientem
E xcutit è manibus, dentes crepuere retecti.
V ncta cadunt laxis tunc pulmentaria labris.
H inc tuba, candelæ, tandemq; beatulus alto
C ompositus lecto, crassisq; lutatus amomis
I n portam rigidos calces extendit, at illum
H esterni capite induto subiere quirites.
T ange miser uenas, & pone in pectore dextram,
N il calet hic. summosq; pedes attinge, manusq;,
N on frigent, uisa est si forte pecunia, siue
C andida uicini subrisit molle puella,
C or tibi rite salit, positum est algente catino
D urum olus, & populi cribro decussa farina.
T entemus fauces, tenero latet ulcus in ore,
P utre quod haud deceat plebeia radere beta.
A lges cum excussit membris timor albus aristas.
N unc face supposita feruescit sanguis, & ira,
S cintillant oculi, dicisq;, facisq; quod ipse
N on sani esse hominis, non sanus iuret Orestes.

SATYRA QVARTA.

Em populi tractas, barbatū hoc crede magi-
r Dicere, sorbitio tollit quē dira cicutæ, (strū
Quo fretus? dic hoc magni pupille pericli.
S cilicet ingenium, & rerum prudentia uelox
A nte pilos uenit, dicenda, tacendaq; calles.
E rgo ubi commota feruet plebecula bile,
F ert animus calidæ fecisse silentia turbæ

Maiestate manus, quid deinde loquere? quirites
Hoc puto non iustum est, illud male, rectius istud.
Scis etenim iustum gemina suspendere lance
Ancipitis libræ, rectum discernis, ubi inter
Curua subit, uel cum fallit pede regula uaro,
Et potis es nigrum uitio præfigere theta.
Quin tu igitur summa nequicquam pelle decorus
Ante diem blando caudam iactare popello
Desinis? anticyras melior sorbere meracas.
Quæ tibi summa boni est? uncta uixisse patella
Semper, & assiduo curata cuticula sole.
Expecta haud aliud respondeat hæc anus. i nunc
Dinomaches ego sum, suffla, sum candidus, esto
Dum ne deterius sapiat pannutia Baucis,
Cum bene discincto cantauerit ocyma uernæ.
Vt nemo in sese tentat descendere, nemo,
Sed præcedēti spectatur mantica tergo.
Quæsieris. nostin Vettidi prædia, cuius
Diues arat curibus, quantum non miluus oberret?
Hunc ais? hunc, dijs iratis, genioq; sinistro
Qui quandoq; iugum pertusa ad compita figit,
Seriolæ ueteris metuens deradere limum
Ingemit, hoc bene sit tunicatum cum sale mordens
Cepe, & farratam pueris plaudentibus ollam,
Pannosam fecem morientis sorbet aceti.
At si unctus cesses, & figas in cute solem,
Est propè te ignotus cubito qui tangat, & acre
Despuat in mores, penemq;, arcanaq; lumbi
Runcantem, populo marcentes pandere uuluas.
Tu cum maxillis balanatum gausape pectas

I nguinibus, quare detonsus gurgulio extat?
Q uinq; palæstritæ licet hæc plantaria uellant,
E lixasq; nates labefactent forcipe adunca,
N on tamen ista filix ullo mansuescit aratro.
C edimus, inq; uicem præbemus crura sagittis.
V iuitur hoc pacto, sic nouimus, ilia subter
C æcum uulnus habes, sed lato balteus auro
P rotegit, ut mauis, da uerba, & decipe neruos
S i potes, egregium cum me uicinia dicat,
N on credam? uiso si palles improbe nummo,
S i facis in penem quidquid tibi uenit amarum,
S i puteal multa cautus uibice flagellas,
N equicquam populo bibulas donaueris aures,
R espice quod non es, tollat sua munera cerdo,
T ecum habita, noris quã sit tibi curta supellex.

SATYRA QVINTA.

A tibus hic mos est centũ sibi poscere uoces,
u Cẽtũ ora, et linguas optare ĩ carmina cẽtũ,
Fabula seu mœsto ponatur hiãda tragœdo,
V ulnera seu Parthi ducentis ab inguine ferrum.
Q uorsum hæc? aut quantas robusti carminis offas
I ngeris, ut par sit centeno gutture niti?
G rande locuturi nebulas Helicone legunto,
S iquibus aut Prognes, aut siquibus olla Thyestæ
F eruebit, sæpe insulso cœnanda Glyconi.
T u neq; anhelanti, coquitur dum massa camino
F olle premis uentos. nec clauso murmure raucus,
N escio quid tecum graue cornicaris inepte,
N ec scloppo tumidas itendis rumpere buccas,

V erba togæ sequeris, iunctura callidus acri
O re teris modico, pallentes radere mores
D octus, & ingenio culpam defigere ludo.
H inc trahe quæ dicas, mensamq; relinque Mycenis
C um capite, & pedibus, plebeiaq; prandia noris.
N on equidem hoc studeo, pullatis ut mihi nugis
P agina turgescat, dare pondus idonea fumo.
S ecreti loquimur. tibi nunc hortante camoena
E xcutienda damus præcordia, quantaq; nostræ
P ars tua sit Cornute animæ, tibi dulcis amice
O stendisse iuuat, pulsa dinoscere cautus
Q uid solidum crepet, & pictæ tectoria linguæ.
H ic ego centenas ausim deposcere uoces,
V t quantum mihi te sinuoso in pectore fixi,
V oce traham pura, totumq; hoc uerba resignent,
Q uod latet arcana non enarrabile fibra.
C um primum pauido custos mihi purpura cessit,
B ullaq; succinctis laribus donata pependit,
C um blandi comites, totaq; impune Suburra
P ermisit sparsisse oculos iam candidus umbo,
C umq; iter ambiguum est, & uitæ nescius error
D educit trepidas ramosa in compita mentes,
M e tibi supposui, teneros tu suscipis annos
S ocratico Cornute sinu, tunc fallere solers
A pposita intortos ostendit regula mores,
E t premitur ratione animus, uinciq; laborat,
A rtificemq; tuo ducit sub pollice uultum.
T ecum etenim longos memini consumere soles,
E t tecum primas epulis decerpere noctes,
V num opus, & requiem pariter disponimus ambo,

A tq; uerecunda laxamus seria mensa.
N on equidem hoc dubites amborum fœdere certo
C onsentire dies, & ab uno sydere duci,
N ostra uel æquali suspendit tempora libra
P arca tenax ueri, seu nata fidelibus hora
D iuidit in geminos concordia fata duorum,
S aturnumq; grauem nostro Ioue frangimus unà,
N escio quid certe est, quod me tibi temperat astrum.
M ille hominum species, & rerum discolor usus.
V elle suum cuique est, nec uoto uiuitur uno.
M ercibus hic italis mutat sub sole recenti
R ugosum piper, & pallentis grana cumini,
H ic satur irriguo mauult turgescere somno.
H ic campo indulget, hunc alea decoquit, ille
I n Venerem putris, sed cum lapidosa chiragra
F regerit articulos ueteris ramalia fagi,
T um crassos transisse dies, lucemq; palustrem,
E t sibi iam seri uitam ingemuere relictam.
A t te nocturnis iuuat impallescere chartis,
C ultor enim iuuenum purgatas inseris aures
F ruge cleantea. petite hinc iuuenesq;, senesq;
F inem animo certum, miserisq; uiatica canis,
C ras hoc fiet, idem cras fiet, quid? quasi magnum
N empe diem donas, sed cum lux altera uenit,
I am cras hesternum consumpsimus, ecce aliud cras
E gerit hos annos, & semper paulum erit ultra.
N am quãuis propè te, quãuis temone sub uno
V ertentem sese frustra sectabare canthum,
C um rota posterior curras, & in axe secundo.
L ibertate opus est, non hac ut quisq; Velina

Publius

Publius emeruit, scabiosum tesserula far
Possidet, heu steriles ueri, quibus una quiritem
Vertigo facit. hic dama est non tressis agaso?
Vappa, & lippus, & in tenui farragine mendax,
Verterit hunc dominus, momento turbinis exit
Marcus dama? papæ Marco spondente recusas
Credere tu nummos? Marco sub iudice palles?
Marcus dixit, ita est, assigna Marce tabellas.
Hæc mera libertas? hanc nobis pilea donant.
An quisquam est alius liber, nisi ducere uitam
Cui licet, ut uoluit? licet, ut uolo, uiuere, non sum
Liberior Bruto? Mendose colligis inquit
Stoicus hic aurem mordaci lotus aceto.
Hæc reliqua accipio, licet, ut uolo, uiuere, tolle.
Vindicta postquam meus à prætore recessi,
Cur mihi non liceat, iussit quodcunq; uoluntas
Excepto siquid Masuri rubrica uetauit?
Disce, sed ira cadat naso, rugosáq; sanna,
Cum ueteres auias tibi de pulmone reuello.
Non prætoris erat stultis dare tenuia rerum
Officia, atque usum rapidæ permittere uitæ.
Sambucam citius caloni aptaueris alto.
Stat contra ratio. & secretam gannit in aurem,
Ne liceat facere id, quod quis uitiauit agendo.
Publica lex hominum, naturáq; continet hoc fas,
Vt teneat uetitos inscitia debilis actus.
Diluis helleborum certo compescere puncto;
Nescius examen, uetat hoc natura medendi.
Nauim si poscat sibi peronatus arator
Luciferi rudis, exclamet Melicerta perisse

Frontem de rebus tibi recto uiuere talo
Ars dedit, & ueri speciem dignoscere calles,
Nequa sub ærato mendosum tinniat auro,
Quæq; sequenda forent, & quæ uitanda uicissim,
Illa prius creta, mox hæc carbone notasti.
Es modicus uoti, presso lare, dulcis amicis
Iam nunc astringas, iam nunc granaria laxes,
Inq; luto fixum possis transcendere nummum,
Nec gluto sorbere saliuam mercurialem,
Hæc mea sunt, teneo, cum uere dixeris, esto
Liberq;, ac sapiens prætoribus, ac Ioue dextro.
Sin tu, cum fueris nostræ paulo ante farinæ,
Pelliculam ueterem retines, & fronte politus
Astutam uapido seruas sub pectore uulpem,
Quæ dederam supra repeto, funemq; reduco.
Nil tibi concessit ratio, digitum exere, peccas,
Et quid tam paruum est? sed nullo thure litabis,
Hæreat in stultis breuis ut semuncia recti.
Hæc miscere nefas, nec cum sis cætera fossor
Tres tantum ad numeros satyri moueare Bathylli.
Liber ego. unde datum hoc sumis tot subdite rebus?
An dominum ignoras, nisi quem uindicta relaxat?
I puer, & strigiles Crispini ad balnea defer,
Si increpui, cessas nugator, seruitium acre
Te nihil impellit? nec quicquam extrinsecus intrat
Quod neruos agitet? sed si intus, & in iecore ægro
Nascuntur domini, qui tu impunitior exis,
Atq; hic, quẽ ad strigiles scutica, & metus egit herilis?
Mane piger stertis, surge inquit auaritia, eia
Surge. negas. instat. surge inquit. non queo. surge.

Et quid agam?rogitas?en,ſaperdam aduehe ponto,
Caſtoreum,ſtuppas,hebenum,thus,lubrica coa.
Tolle recens primus piper è ſitiente Camelo.
Verte aliquid,iura,ſed Iuppiter audiet eheu.
Vare reguſtatum digito terebrare ſalinum
Contentus perages,ſi uiuere cum Ioue tendis.
Iam pueris pellem ſuccinctus,& œnophorũ aptas
Ocyus ad nauem,nihil obſtat,quin trabe uaſta
Aegæum rapias,niſi ſolers luxuria ante
Seductum moueat,quò deinde inſane ruis?quó?
Quid tibi uis?calido ſub pectore maſcula bilis
Intumuit,quam non extinxerit urna cicutæ.
Tun' mare tranſilias?tibi torta cannabe fulto
Cœna ſit in tranſtro?ucientanumq́; rubellum
Exhalet uapida læſum pice ſeſſilis obba?
Quid petis,ut nummi,quos hic quincunce modeſto
Nutrieras,peragant auidos ſudare deunces?
Indulge genio,carpamus dulcia,noſtrum eſt
Quod uiuis,cinis,& manes,& fabula,fies.
Viue memor leti,fugit hora,hoc,quod loquor,inde ẽ.
En quid agis?duplici in diuerſum ſcinderis hamo.
Huncine,an hunc ſequeris?ſubeas alternus oportet,
Ancipiti obſequio dominos alternus oberres,
Nec tu cum obſtiteris ſemel,inſtantiq́; negaris
Parêre imperio rumpi iam uincula dicas.
Nam luctata canis nodum arripit,aſt tamen illi
Cum fugit,à collo trahitur pars longa cathenæ.
Daue cito hoc credas iubeo,finire dolores
Præteritos meditor,crudum Chæreſtratus unguem
Abrodens ait hæc,an ſiccis dedecus hoſtem

Cognatis,an rem patriam rumore sinistro
Limen ad obscœnum frāgam,dum Chrysidis udas
Ebrius ante fores extincta cum face canto.
Euge puer sapias diis depellentibus,agnam
Percute,sed censen' plorabit Daue relicta?
Nugaris·solea puer obiurgabere rubra,
Ne trepidare uelis,atq; arctos rodere casses.
Nunc ferus,& uiolens,at si uocet,haud mora,dicas,
Quidnā igitur faciam?ne nunc,cum accersor,et ultro
Supplicet,accedam,si totus,& integer illinc
Exieris,nunc nunc,hic hic,quē quærimus,hic est.
Non in festuca,lictor quam iactat ineptus.
Ius habet ille sui palpo,quem ducit hiantem
Cretata ambitio?uigila,& cicer ingere large
Rixanti populo,nostra ut floralia,possint
Aprici meminisse senes.quid pulchrius?at cum
Hærodis uenere dies,unctaq; fenestra
Dispositæ pinguem nebulam uomuere lucernæ
Portantes uiolas,rubrumq; amplexa catinum
Cauda natat thynni,tumet alba fidelia uino,
Labra moues tacitus,recutitaq; sabbata palles.
Tunc nigri lemures,ouoq; pericula rupto,
Tunc grandes galli,& cum sistro lusca sacerdos
Incussere deos inflantes corpora,si non
Prædictum ter mane caput gustaueris allii.
Dixeris hæc inter uaricosos centuriones,
Continuo crassum ridet Vulpenius ingens.
Et centum græcos curto centusse licetur.

Dmouit iam bruma foco te Basse sabino?
a Iam'ne lyra, & tetrico uiuunt tibi pe-
ctine chordæ?
M ire opifex numeris ueterum primordia uocum
A tq; marem strepitum fidis intendisse latinæ,
M ox iuuenes agitare iocos, & pollice honesto
E gregios lusisse senes. mihi nunc ligus ora
I ntepet, hybernatq; meum mare, qua latus ingens
D ant scopuli, & multa littus se ualle receptat.
L unai portum est operæ cognoscere ciues,
C or iubet hoc Enni, postquam destertuit esse
M æonides quintus pauone ex pythagoreo.
H ic ego securus uulgi, & quid præparet auster
I nfelix pecori, securus & angulus ille
V icini nostro quia pinguior, & si adeo omnes
D itescant horti peioribus, usq; recusem
C uruus ob id minui senio, aut cœnare sine uncto,
E t signum in uapida naso tetigisse lagœna.
D iscrepet his alius. geminos horoscope uaro
P roducis genio. solis natalibus est qui
T ingat olus siccum muria uafer in calice empta,
I pse sacrum irrorans patinæ piper, hic bona dēte
G randia magnanimus peragit puer. utar ego, utar,
N ec rombos ideo libertis ponere lautus,
N ec tenuem solers turdorum nosse saliuam.
M esse tenus propria uiue, & granaria, fas est,
E mole. quid metuis? occa, et seges altera in herba est.
A st uocat officium trabe rupta, brutia saxa
P rendit amicus inops, remq; omnem, surdaq; uota

C ondidit Ionio, iacet ipse in littore, & una
I ngentes de puppe dei, iamq; obuia mergis
C osta ratis laceræ. nunc & de cæspite uiuo
F range aliquid, largire inopi, ne pictus oberret
C œrulea in tabula. sed cœnam funeris hæres
N egliget iratus, quod rem curtaueris, urnæ
O ssa inodora dabit, seu spirent cinnama surdum
S eu cerasa peccent casiæ nescire paratus.
T u'ne bona incolumis minuas? sed bestius urget
D octores graios, ita fit, postquam sapere urbi
C ũ pipere, et palmis uenit nostrũ, hoc maris expers
F œnisecæ crasso uitiarunt unguine pultes.
H æc cinere ulterior metuas? at tu meus hæres
Q uisquis eris, paulum, a' turba seductior audi,
O bone num ignoras? missa est a' Cæsare Laurus
I nsignem ob cladem germanæ pubis, & aris
F rigidus excutitur cinis, ac iam postibus arma
I am chlamydas regum, iam lutea gausapa captis,
E sseda'q;, ingentesq; locat Cæsonia rhenos.
D is igitur, genioq; ducis centum paria, ob res
E gregie gestas, induco. quis uetat? aude.
V æ, nisi conniues. oleum, artocreasq; popello
L argior, an prohibes? dic clare. non audeo, inquis.
E xossatus ager iuxta est. age si mihi nulla
I am reliqua ex amitis, patruelis nulla, proneptis
N ulla manet patrui, sterilis matertera uixit.
D e'q; auia nihilum superest, accedo Bouillas
C liuumq; ad Virbi, præsto' mihi Manius hæres
P rogenies terræ. quære ex me, quis mihi quartus
S it pater, haud prompte dicã, tamẽ adde etiã unum,

V num etiam, terræ est iam filius, & mihi ritu
M annius hic generis propè maior auunculus exit.
Q ui prior es, cur me in decursu lampada poscis?
S um tibi Mercurius. uenio deus huc ego, ut ille
P ingitur. an renuis? uin tu gaudere relictis?
D eest aliquid summæ. minui mihi, sed tibi totum est,
Q uidquid id est, ubi sit fuge quærere, q̃d mihi quódã
L egarat Stadius, neu dicta repone paterna.
F œnoris accedat merces, hinc exime sumptus.
Q uid reliquũ ẽ? reliquũ. nunc nunc ĩpensius unge,
V nge puer caules. mihi festa luce coquatur
V rtica, & fissa fumosum sinciput aure,
V t tuus iste nepos olim satur anseris extis
C um morosa uago singultiet inguine uena,
P atritiæ immeiat uuluæ? mihi trama figuræ
S it reliqua? ast illi tremat omento popa uenter?
V ende animam lucro, mercare, atq; excute solers
O mne latus mundi, ne sit præstantior alter
C appadocas rigida pingues pauisse catasta.
R em duplica, feci. iam triplex, iam mihi quarto,
I am decies reddit in rugam. depinge ubi sistam
I nuentus Chrysippe tui finitor acerui.

VENETIIS IN AEDIBVS ALDI, ET
ANDREAE SOCERI. MENSE
AVGVSTO M. D. I.

Melos unico l nõ sine ratione ĩprimendũ curauimus, quia non aliter producitur quàm ἑλώρια apud Homerum, & μέλος apud eundem ratione immutabilis.